Juridiska fakulteten i Stockholm;
Skriftserien

”Made in Sweden”

Vilket skydd behövs idag för geografiska ursprungsbeteckningar?

30

Marianne Levin

STOCKHOLMS
UNIVERSITETS
BIBLIOTEK

Oea

EJ HEMLÅN

Juridikbok.se

Denna digitala version av verket är nedladdad från juridikbok.se.

Den licens som tillämpas för de verk som finns på juridikbok.se är **Creative Commons CC BY-NC 4.0**. Licensvillkoren måste följas i sin helhet och dessa finner du här https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.sv

Sammanfattningsvis innebär licensen följande:

Tillstånd för användaren att:

• Kopiera och vidaredistribuera materialet oavsett medium eller format

• Bearbeta och bygga vidare på materialet

Villkoren för tillståndet är:

• Att användaren ger ett korrekt erkännande, anger en hyperlänk till licensen och anger om bearbetningar är gjorda av verket. Detta ska göras enligt god sed.

• Att användaren inte använder materialet för kommersiella ändamål.

• Att användaren inte tillämpar rättsliga begränsningar eller teknik som begränsar andras rätt att gör något som licensen tillåter.

Se även information på
https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.sv

http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:juridikbokse-f4367

Juridiska fakulteten i Stockholm;
Skriftserien

STOCKHOLMS UNIVERSITET
30001 003381284

"Made in Sweden"

93

Vilket skydd behövs idag för geografiska ursprungsbeteckningar?

Marianne Levin

STOCKHOLMS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

Juristförlaget

© Marianne Levin och Stiftelsen Skrifter utgivna av
Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet
Skriftserien nr 30
Stockholm 1990
Juristförlaget JF AB
ISBN 91-7598-080-0
ISSN 0280-8056

gotab 92025, Stockholm 1990

Innehåll

Förord 5

Inledning 7

Ursprungsbeteckningar och varukännetecken 11

Skyddsbehovet 15

Skyddet 23
Skyddet enligt nationell rätt 23
Konventionsskyddet 24
Allmänt 24
Pariskonventionen 26
Madridöverenskommelsen 28
Lissabonöverenskommelsen 30
Det svenska skyddet för geografiska ursprungsbeteckningar 32
Den svenska anpassningen till Pariskonventionen och Madridöverenskommelsen 34

Situationen i EG 37
Den varumärkesrättsliga regleringen 37
EGkommissionens GATTförslag 38
Skyddet för ursprungsbeteckningar och principen om fria varurörelser 39
EGdomstolens praxis 43
Ursprung eller generisk beteckning 45
Ursprungsmärkning 52
Indirekta ursprungsangivelser 54
Praktiska konsekvenser av EGdomstolens praxis 56

Utvecklingsperspektivet 61
Problemområdena 61
Strävandena inom WIPO 65
Slutsatser 68

Annex 73
Utdrag ur Pariskonventionen 73
Madridöverenskommelsen 78
Lissabonöverenskommelsen 80
Utdrag ur Romfördraget 88

Förord

Geografiska ursprungsbeteckningar är en av jurister förhållandevis negligerad del av immaterialrätten, såväl internationellt som i Norden. Detta förhållande bör emellertid inte tas till intäkt för att ursprungsbeteckningarna inte har – och i än högre grad kan komma att få – en väsentlig ekonomisk betydelse. Det handlar nämligen om goodwill, ett allt högre skattat värde i marknadsföringssammanhang.

Det var professor Gunnar Karnell som uppmärksammade mig på den nära kopplingen mellan den goodwill som ligger i geografiska ursprungsbeteckningar och den i varukännetecken i samband med tillkomsten av min bok Noveller i varumärkesrätt, Nr. 27 i Skriftserien. Den boken har ju just goodwillskyddet i den moderna varumärkesrätten som genomgående röd tråd. Mitt intresse för ursprungsbeteckningarna ökades när jag erfor att WIPO (World Intellectual Property Organization) under 1990 – med framgång tycks det – åter tagit upp den tämligen länge vilande frågan om en ny internationell konvention på området.

Resultatet blev den här lilla skriften som bl.a. syftar till att sprida intresset för de dogmatiskt och ekonomiskt mycket intressanta frågorna kring ursprungsbeteckningar. De är värda att tas på allvar. Liksom i Novellerna har EGrätten fått ett tämligen stort utrymme.

På grund av skriftens natur och det tämligen begränsade referensmaterialet har jag inte funnit anledning att göra någon särskild förteckning över åberopad litteratur eller rättsfall. Formen är närmast artikelns. Ett Annex innehåller dock relevanta fördragstexter.

Stockholm i augusti 1990

Marianne Levin

Inledning

Dagens mobila konsumenter är inte endast mer kvalitetsmedvetna än tidigare, de är också mer ursprungsmedvetna[1], även om detta – när det gäller geografiska ursprungsbeteckningar och kvalitet – i praktiken innebär i stort sett samma sak. Ursprungsmedvetenheten kan antas ta sig uttryck såväl i mer chauvinistiska inställningar till kvalitet som i statusvärderingar. Framför allt torde dock ursprungsbeteckningar underlätta urvalet på marknaden. Eskilstunastål, Havannacigarrer, Meissenerporslin, SAGAmink, shetlandsull, irländsk whisky och svenskt glas utgör några sådana beteckningar, som ger information beträffande kvalitet på grund av kollektivt upparbetad goodwill.

Vissa ursprungsbeteckningar uppfattas med rätt eller fel som viktiga. Exemplen på positiva länderanknytningar är många: amerikanska hamburgare, belgisk choklad, fransk parfym och mat, dansk ost, engelsk ylle, indisk bomull, schweiziska klockor, spanska sardiner, svenskt stål och inte minst svensk design, ett begrepp som länge fungerade som en spjutspets för övriga delar av den svenska exportindustrin.

Går vi ner på regions- eller ortsnivå finns: Brysselspetsar, Kobebiff, Lübeckmarsipan, Parmaskinka, Solingenknivar, Stiltonost, och naturligtvis inte att förglömma Champagne[2], Cognac, Roquefort, osv. I Sverige skiljer vi på bl.a. Östersjölax och Atlantlax, eller norsk lax, Smögenräkor, norska och grönländska räkor, Finnerödja jordgubbar, Möjagubbar m.fl. beteckningar, som samtliga ger konsumenten upplysningar om såväl ett geografiskt ursprung som – och framför allt – vissa kvalitets- (smak)egenskaper. Ganska typisk är, som också exemplen visar, dominansen av livsmedelsprodukter.

Med ständigt förbättrade kommunikationer sker också en ständig tillväxt i den internationella handeln. Det leder till en viss utjämning av kvalitetsskillnader, samtidigt som de nationella gränserna för varuflödet suddas ut. I en sådan situation kan det kanske visserligen verka som en anomali att intresset för och värdet av att framhålla varors geografiska ursprung i allt högre grad tycks aktualiseras. Frågan om ett förstärkt skydd för ursprungsbeteckningar tycks dock på senare tid dis-

[1] Se Beier, F.-K., Markenrechtliche Abhandlungen, Köln-Berlin-Bonn-München 1986 s. 537.

[2] Skyddet för champagne sträcker sig dock inte till U.S.A., där det fortfarande i många delstater är tillåtet att sälja "champagne" av amerikanskt ursprung med tillägg av det amerikanska ursprunget, medan andra delstater inte längre tillåter detta – se Bienaymé, M.H., Revue Internationale de la Concurrence 3.1989 s. 45.

kuteras allt livligare, och ursprungsbeteckningarna förefaller att ådra sig ett allt större intresse i skilda nationella och internationella fora.

AIPPI (Association pour la Protection de la Propriété Industrielle) har i två resolutioner under 1970talet kraftfullt uttalat sig till förmån för det ekonomiska värde som ligger i geografisk ursprungsbeteckningar[3]. AIPPI har upprepat framhållit att både konsumenternas intresse av att inte bli vilseledda och tillverkares intresse av skydd mot illojal konkurrens står i förgrunden för ett skydd för sådana[4].

Inom WIPO (World Intellectual Property Organization) pågår, delvis som en följd av AIPPIs ställningstaganden, sedan mitten på 1970talet ett arbete med att skapa en ny konvention om geografiska ursprungsbeteckningar. Detta arbete har nyligen intensifierats[5]. Vidare märks att EG i den s.k. Uruguayrundan för en vidareutveckling av GATT (General Agreement of Tariffs and Trade) vad gäller TRIPs (Trade Related Intellectual Property) har lagt särskild vikt vid att ha med ett krav på skydd för "geographical indications including appelations of origin"[6]. Det gällande GATT upptar visserligen några allmänna regler om ursprungsbeteckningar i Art. IX, men enligt Art. XX mom. 1 d. berörs normalt inte immaterialrätten och lagstiftning om illojal konkurrens[7].

Skälet till detta intensifierade intresse torde delvis kunna sökas i de senaste årens handelspolitiska utveckling med minskat skydd för hemmamarknadsindustrin genom tullsänkningar och därmed också ökad tillgång till exportmarknader, vilken i sin tur har underlättats av de allt effektivare kommunikationerna. Ursprungsbeteckningar har nämligen – vid sidan av att de tillgodoser det rena intresset av att ge kunskap om varifrån en vara kommer – visat sig vara särskilt lämpade instrument när det gäller avsättningen av kvalitetsprodukter, antingen nu detta beror på särskild tilltro till vissa tillverkningsplatser, eller misstro

[3]Jfr. dock det svaga svenska intresset för att finna en lösning, appostroferat i AIPPI Annuaire 1975/II Rapport de synthèse s. 88.

[4]Se Question 62 B (Exekutivkommittén i Melbourne 1974 och kongressen i San Francisco 1975), AIPPI; jfr. även Presidentrådets uttalande från 20.9-2.20 1976 i Montreux med en uppmaning till WIPO att i en ny konventionen förbättra skyddet för angivandet av geografiskt ursprung, AIPPI Annuaire 1977/I s. 145 ff., jfr. även s. 108 ff.

[5]Se WIPO DOC. GEO/CE/I/2 (1990); jfr. de tidigare dokumenten TAO/II/2 och TAO/II/6 från 1975; samt vidare nedan.

[6]Se MTN GNG/NG/W/68 (Restricted), Annex II C (March 29, 1990); samt vidare nedan.

[7]Se Bernitz, U., Marknadsrätt, Stockholm 1969 s. 189 m. hänv.

mot dem. Detta har fransk industri traditionellt uppmärksammat och utnyttjat med stor framgång[8].

Värdet av ursprungsbeteckningar som marknadsföringsinstrument gäller kanske framför allt på utlandsmarknader[9], men även hemmamarknader berörs som strax skall visas[10]. Intresset av att skydda detta värde har hittills framför allt varit koncentrerat till länder med en betydande agrarorienterad produktion och rör traditionellt ost, vin m. fl. liknande varor, som säljs på konsumentmarknaden. Även om de traditionella varorna med kvalitetsladdade ursprungsbeteckningar för Sveriges del spelar en mer underordnad roll än för åtskilliga andra västländer, skulle dock intresset för ursprungsbeteckningar i högre utsträckning än för närvarande kunna gälla också Sverige – och beträffande svenska varor.

Det skall nämligen inte bortses från att det finns ett allmänt samhällsekonomiskt intresse för ett land att det sker en koppling mellan detta och de kvalitetsvaror som producerats i landet och säljs på export. (Kvalitets)varor hör till ett lands "visitkort", som positivt – eller negativt – påverkar landets allmänna image med vidare effekter för exportindustrin som helhet[11]. Detta gäller oavsett vilken typ av varor det är fråga om, producent- eller konsumentprodukter. En förutsättning för att sådana positiva effekter över huvud taget skall uppstå är naturligtvis att varumärken och firmor är kompletterade med beteckningar som klargör det geografiska ursprunget för varorna i fråga så att en återkoppling kan ske.

[8] Jfr. även Tilmann, W., Die geographische Herkunftsangabe, München 1976 s. 77. Som nedan skall framgå har det även varit Frankrike som internationellt har drivit frågan om ett skydd för ursprungsbeteckningar.

[9] Se Beier, F.-K. a. a. s. 503.

[10] Se nedan v. not 28 betr. MD 1976:17; samt vidare betr. EGdomstolens praxis.

[11] Se Müller, R., Markenartikel 7/1990 s. 335, om ett 40-tal europeiska studier över transfer mellan lands- och märkesimage.

Ursprungsbeteckningar och varukännetecken

Ursprungsbeteckningar är ingenting som normalt ersätter varumärken, men precis som för ett varukännetecken, eller en firma, står ursprungshänvisningsfunktionen i fokus hos ursprungsbeteckningarna. Denna är dock av ett annat slag än varukännetecknens. Bägge typerna av ursprungshänvisning fyller sin bestämda funktion, och de kan med fördel kombineras.

Medan varukännetecken anger en varas ursprung hos en särskild näringsidkare, syftar däremot "ursprungsbeteckningar" (*indications de provenance*) – inklusive "ursprungskännetecken" (*appellations d'origine*) – till att särskilja varor med hjälp av deras geografiska ursprung. Det kan tilläggas att det aldrig har utvecklats någon enhetlig internationell terminologi vad gäller begreppet "ursprungsbeteckningar" och undergruppen "ursprungskännetecken".

I Frankrike skiljs det dock mycket noggrant mellan de bägge kategorierna, "indications de provenance" och "appellations d'origine". De bestämningarna går tillbaka på en lagstiftning av den 6.5 1919[12], enligt vilken ursprungskännetecknen genom särskilt utfärdade lagar åtnjuter ett speciellt starkt skydd, mer likt varukännetecknens, på grund av kvalitetsegenskaper som är betingade av den geografiska miljön.

Genom användningen av ursprungsbeteckningar utpekas varor enligt deras bestämda nationella, regionala eller eljest lokala ursprung till skillnad från andra med annat geografiskt ursprung. Beteckningarna fungerar därmed också indirekt som ett verktyg för produktdifferentiering[13]. Ursprungsbeteckningarna kan dessutom ibland ange en varas särskilda sammansättning eller kvalitet[14]. I detta sistnämnda ligger dock inte någon större praktisk skillnad i förhållande till på marknaden

[12] Se vidare Ulmer, E./Krasser, B., Das Recht des unlauteren Wettbewerbs in den Mitgliedstaaten der Europäischen Gemeinschaft, Bd. IV, München 1967 Rnr. 504 ff., s. 365 ff.; jfr. vidare även betr. 1824 års lag, Tilmann, W. a. a. s. 386 f. m. hänv. 1919 års lag har kompletterats med ytterligare särbestämmelser i skilda lagar, bl.a. betr. ursprungsbeteckningar på ost, No 55-1953 (ändrad 73-1096), för att slutligen få en generell utformning i den nu gällande lagen av den 6 juli 1966; se vidare Cochet, J.-P., Revue du Droit de la Propriété Industrielle No. 28 Avril 1990 s. 12.

[13] Se Beier a. a. s. 553.

[14] Se Ulmer, E./Beier, F.-K., Das Recht des unlauteren Wettbewerbs in den Mitgliedstaaten der Europäischen Wirtschafsgemeinschaft, Bd. I, München 1967 Rnr. 228 s. 145.

kända varukännetecknen. Sådana uppfattas ju av konsumenterna normalt också som bärare av vissa egenskaper[15].

"Ursprungsbeteckningar" var visserligen till en början att anse som enbart angivelse av det geografiska ursprunget, oavsett vilka egenskaper de därifrån stammande varorna hade[16]. Med tiden har dock en särskild varukvalitet och särskilda varuegenskaper i allt större utsträckning kommit att förknippas med sådana beteckningar[17]. Skillnaden i praktisk funktion på marknaden mellan ursprungsbeteckningar och undergruppen ursprungskännetecken har därför minskat, samtidigt som likheten med varukännetecknen har ökat.

I praktiken finns det alltså en skala av funktioner hos geografiska ursprungsbeteckningar i kommunikationen med avnämarna. Den går från sådana beteckningar som innehåller just en hänvisning till endast ett geografiskt ursprung, via sådana som väcker vissa obestämda eller allmänna kvalitetsföreställningar, till ursprungsbeteckningar som direkt ger upphov till bestämda värderingar, och ibland till och med uppfattningar om en högklassig kvalitet[18].

Som redan framkommit är det därför uppenbart att, precis som vad gäller varumärkena, ursprungsbeteckningar också ofta har något slags kommunikationsfunktion[19]. Konsumenten får viktiga upplysningar om verklig eller inbillad kvalitet i vid bemärkelse, och hans rationella eller irrationella val bland produkter på marknaden underlättas[20]. Därmed innebär utnyttjandet av geografiska ursprungsbeteckningar ett ovärderligt hjälpmedel för företag i såväl industriländer som utvecklingsländer när det gäller att erövra marknader[21].

En fundamental skillnad mellan varukännetecken och geografiska ursprungsbeteckningar är dock att de senare aldrig kan innehas med

[15] De "renläriga" – framför allt tyska, men också italienska - dogmatikerna har länge kämpat emot denna varumärkets kommunikationsfunktion såsom en lika väsentlig del som ursprungshänvisningsfunktionen och garantifunktionen; se vidare nedan v. not 19.

[16] Se Ulmer, E./Beier, F.-K. a. a. Rnr 293 s. 173.

[17] Man talar ibland därför om okvalificerade respektive kvalificerade ursprungsangivelser, de senare alltså förbundna med kvalitetsuppfattningar. Jfr. uttrycket "kvalificerande ursprungsbeteckningar" som ibland används med avseende på ursprungskännetecken, exv. av Bernitz, U. a. a. s. 436; se även nedan v. not 246.

[18] Jfr. Tilmann, W. a. a. s. 60, 200 f.

[19] Jfr. vidare Henning-Bodewig, F./Kur, A., Marke und Verbraucher, Bd. I, München 1988 s. 4 ff. m. hänv.; se även Levin, M., Noveller i varumärkesrätt, Stockholm 1990, spec. novellen om "Trademark Merchandising" s. 221 ff.

[20] Se BGH, GRUR 1982 s. 564 (566) – ELSÄSSER NUDELN; OLG München, GRUR 1984 s. 885 (887) – DRESDNER STOLLEN; Beier a. a. s. 554; jfr. även Baeumer, L., i Symposium sur la protection internationale des indications géographiques, Publ. L'OMPI No. 676 (F), Genève 1990 s. 17.

[21] Se WIPO DOC. GEO/CE/I/3 s. 9.

ensamrätt av ett enskilt företag. Medan innehavaren av ett varukännetecken åtnjuter en absolut ensamrätt till detta, är ursprungsbeteckningar endast medelbart skyddade, för ett kollektiv[22]. Så länge den geografiska ursprungshänvisningen består hos en beteckning, får den inte monopoliseras av en enskild näringsidkare[23]. Däremot är kollektivet regelmässigt skyddat mot att annan falskeligen använder dess ursprungsbeteckning[24]. Vidare är, till skillnad från varukännetecken, ursprungsbeteckningar typiskt sett inte licensierbara[25].

Visserligen är antalet geografiska ursprungsbeteckningar i förhållande till antalet varumärken ringa[26]. Dessa har ju framför allt sitt ursprung i vinproducerande länder, med en tradition sedan 1700talets början[27]. Ett korrekt angivande av varans ursprung, vare sig det sker genom ursprungsbeteckningar eller ursprungskännetecken – och att över huvud taget få information om varifrån en vara kommer – framstår idag som en väsentlig upplysning i en värld där utbytet av varor och tjänster känner allt mindre av geografiska gränser och avstånd.

Oavsett i vad mån det är välgrundat att anlägga kvalitativa värderingar på grund av visst ursprung – vilket dock görs i praktiken – får det i varje fall anses vara ett rättmätigt konsumentintresse att få korrekta uppgifter som underlag för personliga beslut. Det gäller antingen dessa träffas på grund av ett särskilt kommersiellt eller ett särskilt geografiskt ursprung, eller någonting helt annat. En sådan inställning har också tydligt kommit till uttryck i marknadsdomstolens praxis enligt marknadsföringslagen (1975:1418).

I det svenska s.k. Honungsfallet[28], som gällde förväxlingsrisk mellan förpackningar för svensk honung och för importerad, framhöll marknadsdomstolen att beträffande honung syntes...

"många konsumenter – med rätt eller orätt – vara benägna att tillmäta fabrikationlandet betydelse. Sålunda torde i allmänhet honung av svenskt fabrikat värderas mer positivt än honung från utlandet."

[22] Se Baeumer, L. i a. a. ibid.

[23] Jfr. även Rissanen, K., J.F.T. 1988 s. 246 f. m. hänv.

[24] Se Baumbach, A./Hefermehl W., Wettbewerbsrecht (15 Aufl.), München 1988 Rnr. 186 s. 1168.

[25] Se Gevers, F., i Symposium sur la protection internationale des indications géographiques op. cit. s. 124. Betr. möjligheten för västtyska företag att vidareföra vad som efter det tyska rikets delning 1945 blivit östtyska ursprungsbeteckningar, Se Beier, F.-K. a. a. s. 423 ff. Idag finns i viss mån ett omvänt problem.

[26] Se Tilmann, W. a. a. s. 35 ff.

[27] Se vidare Reichardt, A. i Symposium sur la protection internationale des indications géographiques op. cit. s. 107 f.

[28] MD 1976:17, NIR 1976 s. 409.

Därför ansågs det vara vilseledande beträffande det geografiska ursprunget att inte tydligt på etiketter klargöra när det rörde sig om importerad honung.

Trots att det ligger i såväl producenters som konsumenters intresse att veta var någonstans i världen en vara är tillverkad[29], får skyddet av sådan information anses vara tämligen eftersatt i flertalet länder. Därtill ligger det, som sagt, i respektive lands intresse att det klart framgår varifrån erkända kvalitetsprodukter kommer. Ursprungsbeteckningarnas uppenbara ekonomiska betydelse har emellertid inte heller kommit till uttryck i doktrinen. Rättsskyddet för sådana är – till skillnad från vad som gäller varukännetecken – inte bara tämligen eftersatt, utan också outforskat[30].

[29] Se Dutoit, B. i Mélanges Joseph Voyame, Lausanne 1989 s. 87.

[30] Se Beier, F.-K. a. a. s. 490. Ett av de få större arbeten om just ursprungsbeteckningar är Tilmanns ovan anförda habilitationsavhandling; betr. ursprungskännetecken finns Dehaut, M./Plasseraud, Y., Appellations d'origine. Droit français et européen, Paris 1989 och De Vlétian, A., Appellations d'origine, Paris 1989; därtill är Beiers uppsatser samlade i Markenrechtliche Abhandlungen s. 421-563, flitigt citerade här, naturligtvis inte heller att förglömma.

Skyddsbehovet

En ursprungsbeteckning måste svara mot två förutsättningar för att över huvud taget kunna åtnjuta skydd som sådan. För det första måste beteckningen i omsättningskretsen uppfattas som en hänsyftning på ett bestämt geografiskt område. För det andra måste beteckningen ge en föreställning om att den så benämnda varan eller tjänsten också härrör från detta geografiska område[31].

Det uppenbara konsumentintresset av att inte bli vilseledd beträffande det geografiska ursprunget gäller inte endast omedelbart falska ursprungsbeteckningar, exempelvis märken som innehåller en oriktigt geografisk angivelse i förhållande till det verkliga ursprunget[32]. Också indirekta eller medelbara ursprungsbeteckningar riskerar att vilseleda.

Det kan då vara fråga om märken som utgör avbildningar av eller benämningar t.ex. på monument, som typiskt kopplas till ett visst land – Eiffeltornet, frihetsgudinnan, etc. – eller användning av flaggfärger vid val av kännetecken[33]. En ytterligare form av vilseledande kan komma till stånd genom att en varas förpackning förses med text på ett främmande språk, vilket kan framkalla föreställningen om ett bestämt geografiskt ursprung för varan[34]. Frågor härom belyses av såväl svensk som utländsk praxis[35].

Problemen kring ursprungsbeteckningar avser dock inte endast konsumenternas intresse av att inte bli vilseledda. Är det kanske inte också så att upparbetade marknadsvärden för producenter på ett onödigt sätt tillåts gå till spillo om ursprungsbeteckningar inte tillerkänns ett lika starkt skydd som varumärken i allmänhet? Det förefaller därtill sanno-

[31] Dawid, H. (ed.), Pinner's World Unfair Competition Law, Alphen aan de Rijn 1978 No. 53, Place of Origin, Ger.W s. 7.

[32] Se, förutom det just nämnda MD 1976:17 – SVENSK HONUNG, och MD 1987:6, NIR 1989 s. 86 – SVENSKEN; samt vidare betr. konsumentverkets praxis Bellander, J.-P., Vilseledande om geografiskt ursprung, IFIM 1985 spec. s. 51 ff.

[33] Se Gevers, F. i a. a. s. 123; jfr. även Ulmer, E./Beier, F.-K. a. a. Rnr. 289-290 s. 171. Betr. användning av flaggor som sådana m. fl. vapen och emblem, se nedan om Art. 6ter Pariskonventionen.

[34] Se Gevers, F. ibid.; jfr. SOU 1958:10 s. 282 f.

[35] Se exv. MD 1983:22 – ST LOUIS LIGHT; RÅ 1984 2:71, NIR 1985 s. 621 – ANGELO LITRICO ROMA; samt vidare exv. RG, GRUR 1932 – RECORD WRINGERS; BGH, GRUR 1956 s. 187 – ENGLISH LAVENDER; BGH, GRUR 1958 s. 185 – GABRIELE WYETH.

likt att en markering av just de lokala skillnaderna mellan produkter från skilda länder bidrar till att öka handeln över gränserna[36].

Att det idag finns allt fler som finner skyddet otillfredsställande just från producentsynpunkt visar de ovan omnämnda internationella aktiviteter, som har kommit att accentueras under de senaste 15 åren. Det handlar då inte bara om ett skydd mot vilseledande ursprungsbeteckningar, utan också om att slå vakt kring en med möda och kostnader upparbetad goodwill, vars oauktoriserade utnyttjande inte nödvändigtvis behöver innefatta något vilseledande av konsument.

Det kan därför för den fortsatta framställningen vara lämpligt att hålla i sär det renodlade vilseledandet beträffande ett geografiskt ursprung och missbruk av mer eller mindre kvalitetsladdade sådana beteckningar som även innefattar ett snyltande på goodwill. Möjligheterna att med rättsliga sanktioner komma åt den ena och den andra sortens missbruk av ursprungsbeteckningar skiljer sig nämligen i de flesta rättsordningar.

Framför allt skyddet mot andras urvattnande användning av ursprungsbeteckningar är för närvarande tämligen svagt. Detta gör att ursprungsbeteckningar lätt degenereras[37], d.v.s. de övergår från att ange ett geografiskt ursprung, eventuellt laddat med kvalitetsegenskaper, till att endast representera generiska beteckningar (ord för skilda produktslag), utan varje som helst regional anknytning mer.

Skälet till att en sådan degeneration kommer till stånd kan bl.a. vara att det enligt nationell rätt ibland anses tillåtet att använda ursprungsbeteckningar med ett neutraliserande tillägg som anger den lokala tillverkaren: finsk Emmentahler, Brittish Sherry[38], Bayrisch Bier med tillägget "Österr. Erzeugnis"[39] och Spanish eller Californian Champagne[40]. Andra sätt att utnyttja välbekanta ursprungsbeteckningar är att göra tillägg av "-typ", "-sort", "-kopia". etc.[41], såsom vin av champagnetyp, parfym av fransk sort, Pariserkopia...

I inget av dessa fall föreligger uppenbarligen något vilseledande av konsument, så länge produkten svarar mot förutsättningar som är förknippade med att produkterna hör till den aktuella typen, sorten, etc.

[36] Jfr även Beier a. a. s. 562.

[37] Denna internationellt använda benämning på fenomenet urlakning av bestämda beteckningar till obestämda är inte helt lyckad i ursprungsbeteckningssammanhanget, men används i parallellitet med motsvarande begrepp inom varumärkesrätten.

[38] Se Vine Products Ltd. v. Mackenzie & Co., Ltd [1967] F.S.R. s. 402.

[39] Se OGH 29.1 1963, GRUR Int. 1964 s. 208 cit fr. Beier a. a. s. 512.

[40] U.S.A. är inte medlem av Madridöverenskommelsen och någon federal lagstiftning till skydd för utländska ursprungsbeteckningar finns inte, utan tillåtligheten avgörs i varje delstat.

[41] Se Ulmer, E./Beier, F.-K. a. a. Rnr. 285 s. 169.

Däremot föreligger en urvattning av ursprungsbeteckning[42] med risk för att denna dödas som sådan. Medan risken för urvattning av ursprungsbeteckningar alltså i första hand är ett producentproblem, drabbas såväl producenter som konsumenter av vilseledanden.

Exemplen på sådana, numera generiska beteckningar, är många: eau de cologne[43], Camembert-[44] Edamer- eller Tilsitost, Dijonsenap, Pilsener[45], Thaisiden, m. fl. Att risken för degeneration inte sällan utgör ett problem för de tillverkare som med rätta använder beteckningarna, kan utläsas av att åtskilliga geografiska ursprungsbeteckningar används med tillägg som "äkta" – exempelvis "äkta Grännapolkagrisar" – "original", "the original formula", osv.

Skillnaden mellan generiska beteckningar och de geografiska ursprungsbeteckningarna består ju däri att de senare knyter an till en bestämd, avgränsad personkrets[46]. De anvisar att varan kommer från denna, som är verksam på en viss ort, i en region eller i ett land. Denna personkrets har genom arbete och skicklighet, sannolikt också – åtminstone sett i ett historiskt perspektiv – i kombination med de särskilda geografiska betingelserna där[47], lyckats prestera produkter med en konkurrensmässig egenart. Genom andras annektering av de kvalitetsladdade ursprungsbeteckningarna går emellertid bestämningen till den genuina personkretsen lätt förlorad.

Var gränsen går mellan ursprungsbeteckningar och generiska beteckningar och hur ursprungsreglerna lagenligt skall efterlevas varierar från land till land. Det finns inga objektiva måttstockar. Det ankommer i regel på nationell rätt att bestämma vad som är generiskt och vad som inte är det[48]. Medan en öltillverkare från exempelvis Dortmund inte kan kalla sitt öl Münchener Bier utan att begå en lagstridig handling, tycks svenska Pripps inte göra sig skyldigt till vilseledande genom att använda samma benämning. Motsvarande gäller för övrigt beträffande beteckningen, Münchener Bier, även i Belgien enligt ett avgö-

[42] Jfr. även Beier, F.-K. a. a. s. 547.

[43] Jfr. dock KÖLNISCH WASSER som är en skyddad beteckning, se BGH, GRUR 1965 s. 317.

[44] Jfr. dock Camembert de Normandie, som är en skyddad "appellation d'origine" i Frankrike enl. en särskild lag av 1986.

[45] Jfr. därtill Beier, F.-K. a. a. s. 493 f.

[46] Se Beier, F.-K. a. a. s. 492.

[47] Textilindustri uppstod där det fanns tillgång tillvatten, järnhantering där det fanns malm och skog, etc.

[48] Som skall framgå är vinodlingsprodukter inom ramen för Madridöverenskommelsen och ursprungskännetecken inom ramen för Lissabonöverenskommelsen dock skyddade mot degeneration.

rande från 1905[49]. I det första fallet uppfattas ortsanknytningen vara en regional, skyddad beteckning, i de senare en generisk benämning[50].

Ett talande exempel på att tämligen allmänna ursprungsbeteckningar ändå ansetts innefatta vissa kvalitetsangivelser är det tyska avgörandet om Scotch Whisky[51]. Alkohol såldes under denna beteckning i Västtyskland, och ursprunget var i och för sig Skottland. Drycken var emellertid inte lagrad i minst tre år, vilket är en förutsättning för att beteckningen "whisky" skall få användas i ursprungslandet.

Den tyska Högsta domstolen fann mot denna bakgrund att konsumenter som köpte "skotsk whisky" inte endast förväntade sig ett visst geografiskt ursprung, utan också en produkt med särskild kvalitet. Därför var det endast tillåtet att bruka den etablerade beteckningen för sådana produkter som svarade mot kvalitetskraven. De tyska konsumenterna hade rätt att förvänta sig samma kvalitet som den i ursprungslandet.

Attraktiviteten hos till och med något som uppfattas som endast en generisk beteckning, kan i kommunikationen med konsumenterna ändå bero på att beteckningen trots allt är knuten till viss kvalitet. Därför skulle det sannolikt fortfarande anses vara vilseledande att sälja produkter också under degenererade beteckningar, vilka vida underskred denna förväntade kvalitet – om inte degenerationen gått mycket långt[52].

Det är inte ovanligt att ursprungsbeteckningar – eller ursprungskännetecken – som är inarbetade för ett slags varor, används för andra varor med samma ursprung. Dessa kan på så sätt dra nytta av den uppenbara goodwill som finns förbunden med vissa sådana geografiska beteckningar. Som exempel har nämnts Champagne för ett skummande öl[53] eller en läskedryck, Cognac för essenser och livsmedels-

[49] Se Cour d'appel de Bruxelles 7.7. 1905, J.C.B. 1905 s. 417, cit. fr. Beier , F.-K. a. a. s. 466 not 48.

[50] Jfr. dock danska Hjøsteret som, trots neutralisering och trots att beteckningen användes för en viss typ av öl, ansett beteckningen DORTMUNDER på öletiketter vara vilseledande när det inte tillräckligt tydligt framgick att det var ett danskt öl. Däremot erkände domstolen inte "Dortmunder" som en skyddad ursprungsbeteckning för de åtta tyska bryggerier som förde talan i målet, UfR. 1962 s. 82 (H), GRUR Int. 1962 s. 399. Jfr. därtill v. Filseck, M., GRUR Int. 1962 s. 381.

[51] BGH, [1970] IIC s. 402.

[52] Ingen förväntar sig väl längre vid köp av Salamikorv att det är en korv av ungerskt ursprung, som därtill är tillverkad av uteslutande svinkött från djur som är närda på enbart ekollon(!).

[53] Jfr. även Spendrups ölflaska med MUMM champagnens. Den utstyrselanvändningen har i Sverige sannolikt inte ansetts vara vilseledande, eftersom MUMMflaskan inte är tillräckligt känd. Inte heller i Frankrike är dock ursprungskännetecknet MUMM i sig skyddat mot ett sådant indirekt utnyttjande. Däremot skulle möjligen där kunnat anses föreligga ett vilseledande.

färg, vilket har ansetts tillåtet i Belgien och Italien – under förutsättning att beteckningarna inte leder till ett vilseledande[54].

Förfarandet torde dock, oavsett vilseledande, som allt annat goodwillsnyltande i varje fall på sikt innebära en urvattningsrisk, eftersom kvalitet och ursprungsbeteckning är så nära sammankopplade i konsumenternas medvetande. Frågan är i vilken utsträckning sådant goodwillsnyltande på ursprungsbeteckning skall vara tillåtet.

Ett liknande problem hänger samman med att det kan finnas likalydande beteckningar, exempelvis samma orts- eller regionsnamn i skilda länder[55]. Det kan då finnas risk för såväl ett vilseledande som ett goodwillsnyltande, utan att den använda (okända orts- eller regions)-beteckningen är falsk. Japanska tändstickor "made in Sweden" var inte en falsk ursprungsbeteckning, eftersom tillverkningsorten för de japanska tändstickorna döpts till Sweden. Också mindre försåtliga, tillfälliga namnlikheter kan komma att missbrukas och skada, men riktlinjer för en enhetlig lösning av sådana konflikter saknas.

Eftersom skyddet mot degeneration i skilda former av ursprungsbeteckningar framstår som en av de mest kritiska punkterna, är en intressant fråga om en ursprungsbeteckning som en gång degenererats kan återfå sin särskiljningsförmåga och därefter åter åtnjuta skydd. Motsvarande kan nämligen inte tänkas beträffande ett degenererat varumärke. Har ett sådant en gång blivit generiskt beteckning torde det sedan inte finnas någon återvändo[56].

Denna fråga har i Tyskland besvarats jakande[57]. Förutsättningen för en reetablering av en ursprungsbeteckning, liksom för att över huvud taget kunna hävda skydd, är att cirka 50 procent av omsättningskretsen uppfattar den som just en sådan[58]. Det förefaller sannolikt att ett motsvarande resonemang skulle vara relevant också vid ett svenskt avgörande om samma sak[59]. Kan inarbetning visas vid en viss tidpunkt är

[54] Se Ulmer, E./Beier, F.-K. a. a. Rnr. 291 s. 172; för tysk rätt, se vidare Tilmann, W. a. a. s. 255 ff.

[55] Se Ulmer, E./Beier, F.-K. a. a. Rnr. 292 s. 172 f.

[56] Jfr. även Heiding, S., Svensk varumärkesrätt, (5 uppl.) 1979 s. 78; problemet med degeneration av varumärken har omfattande belysts i Holmqvist, L., Degeneration of Trademarks, Malmö 1971.

[57] Se Tilmann, W. a. a. s. 165 ff.

[58] Jfr. BGH, GRUR 1989 s. 440 – DRESDNER STOLLEN o. BGH, GRUR 1990 s. 461 – DRESDNER STOLLEN II.

[59] Kravet på 50 procent för Sverige verkar dock väl högt tilltaget, se Bernitz, U./Karnell, G./ Pehrson,L./Sandgren, C., Immaterialrätt (2 uppl.) 1987 s. 134 f.; se även exv. MD 1974:5, NR 1974 s. 330 – BLOMIN.

det fråga om en skyddsvärd beteckning, oavsett om kännedomsgraden inte tidigare under en period har räckt till för skydd[60].

I Sverige har, som nämnts, hittills intresset från producentsynpunkt för just svenska ursprungsbeteckningar varit tämligen svalt. Made in Sweden, Swedish Quality, Eskilstunastål och glas från Glasrike (som används som samlingsbeteckning på den del av Småland, där glasbruken ligger) kan dock tjäna som exempel på använda beteckningar av kollektiv karaktär som torde vara förbehållna lokala tillverkare[61]. Blekingeeka, Västerbottensost, Moraknäcke[62] och Falukorv har däremot blivit generiska benämningar. Må vara att sådana benämningar kan vara föremål för föreskrifter om bestämda kvantiteter av visst innehåll, exempelvis enligt föreskrifter inom ramen för livsmedelslagstiftningen. Så måste Falukorv bl. a. innehålla minst 44 procent kött.

Genom det ringa intresset för ursprungsbeteckningar och en, kanske till följd därav, tämligen generös registreringspraxis har i stället i vårt land geografiska ursprungsbeteckningar i viss utsträckning utvecklas till att bli hänvisningen till en bestämd näringsidkares ursprung. Ramlösa, Lammhult, Kosta[63], Orrefors och Reiemyre är sådana ursprungsbeteckningar, vilka idag blivit erkända som varumärken eller firma och som sådana torde åtnjuta skydd[64]. I dessa fall har alltså en monopolisering av ett geografiskt namn kommit till stånd för ett enskilt företag. En sådan kan emellertid inte accepteras, om det inte också blivit fastställt att benämningen uppenbarligen kommit att bli knuten till just en särskild näringsidkare, utan att innebära rättighetsförlust för andra.

Åtskilliga länder tillåter emellertid i princip inte varumärkesregistrering av geografiska beteckningar. I vilken utsträckning sådana i grunden geografiska beteckningar i praktiken kan registreras som varumärke också utomlands, då baserat på i första hand åberopande om registrering *telle quelle,* varierar därmed i beroende av den nationella

[60] Denna i första hand kanske teoretiska situation skulle i svensk rätt kunna aktualiseras betr. utländska ursprungsbeteckningar enl. de särskilda åtaganden som finns i svensk rätt på grund av att Sverige har tillträtt Madridöverenskommelsen, se vidare nedan v. not 122 ff.

[61] Jfr. även MD 1987:6 – SVENSKEN op cit., där marknadsföringen av "Svensken" en i Sverige sammansatt cykel av svenska och utländska delar ansågs otillbörlig, liksom åberopanden om "svensk kvalitet" i sammanhanget.

[62] Jfr. KO dnr. 79/K2115, Konsumenträtt & Ekonomi 1979:5 s. 35, där intresset från konsumentsynpunkt ansågs vara ringa. Pehrson har dock ansett det sannolikt att marknadsdomstolen skulle funnit MORAKNÄCKE för bröd tillverkat i Filipstad vilseledande, se dens. Varumärken från konsumentsynpunkt, Helsingborg 1981 s. 443.

[63] Jfr. även NJA 1950 s. 365, NIR 1950 s. 206, där beteckningarna "Kostaglas" och "Glas från Kosta" bedömdes som intrång i Aktiebolagets Kosta Glasbruk sedan år 1897 inregistrerade firma.

[64] Jfr. BGH, GRUR 1981 s. 57 – JENA, som inte ansågs kunna utpeka en bestämd näringsidkare, eftersom fortfarande 32 procent av omsättningskretsen fortfarande uppfattade benämningen som enbart en geografisk angivelse.

rättens kodifiering och praxis med avseende på geografiska namn. Pariskonventionens Art. 6quinquies B. 2) tillåter vägran med avseende på bl.a. märken som uteslutande är benämningen på en ursprungsort[65].

Möjligheterna till framgång med en varumärkesregistrering i ett annat land hänger därför ofta samman med om ett utländskt ursprungsnamn också uppfattas som sådant i det land där skydd söks. Är så inte fallet torde utsikterna vara tämligen goda för att också där erhålla registrering för ett redan i hemlandet erkänt märke av detta i grunden geografiska slag[66].

Sammanfattningsvis föreligger ett behov, primärt från konsumentsynpunkt men också från producentsynpunkt, av skydd gentemot vilseledande användning av ursprungsbeteckningar. Därtill är det från producentsynpunkt viktigt att ursprungsbeteckningar inte tillåts att degenereras genom att de på skilda sätt används som generiska beteckningar eller att en urvattning inte sker genom missbruk av de mest välkända beteckningarna. Medan det sistnämnda problemet är mycket likartat motsvarande situation i varumärkesrätten, är degenerationen av ursprungsbeteckningar det vanligaste och mest akuta problemet.

Slutligen ligger det i det allmännas intresse att geografiska ursprungsbeteckningar i princip inte skall kunna registreras som varumärken[67]. Bakom intresset av att begränsa möjligheterna att i form av varumärken för enskilda företag monopolisera sådana beteckningar, ligger uppenbart även tanken att de skall kunna utnyttjas av hela det kollektiv som den geografiska lokaliseringen berättigar till, utan att riskera att hindras av annans ensamrätt. Därmed ges också ett behövligt skydd för geografiska ursprungsbeteckningar.

[65] Se vidare betr. varumärkesregistrering *telle quelle,* Levin, M., a.a. s. 14 ff.

[66] Jfr. även SOU 1958:10 s. 272.

[67] Jfr. Dawson, N., [1985] 1 EIPR s. 22 ff.

Skyddet

Ett skydd för geografiska ursprungsbeteckningar kan upprätthållas på skilda vägar. Primärt gäller naturligtvis den nationella rättens regler. Därtill gäller på ursprungsbeteckningarnas område, liksom för hela immaterialrätten, att internationella konventioner spelar en stor roll för att tillfredsställa skyddsbehovet över gränserna genom att konventionsländerna åtager sig att upprätthålla ett visst skydd för utländska ursprungsbeteckningar och ge sådana samma behandling i alla rättsliga avseenden som om det hade rört sig om inländska.

I de följande avsnitten kommer skyddet enligt nationell rätt och konventionsskyddet att presenteras översiktligt. Därefter följer en mer ingående diskussion om de för ursprungsbeteckningarna relevanta bestämmelserna i skilda konventioner. Slutligen beskrivs det svenska skyddet för ursprungsbeteckningar och den svenska anpassningen till de av Sverige tillträdda konventionerna på området.

Skyddet enligt nationell rätt

På det nationella planet finns för det första speciallagstiftning om ursprungsbeteckningar, och framför allt då om ursprungskännetecken[68], vilken som exempelvis i Frankrike innefattar stränga straffrättsliga sanktioner. Liknande regler finns i bl. a. Italien.

För det andra finns nationella allmänna regler till skydd för geografiska ursprungsbeteckningar dels i lagstiftning om livsmedel och drycker, dels – och främst – till skydd mot vilseledande bland regler mot illojal konkurrens[69] och även i varumärkeslagstiftningen. För att en ursprungsbeteckning skall kunna vara "vilseledande" och träffas av sådan lagstiftning krävs i grunden inte mer än att beteckningen kan påverka konsumenternas lust att köpa den på visst sätt betecknade varan[70].

Därtill innebär kravet på ett kännetecken distinktivitet i varumärkesrätten normalt också ett starkt skydd för de geografiska ursprungsbeteckningarnas funktion på marknaden genom att sådana i princip inte anses ha särskiljningsförmåga, tills motsatsen bevisas[71]. Också

[68] Se ovan v. not 12.

[69] Se vidare exv. Ulmer, E./Beier, F.-K. a. a. Rnr. 263 ff., s. 160 ff.

[70] Se exv. OLG München, GRUR 1984 s 885 (887) – DRESDNER STOLLEN.

[71] Jfr. dock nedan v. not 127 om kritik över svensk rätts alltför milda inställning till sådana beviskrav.

med en tämligen omfattande bevisning om distinktivitet finns dock i många länder – inte minst i Storbritannien, utan ett i övrigt utvecklat skydd för ursprungsbeteckningar – ett mycket starkt motstånd mot att över huvud taget tillerkänna geografiska namn distinktivitet[72].

Konventionsskyddet

Allmänt

De internationella immaterialrättskonventionerna får betydelse genom att ett land som tillträtt en sådan har förbundit sig att skydda utländska medborgares rättigheter såsom nationella, eller åtminstone i enlighet konventionens minimiskydd om nationell rätt skulle underskrida detta (Art. 2-3). Därtill får de internationella konventionerna betydelse genom att de på grund av landets konstitution eller i samband med ratifikationen har gjorts direkt applicerbara som nationell rätt i skilda länder – i den mån bestämmelserna är av ett sådant slag att detta lämpar sig. En sådan direkt applicerbarhet av internationella konventioner har dock hittills inte gällt i Common Law-länder eller i de nordiska, där det krävs en särskild lagstiftningsakt som transformerar det statliga åtagandet till en del av den nationella rätten[73].

Skyddet i främmande länder av geografiska ursprungsbeteckningar finns för det första omnämnda som skyddade under vissa förutsättningar enligt *Pariskonventionen* för industriellt rättsskydd av 1883. För det andra finns sedan 1891, tillkommen på franskt initiativ, den särskilda *Madridöverenskommelsen* angående undertryckande av oriktiga ursprungsbeteckningar å handelsvaror, enligt vilken medlemsländerna åtager sig längre gående förpliktelser än enligt Pariskonventionen. För det tredje tillkom 1958, också på franskt initiativ, den s.k. *Lissabonöverenskommelsen* om skydd för ursprungskännetecken och sådanas internationella registrering. Registrerade ursprungskännetecken åtnjuter ett förhållandevis starkt skydd i de till Lissabonöverenskommelsen anslutna länderna[74].

Såväl Madrid- som Lissabonöverenskommelsen har tillkommit inom ramen för Parisunionen, i enlighet med dess Art. 19, d.v.s de är överenskommelser mellan länder som tillhör denna om att upprätthålla en

[72] Se exv. Waterford Glass Ltd.'s trade mark appl., [1972] R.P.C. s. 149 samt York Trailer Holdings v. Registrar of Trademarks [1982] 1 All E.R. s. 257, där varumärkesregistrering vägrats trots visad inarbetning; jfr. dock irländska Högsta domstolens avgörande om Waterford, se vidare Dawson, N., [1985] 1 EIPR 1985 s. 20 ff.

[73] För svenskt vidkommande, se SOU 1974:100, Internationella överenskommelser och svensk rätt; jfr. vidare Levin, M. a. a. s. 30 f.

[74] Se vidare nedan.

högre skyddsnivå sins emellan än vad huvudkonventionen föreskriver som minimiskydd. En viktig skillnad mellan de två överenskommelserna är emellertid är att det i Lissabonöverenskommelsen finns ett krav på direkt samband mellan det geografiskt ursprunget och en viss, just på grund av detta, enbart eller huvudsakligen betingad kvalitet (”*...un produit qui en est originaire et dont la qualité ou les caractères sont dus exclusivement ou essentiellement au milieu géographiques...*”). Madridöverenskommelsen saknar denna koppling[75].

För det fjärde finns den 1951 beslutade *Stresakonventionen* för användning av originalbeteckningar och benämningar på ost. Den konventionen avser såväl särskilda föreskrifter om innehållet hos vissa ostsorter som regler till skydd för vissa beteckningar såsom ursprungskännetecken på ostar[76].

Av dessa internationella överenskommelser har Sverige tillträtt Pariskonventionen och Madridöverenskommelsen[77]. De övriga nordiska länderna har däremot inte tillträtt Madridöverenskommelsen, som 1990 omfattades av 31 länder[78]. Danmark är däremot medlem av Stresaunionen.

Utöver nämnda konventioner, enligt vilka de anslutna länderna åtager sig att på visst sätt skydda ursprungsbeteckningar från andra konventionsländer, finns på det internationella planet ett stort antal bilaterala överenskommelser. Ingen av dessa berör dock Sverige. De bilaterala övenskommelserna bygger allmänt sett på ett system med listade beteckningar, som länder ömsesidigt åtar sig att skydda[79]. De många bilaterala överenskommelserna torde, liksom de tidigare omnämnda AIPPIuttalandena, ha påverkat WIPO till att ta upp frågan om en möjlig förbättring av Lissabonöverenskommelsen, eller om ett helt nytt internationellt fördrag, som skulle kunna medföra ett bättre skydd än vad som för närvarande gäller enligt de existerande internationella bestämmelserna[80].

[75] Se vidare nedan.

[76] Kritisk till konstruktionen Tilmann, W. a. a. s. 422 f.; betr. den s.k. Codex-Alimentarius, se dens. a. a. s. 423 f.

[77] Finland har ansett sig väl uppfylla bestämmelserna i art. 10 (1) Pariskonventionen och likaså huvudprinciperna i Madridöverenskommelsen; ett tillträde till den senare har dock befunnits vara onödigt, se vidare Rissanen, K., J.F.T. 1988 s. 252.

[78] Uppgift 1 mars.

[79] Västtyskland har exv. slutit sådana fördrag med Frankrike (GRUR Int. 1960 s. 431), Italien (GRUR Int. 1964 s. 428), Grekland (GRUR Int. 1965 s. 425), Schweiz (GRUR Int. 1967 s. 347) och Spanien (GRUR Int. 1973 s. 669).

[80] Se vidare Beier, F.-K. a. a. s. 536; WIPO DOC GEO/CE/I/2; samt vidare nedan.

Pariskonventionen

Den ovannämnda franska uppdelningen på ursprungsbeteckningar och ursprungskännetecken[81] har under årens lopp fått ett allt starkare internationellt genomslag[82]. Den exemplifierande uppräkningen av industriella rättigheter i Art. 1 st. 2 av Pariskonventionen för industriellt rättsskydd innehåller i enlighet med detta numera i den auktoritativa franska texten[83] begreppsparet "*indications de provenance ou appellations d'origine*". I Paristexten av 1883 stod det endast "indications de provenance", vilket ändrades vid revisionskonferensen i Haag 1925. Den svenska översättningen (SÖ 1970:60, prop. 1969:168 s. 298) använder emellertid fortfarande uteslutande samlingsbegreppet "ursprungsbeteckningar"[84].

Såvitt ursprungskännetecken inte är skyddade som en särskild immateriell rättighet enligt den nationella lagstiftningen, vilket inte är fallet i Sverige, torde detta i sak dock inte innebära någon skillnad[85]. "Ursprungskännetecken" (*appellations d'origine*) får nämligen allmänt sett anses vara en underbestämning till ursprungsbeteckningar[86], som enligt åtskilliga länders synsätt torde innefatta såväl de egentliga, direkta eller indirekta, geografiska ursprungsbeteckningarna" (*indications de provenance*) som ursprungskännetecknen[87].

Geografiska ursprungsbeteckningar enligt Pariskonventionens terminologi avser:

varje uttryck eller symbol som används för att ange att en produkt härrör från ett visst land, en trakt eller en ort[88].

[81] Se v. not 12.

[82] se Beier, F.-K. a. a. s. 451 not 1.

[83] Se Art. 29 Pariskonventionen; se vidare Bodenhausen, G.H.C., Guide to the Paris Convention, Geneva 1968 Article 29 s. 218 f.

[84] Motsvarande gäller enligt tysk rätt, där "geographische Bezeichnungen" omfattar såväl "Herkunftsangaben" som det trängre "Ursprungsbezeichnungen", motsvarande "appellations d'origine". Inte heller på engelska har skillnaden mellan "indications of source" och "appelations of origin" någon reell betydelse.

[85] Se Ladas, S., Patents Trademarks and Related Rights III, Cambridge 1975 § 842 s. 1575; jfr. länder anslutna till Lissabonöverenskommelsen.

[86] Se Bodenhausen, G.H.C. a. a. Article 10 s. 138 f.

[87] Vid revisionskonferensen i Lissabon föll ett förslag om att betona särprägeln hos de bägge begreppen genom att byta ut "or" mot "and" på grund av att ett land (Sydafrika) motsatte sig en sådan ändring av konventionstexten, Se Actes de Lisbonne s. 771 ff. Detta misslyckande hade främst sin grund i översättningsproblem mellan franska och engelska, se vidare Ladas, S. a. a. § 842 s. 1574.

[88] Bodenhausen, G.H.C. a. a. Article 1, paragraph (2) s. 23.

Den närmare preciseringen av ursprungskännetecknen finns i Art. 2 av Lissabonöverenskommelsen[89], enligt vilken uteslutande sådana utgör skyddsobjekt. Därmed menas då:

"den geografiska beteckningen på ett land, en trakt eller en ort, vilken beteckning avser att utmärka en vara, som härstammar därifrån och vars kvalitet eller beskaffenhet beror uteslutande eller huvudsakligen av den geografiska miljön, däri inbegripet de naturliga och mänskliga faktorerna"[90].

Den definitionen går tillbaka på den omtalade franska lagstiftningens bestämningar, enligt vilka den naturliga geografiska miljön blir utslagsgivande för vad som är skyddsberättigat som just ursprungskännetecken.

Ett skydd för ursprungsbeteckningar fanns, som sagt, med redan i den första versionen av Pariskonventionen år 1883. Enligt den nu gällande 1967 års version[91] skall konventionsländerna enligt Art. 10 vid användning av "falska" (*"portant faussement"*) angivelser rörande varans ursprung upprätthålla samma sanktionsmöjligheter som anges i Art. 9 om olovligen anbragta fabriks- eller handelsmärken eller firma i förhållande till nationellt skyddade kännetecken.

Den bestämmelsens föreskriver om beslag vid införsel, alternativt införselförbud eller beslag inom landet, av intrångsgörande kännetecken. Genom Art. 10 regleras alltså om beslagsmöjligheter m.m. även vid direkt eller indirekt användning av en falsk angivelse av varans ursprung. Reglerna i Art. 9 och 10 förstärks därtill av Art. 10ter om tillgång till lämpliga rättsmedel och talerätt.

Enligt Art. 10 är det emellertid för det första endast "falska" – och inte vilseledande – ursprungsbeteckningar som omfattas av konventionen. För det andra åtnjuts inget skydd i ett annat medlemsland för sådant som där är att uppfatta som en generisk beteckning. För det tredje står det de anslutna länderna fritt att bestämma om de sanktioner som omnämns i konventionen[92].

Pariskonventionens Art. 10bis innebär visserligen vidare att medlemsländerna måste upprätthålla ett effektivt skydd mot illojal konkurrens. Bestämmelsen kan därmed sägas innefatta också ett indirekt värn mot användningen av falska eller vilseledande geografiska ursprungsbeteckningar. Ett skydd mot sådana är dock inte särskilt omnämnt

[89] Agreement of Lisbon for the Protection of Appelation of Origin and their international registration of October 31, 1958.

[90] Se SOU 1966:71 s. 268. Jfr. Stresakonventionen, där "appellations d'origine" ansetts ha en något annan betydelse än i Lissabonkonventionen. Betr. konventionens betydelse i EGrätten – se nedan v. not 207ff.

[91] Från revisionskonferensen i Stockholm.

[92] Se WIPO DOC. GEO/CE/I/2 para. 18.

bland de exempel som förekommer i st. 3 punkterna 1-3 på särskilt angelägna konkurrensåtgärder som skall motverkas[93].

Exemplifieringen är ju i övrigt också endast att uppfatta som en rekommendation, som det blir en fråga för nationell rätt att slutligen ta ställning till i det enskilda fallet[94]. Därtill kommer emellertid att ett tyskt förslag om att vilseledande ursprungsbeteckningar skulle tas upp bland exemplen på illojala konkurrenshandlingar avslogs vid revisionskonferensen i Lissabon 1958[95]. Detta torde kunna ge visst stöd för dem som inte vill tillerkänna ursprungsbeteckningar särskilt skydd enligt Art. 10bis, också om den bestämmelsen skulle vara direkt applicerbar.

Sammanfattningsvis måste alltså Pariskonventionens påbjudna skydd för ursprungsbeteckningar rubriceras som tämligen magert[96], även om omfattningen är bred. Idag är 100 länder anslutna till konventionen[97].

Utgångspunkt i detta sammanhang är dessutom att, till skillnad från Pariskonventionens huvudregel om en territorialitetsprincip för det industriella rättsskyddet av patent, mönster och varumärken i andra länder, d.v.s. att skyddsmöjligheterna där är oberoende av skyddet i ursprungslandet[98], har skyddet för ursprungsbeteckningar däremot i princip gjorts beroende av skyddet i ursprungslandet[99]. Det innebär alltså att om en geografisk ursprungsbeteckning inte är skyddad i ursprungslandet, åtnjuter den normalt inte heller skydd i andra länder.

Inte ens om en beteckning åtnjuter skydd i ursprungslandet gäller emellertid att skydd automatiskt också existerar i andra länder, eftersom skyddet där kan vara begränsat till att endast avse fall där konsumenterna riskerar att vilseledss av en falsk ursprungsangivelse[100]. Mer krävs, som framgått, nämligen inte enligt Pariskonventionen[101].

Madridöverenskommelsen

Fram till revisionskonferensen i Lissabon 1958 saknade därtill bestämmelsen i Art. 9 Pariskonventionen egentlig betydelse. Dessförinnan föreskrev nämligen konventionstextens minimiregel som förutsättning

[93] Se WIPO DOC. GEO/CE/I/2 para. 16.

[94] Jfr. Bernitz, U., a. a. s. 470.

[95] Se Krieger, A., GRUR Int. 1959 s. 90 ff.

[96] Se WIPO DOC. GEO/CE/I/1 para. 18 o. 56.

[97] Per 1 mars 1990.

[98] Jfr. dock registrering av varumärken *telle quelle*.

[99] Så uttryckligen enligt Lissabonöverenskommelsen, se vidare nedan.

[100] Se WIPO DOC. GEO/CE/I/2 para. 8-9.

[101] Jfr. dock Art. 10bis 3 st. 1 p.

för ett ingripande att det skulle vara fråga om ursprungsbeteckningar som var fogade till en uppdiktad eller i bedräglig avsikt lånad firma[102].

Det förbehållet medförde att Madridöverenskommelsen i stället har kommit att spela en mer betydelsefull roll för de länder som tillträtt densamma[103]. Den handlar uteslutande om geografiska ursprungsbeteckningar och innehåller mer långtgående bestämmelser än Pariskonventionens beträffande skyddet för sådana, bl.a. omfattas där nämligen även vilseledande beteckningar[104]:

"De länder, på vilka denna överenskommelse är tillämplig, förbinder sig...att förbjuda användande... av alla beteckningar, som har karaktären av ett offentliggörande och är ägnade att vilseleda allmänheten angående varors ursprung..."

Ett av problemen i samband med geografiska ursprungsbeteckningar, inklusive ursprungskännetecken, är ju att sådana i vissa länder ibland uppfattas som generiska namn, och då inte heller begränsas till sin användning i samband med produkter av en speciell kvalitet eller av ett speciellt ursprung[105]. Principen om att bedömningen skall ske i det land där skydd söks gäller emellertid också i de länder som tillträtt Madridöverenskommelsen, vars Art. 4 inledningsvis lyder:

"Domstolarna i varje land skall ha att bedöma, vilka beteckningar som på grund av sin generiska karaktär icke är underkastade bestämmelserna i denna överenskommelse".

Den nationella diskretionära bedömningen enligt Madridkonventionen gäller med ett undantag, nämligen för ursprungsbeteckningar på vinodlingsprodukter, eftersom Art. 4 fortsätter:

"Ursprungsbeteckningar för vinodlingsprodukter inbegrips dock ej i det uti denna artikel omförmälda undantaget".

Den uttryckliga bestämmelsen om särbehandling av vinodlingsprodukter innebär alltså att ursprungsbeteckningar för sådana, men endast för sådana, är skyddade mot degenerering enligt överenskommelsen[106].

Sammanfattningsvis ligger Madridöverenskommelsens förbättring av skyddet för ursprungsbeteckningar i förhållande till Pariskonventionens reglering efter 1958 års Lissabontext i det generella skyddet mot vilseledande och i skyddet mot degenerering av beteckningar på vinodlingsprodukter. I övrigt medför dock överenskommelsens huvudregel – om att det är det land där skydd söks som slutgiltigt avgör om en ursprungsbeteckning skall anses vara generisk, och därmed fri för en-

[102] En regel som alltså fortfarande gäller mellan sådana länder som endast tillträtt tidigare texter av konventionen, eller mellan två länder av vilket det ena tillträtt en sådan tidigare version.

[103] Se SOU 1966:71 s. 264 ff.

[104] Se Art. 3bis.

[105] Se Bodenhausen, G.H.C. a. a. Article 10 s. 140.

[106] Jfr. betr. Lissabonöverenskommelsen nedan v. not 112-113.

var att använda, eller kunna åtnjuta skydd – att värnet för de geografiska ursprungsbeteckningarna förblir tämligen svagt också mellan de till den överenskommelsen anslutna länderna.

Att det är den territoriella uppfattningen som blir avgörande för det skydd som ursprungsbeteckningar *de facto* erhåller på utlandsmarknader bidrar naturligtvis starkt till de ovan anförda problemen med degenerering. Principen omöjliggör också en internationell homogen tillämpning av skyddet för ursprungsbeteckningar inom ramen för överenskommelsen[107].

Ett annat problem är att de ursprungsbeteckningar som avses i Pariskonventionen och Madridöverenskommelsen endast omfattar geografiska områden (ort, trakt eller land), och beteckningar för sådana är normalt inte i någon juridisk eller fysisk persons ägo; de tillkommer landet. Som inledningsvis påpekats kan de då inte registreras för en enskild näringsidkare – som ovan anförts, dock möjligtvis för ett kollektiv av sådana.

Därmed uppstår frågan vem som är berättigad "ägare" med rätt att påtala skydd. Detta problem är emellertid avsevärt mindre än det som sammanhänger med den just anförda nationella bedömningen. Av Pariskonventionens Art. 10 st. 2 följer nämligen att berörda fysiska eller juridiska personer skall ges rätt att uppträda som målsägare[108]. Motsvarande bestämmelse framgår av Madridöverenskommelsens Art. 2 st. 1.

Lissabonöverenskommelsen

Det fortsatt svaga skyddet för ursprungsbeteckningar också efter Madridöverenskommelsens tillkomst var skälet till att Lissabonöverenskommelsen med en betydligt strängare reglering kom till stånd i samband med revisionskonferensen där 1958. Lissabonöverenskommelsen bygger, som sagt, på ett registreringsförfarande av ursprungskännetecken hos den Internationella Byrån i Genève.

Vidare krävs dock en officiell akt i ursprungslandet för att kännetecknen skall kunna åtnjuta det starka skyddet i andra länder[109]. Endast beteckningar som är skyddade genom lag i ursprungslandet kan alltså registreras. Skydd för så anmälda ursprungskännetecken i övriga kontraherande länder uppnås, under förutsättning att dessa inte gör förbehåll mot registreringen inom en tid av ett år[110].

[107] Se Baeumer, L. i a. a. s. 18.

[108] Se Bodenhausen, G.H.C. a. a. Art. 10 s. 140 f.

[109] Se Art. 1; samt vidare WIPO DOC. GEO/CE/I/2 para. 26 ff.

[110] Art. 5 (3) o. (4).

I den mån ett land har gjort ett förbehåll mot att skydda det registrerade kännetecknet inom den föreskrivna fristen, exempelvis på grund av att benämningen i fråga där redan är degenererad, blir det inte heller skyldigt att för framtiden åtaga sig att upprätthålla skydd för det registrerade ursprungskännetecknet inom sitt territorium[111].

Denna reglering skiljer sig från Madridöverenskommelsens och Pariskonventionens på två väsentliga punkter. För det första föreskrivs om skydd mot annans – än de berättigades – nyttjande av det registrerade ursprungskännetecknet, alltså oberoende av om fråga är om en falsk användning eller om den sker på ett vilseledande sätt. Ursprungskännetecknen är skyddade som sådana, på ett likartat sätt som varukännetecken. För det andra är samtliga ursprungskännetecken – inte endast de för vinodlingsprodukter, även om flertalet just avser sådana – uttryckligen skyddade mot degenerering enligt Lissabonöverenskommelsen[112].

I Lissabonländerna kan nämligen den nationella domstolen inte förklara att ett registrerat ursprungskännetecken är att betrakta som en generisk beteckning enligt den nationella lagstiftningen – om landet inte har gjort ett uttryckligt förbehåll, såsom beskrivits ovan. En ytterligare garanti för att degenerering av ursprungskännetecken inte skall komma till stånd ligger i att överenskommelsen föreskriver att sådana skall skyddas inte endast mot annans direkta utnyttjande, utan även mot varje slag av urvattning. Som exempel på sådant som är otillåtet nämns användning av ursprungskännetecken tillsammans med neutraliserande tillägg som "sort", "typ" "kopia", etc.[113].

Som illustration kan nämnas ett färskt franskt rättsfall. Det rörde ostbenämningen Crottin de Chavignol, som är ett registrerat ursprungskännetecken i Frankrike. Domstolen konstaterade att en tillverkare hade använt mjölk från ett annat distrikt än det utpekade för att framställa ost, som av honom benämndes på detta sätt. Eftersom beteckningen var reserverad för mjölk från kor i Chavignol, vilken på grund av speciella geografiska omständigheter bedömts vara förutsättning för den särskilda ostkvaliteten, dömdes han till straff för att ha använt en bedräglig ("frauduleuse") ursprungsbeteckning[114].

Hade däremot samma ostkvalitet kunnat åstadkommas också med mjölk från andra ställen, hade beteckningen inte kunnat skyddas som just ursprungskännetecken. Det hade endast varit fråga om en

[111] Se Art. 5 (3) o. (4). Generellt för en kritisk analys, se Tilmann, W. a. a. s. 412 ff

[112] Se Art. 6.

[113] Se Art. 3.

[114] Se Trib. Corr. de Bourges, Revue du Droit de la Propriété Industrielle No. 28 Avril 1990 s. 16.

ursprungsbeteckning[115]. I så fall skulle förutsättningen för att påkalla intrång av densamma i stället ha varit begränsad till fallet att osttillverkaren använt en beteckning som vilseledde omsättningskretsen. Vad gäller de ursprungsbeteckningar, som inte är skyddade som ursprungskännetecken, är sådana i fransk rätt, liksom i många andra länder, nämligen endast skyddade mot vilseledande användning[116].

Lissabonöverenskommelsen har dock inte lockat mer än ett 15tal länder att ansluta sig och innefattar endast drygt 720 registrerade ursprungskännetecken[117]. Bland de kontraherande länderna finns, som framkommit, inte Sverige eller något av de övriga nordiska länderna, och inte heller t.ex. Benelux, Japan, Schweiz, Storbritannien, Spanien, Tyskland eller U.S.A. Generellt gäller dock att allmänt erkända ursprungskännetecken normalt åtnjuter skydd som geografiska ursprungsbeteckningar i länder som står utanför Lissabonöverenskommelsen[118].

Sammanfattningsvis förefaller en uppenbar förklaring till Lissabonöverenskommelsens ringa attraktivitet att vara dess starka inriktning på jordbruksprodukter. Endast *geografiskt* betingade egenskaper (jord, vatten, vegitation, klimat) är skyddsobjekt – kvalitet eller beskaffenhet skall uteslutande eller huvudsakligen bero av den geografiska speciella miljön – men då är skyddet effektivt.

Däremot omfattar överenskommelsen, enligt sin definition, inte geografiska beteckningar för produktion som bygger på exempelvis på lokalt upparbetad traditionell skicklighet[119]. Länder som haft sin tyngdpunkt i sådan typ av produktion, har därvid varit ointresserade att åtaga sig att skydda andras agrarprodukter, utan att få något motsvarande igen på för dem väsentliga områden.

Det svenska skyddet för geografiska ursprungsbeteckningar

Ett skydd mot vilseledande finns i Sverige, dels som redan visats enligt marknadsföringslagen, dels enligt varumärkeslagen (1960:644). Utöver det generella skyddet mot vilseledande enligt generalklausulen i 2 § marknadsföringslagen anges i 20 § 2 st. marknadsföringslagen jämförd med 18 § 1 och 2 st. samma lag med särskilt avseende på utländska ursprungsbeteckningar att:

[115] Jfr. även Roubier, P., Le Droit de la Propriété Industrielle, II, Paris 1954 s. 762 ff.

[116] Se Ulmer, E./Krasser, B. a. a. Rnr. 505 s. 366.

[117] Uppgift WIPO, november 1989.

[118] Se Baeumer, L. i a. a. s. 19.

[119] Jfr. Art. 2. Kritisk därtill Beier, F.-K. a. a. s. 523 ff.

"beträffande vara som är försedd med oriktig eller vilseledande ursprungsbeteckning, genom vilken varan direkt eller indirekt anges vara frambragt eller tillverkad i den främmande staten eller på någon inom denna belägen ort får allmän domstol föreskriva... att sådan ursprungsbeteckning skall utplånas eller ändras så att den inte längre är vilseledande..."

Domstolen kan även förordna att egendomen skall förstöras, samt tagas i beslag i avvaktan på förordnande om vad som skall hända med den. De särskilda reglerna om skydd för utländska ursprungsbeteckningar är just till för att Sverige skall kunna uppfylla sina åtaganden, i första hand enligt Madridöverenskommelsen.

5 § förordningen om utländska varumärken m.m. (1970:495) innehåller också en hänvisning till 20 § marknadsföringslagen med avseende på stater som är anslutna till Pariskonventionen och Madridöverenskommelsen.

Enligt 14 § 1 st. 2 punkten varumärkeslagen skall vidare ett varumärke inte registreras...

"om det uppenbarligen är ägnat att vilseleda allmänheten".

Eftersom registreringsförfarandet ofta aktualiseras innan den märkesförsedda varan finns ute på marknaden – och en reell bedömning av om ett kännetecken eventuellt är vilseledande normalt först kan ske när detta är i funktion – har kvalifikationen "uppenbarligen" av departementschefen ansetts vara väl motiverad[120].

Av det stränga kravet på risk för (just uppenbart) vilseledande följer att långt ifrån varje varumärke som innefattar benämningen på ett geografiskt område kommer att bedömas som vilseledande av registreringsmyndigheten[121]. För det första kan urskiljas sådana beteckningar som i Sverige kommit att uppfattas som generiska: falu- eller wienerkorv, pilsner, eau de cologne, etc. För det andra kan urskiljas mer fantasibetonade beteckningar som ARABIA för porslin, MONT BLANC för pennor, AMERICANA för glass...[122].

Regeringsrätten har exempelvis inte heller ansett att märket CHANTILLY[123] för amerikanskt bordssilver, WINSOR DOOR[124] för norska metallprodukter eller CHINA SEAS[125] för amerikanska textilvaror in-

[120] Se prop. 1960:167 s. 113; jfr. den i SOU 1958:10 föreslagna utformningen.

[121] Jfr. den finska varumärkeslagen av 1964 (Nr. 7) som inte har motsvarande inskränkning, men som leder till mycket likartade bedömningar som den svenska – se Rissanen, K., J.F.T. 1988 s. 248 f.

[122] Betr. registreringspraxis, se vidare Bellander, J.-P. a. a. spec. s. 64 ff.; samt Pehrson, L., Varumärken från konsumentsynpunkt, Helsingborg 1981 s. 370 ff.

[123] RÅ 1971 H 71.

[124] RÅ 1978 2:7.

[125] RÅ 1980 2:46.

nefattat en risk för uppenbart vilseledande[126]. Avgörandena har dock kritiserats som alltför liberala[127].

Varumärkeslagen innehåller också i 13 § 1 st. en bestämmelse om att:

"Märke som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg angiver varans....geografiska ursprung... skall icke i och för sig anses äga särskiljningsförmåga".

13 § varumärkeslagen har visserligen primärt att göra med det grundläggande kravet på varumärkets särskiljningsförmåga, men bestämmelsen fungerar också indirekt som ett skydd för ursprungsbeteckningar. Det framhålls i förarbetena att det avgörande för varumärkesskydd skall vara huruvida ett visst ord kan väntas bli uppfattat som namnet på varans ursprungsort i omsättningskretsen eller om man i övrigt kan räkna med att varor i Sverige kan komma att saluföras med angivande av att de har sitt ursprung i en ort med det ifrågavarande namnet[128].

En viss ytterligare möjlighet att skydda geografiska ursprungsbeteckningar enligt svensk rätt torde för övrigt vidare finnas inom ramen för kollektivmärkeslagen (1960:645), dock enligt samma förutsättningar som enligt varumärkeslagen[129]. Här är det visserligen tänkbart att bedömningen enligt 14 § 1 st. 2 punkten skulle kunna vara något annorlunda, men den praktiska nyttan härav förefaller ändå att vara begränsad. Internationellt är nämligen möjligheterna till kollektivmärkesregistrering ofta snävt kringskurna[130]. Möjligtvis kan den kommande EGförordningen om varumärken i viss utsträckning medföra en förändrad situation för Europa i detta avseende[131].

Den svenska anpassningen till Pariskonventionen och Madridöverenskommelsen

För svenskt vidkommande tillkom lagen den 4 juni 1913 angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning (1913:159) samt (den provisoriska) lagen den 9 oktober 1914 angående

[126] Jfr. dock RÅ 1984 2:71, NIR 1985 s. 621 – ANGELO LITRICO ROMA för produkter av tyskt ursprung.

[127] Se Bernitz, U., NIR 1975 s. 183 ff; Pehrson, L. a. a. s. 370 ff; jfr. även Bernitz, U./Karnell, G./Pehrson, L./Sandgren, C. a. a. s. 140.

[128] Se SOU 1958:10 s. 272 f.

[129] Se 2 § kollektivmärkeslagen.

[130] Se Gevers, F. i a. a. s. 125; jfr. dock Rissanen, K., J.F.T. 1988 s. 247 som pekar på denna möjlighet enligt engelsk rätt. Den finns även enligt tysk rätt, se vidare Tilmann, W. a. a. s. 320 ff., 356 ff. Se även dens. betr. motsvarande möjligheter i Benelux m.fl. länder s. 399 ff.

[131] Se vidare nedan v. not 147 om Art. 55 A.

förbud i vissa fall mot varors förseende med oriktiga ursprungsbeteckningar och saluhållande av oriktigt märkta varor (1914:422) bland annat mot bakgrund av en önskan att kunna tillträda Madridöverenskommelsen, vilket skedde 1934[132].

Dessa lagar kompletterades av kungörelsen den 22 maj 1953 för att möjliggöra den anslutning som sedan skedde till Madridöverenskommelsens Londontext (SÖ 1953:25)[133]. 1953 års kungörelse gav ursprungsbeteckningar på vinodlingsprodukter en särställning, vilket som framkommit var nödvändigt för att det svenska skyddet skulle motsvara överenskommelsens Art. 4 andra punkten.

Med stöd av de i 1913 och 1914 års lagar givna bemyndigandena förordnades att reglerna i dessa skulle vara tillämpliga mot missbruk av ursprungsbeteckningar från länder som var anslutna till Madridöverenskommelsen[134]. Dessa lagar upphävdes dock i samband med tillkomsten av lagen om otillbörlig marknadsföring 1970 (SFS 412). 1913 och 1914 års lagar hade blivit föråldrade och var tekniskt ofullgångna, vilket ledde till att de inte längre möjliggjorde en konsekvent tillämpning[135]. Önskemålet att motverka vilseledande geografiska ursprungsbeteckningar ansågs komma att väl tillgodoses av den nya lagen, vars reglering i detta avseende var densamma som redogjorts för beträffande den nu gällande marknadsföringslagen ovan.

Departementschefen framhöll i sammanhanget att varken Pariskonventionen eller Madridöverenskommelsen kunde anses innefatta något absolut krav på beslag vid införsel eller införselförbud eller om beslag inom landet. Det var tillräckligt för att leva upp till konventionsåtagandena att den nationella lagstiftningen gav samma skydd åt utländska som åt inhemska intressen. Vad gällde vinodlingsprodukter hade utredningen om otillbörlig konkurrens (SOU 1966:71) vidare framhållit att...

"med hänsyn till att distributionen av sådana i vårt land handhas och kontrolleras av statliga företag och organ och dessa strikt följer våra internationella förpliktelser i fråga om ursprungsbeteckningar – och kan förväntas göra så även i framtiden"

behövdes det inte någon särskild författningsbestämmelse om sådant skydd[136].

Som redan framgått har departementschefens tolkning av Art. 9-10

[132] Se Bernitz, U. a . a. s. 466 m. hänv. i not 2.

[133] Se SOU 1966:71 s. 257 ff.

[134] Se exv. K.K. 1969:502.

[135] Se prop. 1970:57 s. 106 ff.

[136] Se SOU 1966:71 s. 281.

Pariskonventionen stöd i själva konventionstexten[137]. Genom formuleringen i Art. 9 st. 1:

"Varor, på vilka olovligen finns anbragt fabriks- eller handelsmärke eller firma, skall tagas i beslag vid införseln till de unionsländer, i vilka ifrågavarande märke eller firma äger laga skydd"

avses nämligen att genomförandet av bestämmelsen lämnas uteslutande åt nationell rätt och de administrativa och judiciella åtgärder som finns tillgängliga i landet i fråga[138]. Detta framgår om inte annat av st. 6[139]:

"Om lagstiftningen i något land icke medger beslag vare sig vid införseln eller införselförbud eller beslag inom landet, skall sådana åtgärder, till dess denna lagstiftning ändrats i enlighet härmed, ersättas med de rättsmedel, som det ifrågavarande landets lagstiftning i jämförliga fall tillförsäkrar landets egna medborgare".

Av diskussionen vid revisionskonferensen i Haag, där bestämmelsen antogs, framgår det vidare tydligt att Art. 9 st. 6 endast innebär en rekommendation till staterna att införa de där omnämnda sanktionerna och att bestämmelsen endast skall uppfattas som moraliskt förpliktande[140]. Art. 9 innebär alltså i sak inte något längre gående krav på unionsländerna än vad som följer av reglerna om nationell behandling i Art. 2-3 Pariskonventionen. Liknande formuleringar – och alltså motsvarande spelrum – som i Pariskonventionen ges i Art. 1 av Madridkonventionen, varifrån Art. 9 Pariskonventionen är hämtad[141].

Det svenska sättet att lagstifta får dock anses som något märkvärdigt i sammanhanget, inte minst mot bakgrund av Art. 9 st. 1-5 om beslag vid införsel eller beslag inom landet. En sak är ju att ett lands lagstiftning inte innefattar de i konventionen åsyftade sanktionerna. En annan sak är att minska ett existerande skydd, som svarar mot Pariskonventionens primära ordalydelse och syfte, och i stället införa en svagare ordning som endast motsvarar konventionens minimikrav i st. 6. Resultatet kan visserligen inte betraktas som konventionsstridigt. Förfarandet får ändock anses stå i dålig moralisk överensstämmelse med landets åtaganden.

[137] Se ovan v. not 92.

[138] Se Bodenhausen, G.H.C. a. a. Article 9 s. 136.

[139] Jfr. dock Pehrson, L. a. a. s. 439.

[140] Se Bodenhausen, G.H.C. a. a. Article 9 s. 137 m. hänv. i not 2.

[141] Se vidare Ladas, S. a. a. § 844 s. 1581 f.

Situationen i EG

Den varumärkesrättsliga regleringen

I såväl EGs direktiv till harmonisering av varumärkesrätten som förslaget till varumärkesförordning anges bl.a. att sådana kännetecken som är ägnade att vilseleda beträffande "kvalitet eller geografiskt ursprung" (*quality or geographical origin*) utgör absoluta registreringshinder[142]. Det är alltså en motsvarighet till den svenska varumärkeslagens ovan omtalade bestämmelse i 14 § 1 st. 2 punkten[143].

Därtill innehåller harmoniseringsdirektivet en bestämmelse till skydd för vad som i medlemsländerna är skyddade ursprungskännetecken[144]. Likaså föreligger en inskränkning i ensamrätten till varumärke med avseende på vad som utgör geografiska ursprungsbeteckningar[145] Slutligen framgår av direktivet att geografiska ursprungsbeteckningar kan skyddas som kollektivmärken enligt nationella bestämmelser om sådana[146].

Samtliga dessa bestämmelser – utom en – har, utan nämnvärda invändningar från medlemsländerna, fått sin motsvarighet i förslaget till EGvarumärkesförordning. Beträffande möjligheten till kollektivmärkesregistrering av geografiska ursprungsbeteckningar har dock Frankrike – som har ett nationellt förbud mot sådana registreringar – hittills reserverat sig[147]. Till skillnad mot bestämmelsen i direktivet, som är fakultativ, innebär Art. 55 A i förslaget till vaarumärkesförordning alltså en obligatorisk skyddsmöjlighet som står i strid med nationell fransk rätt. Den uppfattas uppenbarligen där som ett hot mot de värdefulla franska ursprungskännetecknen, och det återstår ännu (augusti 1990) att se om Art. 55 A flyter in i den slutgiltiga förordningen.

[142] Se Art. 3 (1)(c) o. (g) First Council Directive of 21 December 1988 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks (89/104/EEC), O.J. 11.2. 89 No. L. 40/1, resp. Art. 6 (1)(g) Consolidated Text No. 5865/88, May 11, 1988.

[143] Se ovan v. not 120.

[144] Se Art. 3 (2)(a), Art. 4 (4)(c).

[145] Se Art. 6 (1)(b).

[146] Se Art. 15 (2).

[147] Se vid Art. 55 A Consolidated Text No. 5865/88.

EGkommissionens GATTförslag

Som redan nämnts ställde EGkommissionen i Uruguayrundan vad gäller TRIPs krav på skydd för "geographical indications *including* appelations of origin"[148]. I EGs GATTförslag har därtill begreppet "geographical indications" definierats som sådana som anger en produkts urspung från ett land, en region eller ort...

"where a given quality, reputation or other characteristics of the product is attributable to its geographical origin, including natural and human factors"[149].

Termen "geografisk ursprungsbeteckning" (*geographical indication/ indications géographiques*) är inte ny, utan den har bl.a. använts sedan 1980 i samband med den pågående revisionen av Pariskonventionen och utgör skyddsobjekt i en föreslagen ny Art. 10quater[150]. Enligt denna skall det bl.a. vara förbjudet att registrera varumärken som innefattar ett land, en region eller en ort och som riskerar att vilseleda beträffande det geografiska ursprunget (st. 1).

Vidare skall det inte heller vara möjligt att registrera ett geografiskt namn för en vara, om samma benämning blivit erkänd för en vara av samma eller liknande slag i ursprungslandet. Registreringsförbudet är dock inte avsett att gälla för det fall det sökta varumärket också avsåg en vara med just samma geografiska ursprung (st. 3).

Medan den första bestämmelsen alltså gör registreringsförbudet beroende av ett vilseledande, är den andra tänkt att gälla oberoende av ett sådant. Båda bestämmelserna finns också återspeglade i WIPOs påbörjade traktat om en harmonisering av varumärkesrätten[151]. Därtill innefattar den föreslagna Art. 10quater en särskild bestämmelse till skydd för inarbetning av upp till 200 beteckningar avseende ursprung i u-länder[152].

WIPO har framhållit att termen "geografisk ursprungsbeteckning" (*indications géographiques*) – som avses ha samma innebörd som "ursprungsbeteckning" (*indications de provenance*) – är att föredra, eftersom den senare bestämningen i praktiken har uppfattats innefatta en lägre skyddsnivå än det starka skyddet för ursprungskännetecken (*appellations d'origine*). Användningen av "geografisk ursprungsbeteckning", som alltså omfattar både "ursprungsbeteckningar" och "ursprungskännetecken", understryker däremot att skyddet inte skall in-

[148] Författarens kurs.

[149] Se MTN GNG/NG11/W/68 (Restricted), Annex II C.

[150] Se WIPO DOC. PR/DC/4.; samt vidare WIPO DOC. GEO/CE/I/2 para. 6 o. 47 ff; Baeumer, L. i a. a. s. 21.

[151] Se Art. 103 (4)(iii) WIPO DOC. HM/CE/II/2.

[152] Se vidare Baeumer, L. i a. a. s. 22; jfr. vidare nedan v. not 208.

nefatta de begränsningar som för närvarande gäller avseende "indications de provenance"[153].

Det förefaller därför som om EG i sitt TRIPsförslag genom definitionen av geografiska ursprungsbeteckningar och tillägget "*including* appelations of origin" redan på förhand betager det använda begreppet, "geographical indications", den i WIPO eftersträvade nya styrkan. EGkommissionen verkar uppenbarligen vilja snäva in skyddet för ursprungsbeteckningar till att i praktiken avse endast ursprungskännetecknen.

Kommissionen framhöll visserligen vid WIPOs expertmöte angående geografiska ursprungsbeteckningar i Genève den 28 maj – 1 juni 1990 att den kvalitetskoppling som hade föreslagits är bredare än vad som gäller för ursprungskännetecknen enligt Lissabonöverenskommelsen[154]. Den av EG krävda kvaliteten behövde inte vara "uteslutande eller huvudsakligen" att hänföra till det geografiska ursprunget[155]. Skillnaden är dock i praktiken hårfin, framför allt som den valda formuleringen ger stort utrymme för en inskränkande tolkning.

EGkommissionen har också sannolikt haft sina särskilda skäl till den valda formuleringen, vilken torde innehålla betydligt mer av ett politiskt ställningstagande än vad som kan förefalla vid en första anblick. Till bakgrunden hör nämligen kommissionens erkänt negativa inställning till användningen av geografiska ursprungsbeteckningar, särskilt vad avser utpekandet av ett speciell medlemsland[156].

Därtill kommer EGdomstolens praxis, inklusive generellt utformade uttalanden i det s.k. Sekt/Weinbrandfallet från 20.2 1975[157]. Där sägs bl.a. att geografiska ursprungsbeteckningar, som inte också har sin grund i objektiva kvalitetsegenskaper hos varan i fråga, inte heller är berättigade till något särskilt skydd inom den EG.

Skyddet för ursprungsbeteckningar och principen om fria varurörelser

Den fria varucirkulationen är en av grundprinciperna för den Gemensamma Marknaden. Det slås fast i Art. 9 Romfördraget att EG är en tullunion inom vilken import- och exporttullar samt andra avgifter med

[153] Se WIPO DOC. GEO/CE/I/2 para. 6.

[154] Jfr. vidare nedan.

[155] Se WIPO DOC. GEO/CE/I/3 s. 13 f.

[156] Se Beier, F.-K. a. a. s. 552 f.

[157] Case 12/74, E.C.R. 1975 s. 181 – E.C. Commission v. Germany; se vidare nedan. Avgörandets utformning har blivit starkt kritiserat av bl.a. Beier – se dens., a. a. s. 535 ff.

motsvarande verkan mellan medlemsländerna skall förbjudas och en gemensam tulltariff gentemot tredje land skall upprätthållas.

Enligt Art. 3 och 30 Romfördraget är vidare "kvantitativa importrestriktioner" och "alla åtgärder med motsvarande verkan" förbjudna mellan medlemsländerna. I Art. 36 görs dock ett undantag från förbudet i Art. 30 med avseende på bl.a. regler för "allmän säkerhet och till skydd för människors[158] och djurs[159] hälsa och liv" samt "kommersiell och industriell äganderätt". Till den senare hör immateriella ensamrättigheter – och otvivelaktigt också geografiska ursprungsbeteckningar, som betraktas såsom kollektiva sådana rättigheter[160]. Undantaget gäller såvitt restriktioner eller import-/exportförbud på grund av sådana rättigheter inte utgör vare sig ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning i handeln mellan medlemsländerna.

Bestämmelsen i Art. 36 skulle kunna uppfattas som att de begränsningar skulle vara tillåtna som uppstår i handeln mellan medlemsländerna på grund av att innehavaren av en immaterialrätt också utövar denna. Inom den Gemensamma Marknaden har den möjlighet till marknadsuppdelningar som de nationella och territoriellt begränsade immaterialrättigheterna medger dock ansetts komplicera det fria varuflödet. De är oönskade.

I praktiken har detta lett till betydande begränsningar i en rättsinnehavares möjligheter att utnyttja sin ensamrätt till att stoppa exempelvis parallell- eller reimport[161]. Vad som kan rubriceras som "missbruk" i förhållande till gemenskapsrätten vid utövandet av en immaterialrättighet faller inte under undantaget i Art. 36[162]. Däremot gäller, i brist på harmoniserad immaterialrättslagstiftning inom EG, att för det som kallats för rättighetens "subject matter" – i princip dess uppkomst och bestånd – får de nationella reglerna full genomslagskraft.

Beträffande ursprungsbeteckningar på industriprodukter saknas hittills, liksom för övriga immaterialrättigheter, en gemenskapsrättslig

[158] Se exv. Case 53/80, [1981] E.C.R. s. 409 – Officer van Justitie v. Koninklijke Kaasfabrik Eyssen, som rörde tillsats i ost, vilken, trots tillåtligheten av tillsatsen i vissa medlemsländer, befanns utgöra motiv för förbud för försäljning i Nederländerna; jfr. Case 130/80, [1981] E.C.R. s. 527 – Fabriek voor Hoogwaardige Voedingsprodukten Kelderman B.V., där nederländska bestämmelser om sammansättningen i bröd befanns vara i strid med Art. 30.

[159] Jfr. exv. Case 46/76 (25.1 1977), [1977] E.C.R. s. 1 – W.J.G. Bauhuis v. The Netherlands State, där argumentet med djurs hälsa inte ansågs utgöra ett motiverbart undantag.

[160] Se vidare Beier, F.-K. a. a. s. 456 f. m. hänv.; han stöder också denna sin uppfattning genom att hänvisa till att Art. XX GATT – omnämnd ovan v. not 6 – legat till grund för utformningen av Art. 36 Romfördraget.

[161] Se vidare exv. Pehrson, L., EG och immaterialrätten, Stockholm 1985 o. dens. i TFR. 1989 s. 497 ff.

[162] Jfr. vidare Levin, M. a. a. s. 141 f. m. hänv.

reglering[163], bortsett från enstaka bestämmelser. Till sådana hör direktivet av den 26 juli 1971 angående harmonisering av medlemsländernas lagstiftning vad gäller benämningar på textilvaror[164]. Detta direktiv är dock fakultativt i förhållande till nationell lagstiftning om industriell och kommersiell äganderätt, ursprungsbeteckningar, ursprungskännetecken och illojal konkurrens[165]. Effekten blir alltså att för textilier, liksom för andra industrivaror, är det Art. 30 och 36 Romfördraget som blir utslagsgivande[166].

Däremot finns det numera en tämligen omfattande reglering vad gäller ursprungsbeteckningar, ursprungskännetecken och kvalitetsangivelser för vinodlingsprodukterr[167]. Det finns bl.a. en särskild förordning (355/79)[168], enligt vilken det föreligger ett absolut skydd för sättet att använda ursprungskännetecken. Detta kompletteras med ett vidsträckt förbud mot vilseledande. EGförordningen 823/87[169] är vidare utfärdad till skydd för beteckningar för kvalitetsviner (vins de qualité produits dans les régions déterminées, V.Q.P.R.D.), medan förordningen 822/87 gäller för bl.a. bordsviner (vins de table)[170].

Också den för livsmedel gällande riktlinjen 79/112 uppställer för övrigt ett förbud mot vilseledande avseende identitet, kvalitet, sammansättning, mängd, hållbarhet, ursprung och tillverkningssätt[171]. Därtill innehåller direktivet av den 10 september 1984 om vilseledande reklam[172] i Art. 4 st. 1 en uppfordran på medlemsländerna till att upprätthålla ett generellt förbud mot vilseledande reklam i konsumenters, konkurrenters och det allmännas intresse. Följaktligen omfattas bl.a. ursprungsbeteckningar som är vilseledande.

[163] Jfr. dock ex. Art. 7 (1) EGvarumärkesdirektivet op. cit. och Art. 11 förslaget till EGvarumärkesförordning op. cit. som föreskriver om konsumtion av rättigheter inom den Gemensamma Marknaden.

[164] O.J. 1971, 25.11 1983, No. L 185 s. 16.

[165] Art. 14 (2).

[166] Se Dutoit, B.i a. a. s. 104.

[167] Se bl.a. Reichardt, A. i Symposium sur la protection internationale des indications géographiques op. cit. s. 107 ff.; Dutoit, B. a. a. s. 102 ff.; Bienaymé, M.-H., Revue Internationale de la Concurrence 3/1989 s. 43 ff.; samt vidare exv. Case 116/82, [1987] IIC s. 507 – E.C. Commission v. Federal Republic of Germany, där Förbundsrepubliken ansågs ha brutit mot kvalitetsreglerna genom att tillåta produktion utan för de speciella regioner som bestämts som produktionsorter för sådana.

[168] O.J. 1979 No. L 54 s. 99; se även kommissionens förordning 997/81, O.J. 1981 No. L 106 s. 1.

[169] O.J. No. L 84 (27.3.1987) s. 59; jfr. även förordning 2043/89, O.J. Nr. L 202 (14.7.1989) s. 1. Förordning 822/87 har därmed ersatt den tidigare gällande förordningen 337/79.

[170] O.J. No. L 84 (27.03.1987) s. 1. Förordning 823/87 har därmed ersatt den tidigare gällande förordningen 338/79.

[171] Modifierad av riktlinje 89/395/EEC, O.J. Nr. L 186 (30.06.1989) s. 17.

[172] O.J. 1984 No. L 250 s. 17.

Vidare slås fast i Art. 2 (3) (s) av direktivet 70/50 av den 22 december 1969[173] att som "åtgärder med motsvarande" verkan skall endast anses sådana varubeteckningar som är förbehållna inländska varor och som *varken är ursprungsbeteckningar eller ursprungskännetecken*[174]. Ursprungsbeteckningar och ursprungskännetecken skulle alltså i likhet med övriga föremål för immaterialrättigheter enligt Art. 36 vara undantagna ifrån tillämpningen av Art. 30 i enlighet med nationella ursprungsregler[175].

Dessa bestämmelser om skydd för ursprungsbeteckningar till trots har emellertid en praxis utvecklats inom ramen för Art. 30 och 36 Romfördraget som har snävat in skyddsmöjligheterna högst avsevärt, så snart detta skydd anses påverka handeln mellan medlemsländerna. EGkommissionen har också i direktiv 70/50 uttryckligen ansett att aktiviteter som uppmuntrar till köp av inhemska produkter är "åtgärder med motsvarande verkan" enligt Art. 30[176].

Därtill märks att kommissionen har publicerat en s.k. guideline för medlemsländernas marknadsföring av jordbruks- och fiskeriprodukter, där det bl.a. betonas att[177]:

"The reference to national origin should be subsidiary to the main message put over to consumers by the campaigne and not constitute the principal reason why consumers are being advised to buy the product".

Anvisningen ger klart uttryck för den förhärskande officiella grundsynen att alla inom den Gemensamma Marknaden producerade varor av samma slag är likvärdiga, oberoende av varifrån de kommer.

I praktiken är det naturligtvis inte så, åtminstone inte för konsumenten, och särskilt inte vad gäller livsmedelsprodukter där lokala och nationella smak- och kvalitetstraditioner tydligt gör sig gällande. Tänk bara på hur kaffesmaker varierar i skilda länder. Det kan också ifrågasättas om en sådan likriktning över huvud taget är önskvärd eller gynnsam för den mellanstatliga handeln, eller för EGländernas handel med omvärlden i övrigt, vilket ju får antas vara syftet.

I kontrast till det ovan citerade uttryckliga undantaget för ursprungsbeteckningar från tillämpning av Art. 30 i direktiv 70/50 står emellertid också en rad avgöranden från EGdomstolen[178]. Det grundläggande

[173] O.J. 1970 No. L 13 s. 29.

[174] "...qui ...réservent aux seuls produits nationaux des dénominations ne constituant pas des appelations d'origine ou des indications de provenance".

[175] Se Dutoit, B. a. a. s. 105.

[176] Se Art. 2 (3)(k); jfr. även "Buy Irish", Case 249/81, [1982] E.C.R. s. 4005 – E.C. Commission v. Ireland.

[177] O.J. 1986 No. C 272 s. 4.

[178] Se Krieger, A., GRUR Int. 1984 s. 77.

fallet är Dassonville[179]. Enligt det avgörandet är "åtgärder med motsvarande verkan"...

"all trading rules enacted by Member States which are capable of hindering, directly or indirectly, actually or potentially, intra-Community trade".

Att *alla* hinder för försäljning av importerade varor från andra medlemsländer kan utgöra "åtgärder med motsvarande verkan" framgår än tydligare av avgörandet angående Cassis de Dijon[180], som strax skall redogöras för.

I samband med behandlingen av geografiska ursprungsbeteckningar i EGrätten kan, förutom Cassis de Dijon, åberopas ett antal fall till belysning. Avgörandena ger också en bild av vilken tämligen underordnad vikt undantagen i Art. 36 i praktiken tillmäts i förhållande till Art. 30 om fria varurörelser[181].

EGdomstolens praxis

Cassis de Dijon[182] rörde import till Tyskland av den franska likören med samma namn. Enligt den tyska alkohollagstiftningen måste likörer innehålla minst 25 procent alkohol, men Cassis de Dijon var svagare; den höll bara 20 procent. De tyska myndigheterna bestämde att likören visserligen kunde importeras till Tyskland, men inte säljas vidare på den tyska marknaden. Importören klagade, vilket ledde till att den tyska domstolen enligt Art. 177 Romfördraget anhöll om en tolkningsförklaring av Art. 30 och 37 från EGdomstolen.

EGdomstolens utgångspunkt var att i brist på särskilda gemenskapsregler för marknadsföring av alkohol ankommer det på medlemsländerna att med nationella regler bestämma hur alkoholdrycker skall marknadsföras inom deras territorium. Därmed måste också hinder i den mellanstatliga handeln betraktas som acceptabla, men endast...

"in so far as those provisions may be recognized as being necessary in order to satisfy mandatory requirements relating in particular to the effectiveness of fiscal supervision, the protection of public health, the fairness of commercial transactions and the defence of consumers".

[179] Case 8/74 (11.7 1974), E.C.R. [1974] s. 837 – Procureur du Roi v. Dassonville.

[180] Case 120/78, [1979] E.C.R. s. 649 – Rewe-Zentrale AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein; se vidare Seidel, M., GRUR int. 1984 s. 80 ff., spec. s. 82 ff.

[181] Jfr. vidare allmänt Oliver, P., Free Movement of goods in the EEC, London 1988 Ch. VI, VII och VIII.

[182] Case 120/78, [1979] E.C.R. s. 649 – Rewe-Zentrale AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein.

Domstolen framhöll att kravet på en viss minimihalt av alkohol emellertid utgör ett handelshinder som inte är acceptabelt enligt Art. 30. Bl.a. fann domstolen att det inte fanns något hållbart skäl för att varor...

"provided they have been lawfully produced and marketed in one of the Member States...should not be introduced into any other Member States".

Det skall uppmärksammas att Art. 36 inte omnämns i Cassis de Dijonavgörandet, utan endast Art. 30. Av domstolens ovan citerade uttalande "in so far as", etc. följer emellertid *e contrario* att det inte endast är omständigheter omnämnda i Art. 36 som kan motivera undantag från Art. 30 Romfördraget, utan också obligatoriska krav ("*mandatory requirements*") i nationell rätt på exempelvis konsumentskydd och lojal konkurrens[183].

Sådana nationella regler kan dock bara godtas om det råder en rimlig avvägning mellan regelns effekter och eventuella hinder för fria varurörelser. Det åligger vidare ett medlemsland att vidta sådana åtgärder som ger minsta möjliga begränsning av de fria varurörelserna för att uppnå det eftersträvade skyddssyftet. Så var exempelvis ett försäljningsförbud för Cassis de Dijon, enligt domstolen, en alltför långtgående åtgärd för att tillfredsställa konsumentskyddet. För detta räckte det med att information om alkoholinnehållet lämnades genom märkning.

Att fallet tillmätts den största betydelse framgår inte minst av att EGkommissionen skickade ut ett cirkulär till medlemsländerna som redogjorde för dess konsekvenser[184]. Bl.a. framhölls att bristen på harmoniserade tekniska och kommersiella regler i medlemsländerna inte kunde få till följd att ett land, på grund av sin nationella lagstiftning, tilläts förbjuda import av sådant som var lagligen fört ut på marknaden i ett annat medlemsland, även om produkterna svarade mot helt skilda tekniska och kvalitativa regler.

Jämförs detta uttalande med motsvarande uttalande av EGdomstolen i samband med immaterialrättigheter kan konstateras en skillnad. Just bristen på harmoniserade regler har inom immaterialrätten inneburit att nationella särregler beträffande rättighetens "subject matter" särskilt har kunnat åberopas[185].

Det första fall som på nytt slog fast Cassis de Dijonavgörandet var

[183] För en närmare analys av sådana omständigheter, se Oliver, P. a. a. para. 8.18 ff., s. 176 ff, spec. para. 8.70 ff., s. 208 ff.; jfr. även dens. para. 6.49 ff, s. 91 ff.

[184] Se O.J. 1980 No. C 256 s. 2.

[185] Se exv. Case 238/87 (5.10 1988) – Veng A/S v. VOLVO; samt Case 158/86 Warner Bros and Metronome Studios v. Christiansen (17.5 1988).

sedan *Gilli and Andres*[186]. Där uttalade domstolen åter bl.a. att undantag från kravet på fria varurörelser i Art. 30 kan endast komma i fråga...

"where rules, which apply without discrimination to both domestic and imported products, may be justified as necessary in order to satisfy imperative requirements".

Ursprung eller generisk beteckning

Det första avgörandet där EGdomstolen – med rätt eller orätt[187] – diskuterade ursprungsbeteckningar och ursprungskännetecken var det ovannämnda *Sekt/Weinbrandfallet* 1975[188]. Omständigheterna var följande. Enligt den tyska vinlagstiftningen fick beteckningen "Sekt" användas endast för tyskproducerade mousserande viner samt sådana viner som producerats i helt tyskspråkiga länder, och kvalitetsbeteckningen "Prädikatssekt" endast för viner som innehöll minst 60 procent tyska druvor. Beteckningen "Weinbrand" var enligt bestämmelserna förbehållen vissa typer av alkohol producerad i Tyskland och i övriga helt tyskspråkiga länder.

EGkommissionen, som ansåg att dessa bestämmelser var diskriminerande, förde talan mot Tyskland i EGdomstolen baserad på Art. 30 och förordningen (816/70) om vinodlingsprodukter.

Domstolen åberopade visserligen Art. 2 (3)(s) i direktiv 70/50, men uttalade att ursprungskännetecken endast kunde anses skyddsbara såvitt de tillfredsställde syftet med sådana kännetecken – och då särskilt behovet av att säkra att inte *endast producenternas* intressen vore skyddade mot illojal konkurrens, *utan att också konsumenterna* skyddades mot vilseledande information. Domstolen förefaller alltså här att ha uppställt den samtidiga förekomsten av båda dessa skyddsintressen som ett krav för undantag från Art. 30[189].

Vad gällde de använda beteckningarna "Sekt" och "Weinbrand" fann domstolen emellertid att dessa endast tillfredsställde ett särskilt syfte om...

"the product which they describe does in fact possess qualities and characteristics which are due to the fact that it originated in a specific geographic area.

As regards indications of origin in particular, the geographical area of a product must confer on it a specific quality and specific characteristics of such a nature as to distinguish it from other products"[190].

[186] Case 788/79 (26.6 1980), [1980] E.C.R. s. 2971 – Italian State v. Gilli and Andres.

[187] Jfr. Beier, F.-K. a. a. spec. s. 543.

[188] Case 12/74, [1975] E.C.R. s. 181 – E.C. Commission v. Federal Republic of Germany.

[189] Se Oliver, P. a. a. para. 8.83 s. 214 f.; jfr. vidare nedan v. not 228.

[190] Formuleringen känns igen från det ovan omnämnda GATTförslaget om "geographical indications".

Mot det av Tyskland anförda argumentet att tyska konsumenter uppfattar "Sekt" och "Weinbrand" som produkter härrörande från just Tyskland framhöll domstolen att:

"the protection accorded by the indication of origin is only justifiable if the product concerned actually possesses characteristics which are capable of distinguishing it from the point of view of its geographical origin".

Mot denna bakgrund tillfredsställde uppenbart kravet på tillverkning i ett tyskspråkigt land eller kravet på odling på tyskspråkigt territorium inte några sådana kvalitetskriterier som uppställts av domstolen. Kraven ansågs som godtyckliga och diskriminerande.

Domstolen förnekade visserligen inte betydelsen för vins kvalitet av druvor från en viss region, men framhöll att när det gällde tillverkningsmetoder för vinodlingsprodukter, som inte byggde på en specifik druvsort, kunde kunskaper om tillverkningen flyttas till andra regioner[191]. Inte heller det tyska kravet på minst 60 procent tyska druvor i viner med benämningen "Prädikatssekt" ansågs svara mot de av domstolen uppställda kvalitetskraven för ursprungskännetecken. I detta fall var det endast fråga om ursprung, oberoende av druvornas kvalitet.

Sammanfattningsvis fann domstolen alltså att de tyska bestämmelserna stod i strid med såväl Art. 30 som EGvinförordningen samt att det inte fanns något inom ramen för Art. 36 som föranledde ett undantag från dessa bestämmelser. Undantaget skulle endast kunna göras gällande, såvitt restriktioner eller import-/exportförbud på grund av där nämnda rättigheter inte utgjorde vare sig ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning i handeln mellan medlemsländerna.

Avgörandet har blivit starkt kritiserat, inte i första hand för att de nationella tyska reglerna ansetts strida mot Art. 30 Romfördraget, och undantag inte heller kunnat motiveras enligt Art. 36, tvärtom. Däremot har det ansetts synnerligen olyckligt att domstolen utan egentlig grund i målets förutsättningar inlåtit sig på ett resonemang som torde leda till osäkerhet om vad som utgör skyddade geografiska ursprungsbeteckningar inom EG[192].

Om domstolen i stället direkt tagit till utgångspunkt Art. 2 (3)(s) i direktiv 70/50 hade detta kunnat undvikas. Artikeln anger ju uttryckligen att benämningar som inte är att betrakta som ursprungsbeteckningar eller ursprungskännetecken inte heller kan föranleda undantag enligt Art. 36 Romfördraget. Eftersom det uppenbart rörde sig om

[191] Jfr. ovan v. not 12 vad som sagts om skillnaden mellan ursprungsbeteckningar och ursprungskännetecken; samt vidare under Lissabonöverenskommelsen.

[192] Se Beier, F.-K. a. a. s. 543 ff.

uteslutande generiska benämningar i Sekt/Weinbrandfallet, hade några vidare utläggningar om vad som är skyddade ursprungsbeteckningar inte behövts.

Nu har domstolen opåkallat gjort en uppdelning på ursprungsbeteckningar som är skyddsvärdiga i förhållande till de fria varurörelserna och sådana som inte är det med en reducering av det hittillsvarande skyddet för ursprungsbeteckningar som effekt, d.v.s. för sådana som inte också är ursprungskännetecken. De normala geografiska ursprungsbeteckningarna skulle alltså inte längre falla under undantaget i Art. 36 för "kommersiell och industriell egendomsrätt".

Det har i sammanhanget bl.a. också anförts att domstolen genom sina svepande formuleringar totalt urlakat innehållet av Art. 36[193]. I förhållande till Sekt/Weinbrandfallet innebär visserligen preciseringarna i de fyra år senare avgjorda Cassis de Dijon – liksom i de fall som följt och som bygger på denna doktrin – en viss förbättring[194]. Också efter Cassis de Dijon är dock relationen mellan Art. 30 och 36 svårgripbar.

Det s.k. *Genever*fallet[195] har många likheter med Cassis de Dijonfallet, som också rörde alkoholprocent, men här var det fråga om en nederländsk domstol som begärde en tolkningsförklaring. Enligt nederländsk lagstiftning fick "genever" endast användas för drycker som höll minst 35 procent alkohol. I Belgien fanns inga sådana restriktioner och en dryck med endast högst 30 procent alkohol, också kallad "genever", importerades därifrån till Nederländerna.

De nederländska intressenterna förde talan mot rubriceringen "genever" på den importerade drycken, vars förpackning dock angav alkoholprocenten korrekt. I sitt svar till den nederländska domstolen om tolkningen av Art. 30 angav EGdomstolen att de nederländska bestämmelserna inte kunde motiveras i ljuset av Art. 30 och alltså stod i strid med denna.

I ett fall som rörde vinaigre ("*aceto*")[196] förde EGkommissionen talan mot Italien, som i lagstiftning föreskrev att termen "aceto" endast fick användas för produkter som var baserade på vin. Effekten var i praktiken att all annan vinaigre var osäljbar på den italienska marknaden. Som skäl för bestämmelsens upprätthållande anförde den italienska staten att de italienska konsumenterna hade kommit att för-

[193] Se spec. Beiers kritik a. a. s. 535 ff.; jfr. även Oliver, P. a. a. para. 7.41 s. 130 m. hänv. i not 78; ett likartat fall är Case 13/78, [1978] E.C.R. s. 1935 – Firma Joh. Eggers Sohn & Co. v. Freie Hansestadt Bremen.

[194] Se Krieger, A., GRUR Int. 1984 s. 78.

[195] Case 182/84, [1985] E.C.R. s. 3731 – In re Miro B.V.

[196] Case 193/80 (9.12 1981), [1981] E.C.R. s. 3019 – E.C. Commission v. Italy.

knippa "aceto" med just vinbaserad vinaigre och riskerade att bli vilseledda, om också andra syraprodukter fick säljas under den beteckningen.

Domstolen fann emellertid, med åberopande av Gemenskapens tulltariff, att termen var generisk och täckte alla typer av vinaigre. Därför var det italienska förbudet i strid med Art. 30. De italienska konsumenterna kunde hållas skadefria genom mindre drastiska åtgärder än ett förbud, exempelvis genom märkning, som dock naturligtvis måste göras på samma sätt för alla skilda typer av vinaigre.

Ett mycket uppmärksammat fall är vidare det som rörde att enligt den tyska lagstiftningen beteckningen *"Bier"* endast fick användas på sådana drycker som var framställda av malt, humle, jäst och vatten, utan konstgjorda tillsatser. EGkommissionen, som ansåg att den tyska lagstiftningen (§§ 9 och 10 Biersteuergesetz) därmed utgjorde ett orättmätigt hinder för handeln mellan medlemsländerna, förde talan inför EGdomstolen[197].

Tyskland åberopade behovet av skydd för de tyska konsumenterna, som förknippade "Bier" med en vara som just var tillverkad på det föreskriva sättet och som skulle riskera att vilseledas vid en annan produktsammansättning. "Bier" var alltså en ursprungsbeteckning i denna mening. Förbudet mot tillsatser var en regel som avsåg hälsa och säkerhet. Det framhölls också att regeln inte gjorde någon skillnad mellan inhemskt och importerat öl, samt att det var möjligt att odla de föreskrivna ingredienserna i alla medlemsländerna.

Domstolen upprepade sitt uttalande bl.a. från Cassis de Dijon[198] om att...

"in the absence of common rules relating to the marketing of products concerned, obstacles to free movement within the Community resulting from disparities between the national laws must be accepted in so far such rules, applicable to domestic and to imported products without distinction, may be recognized as being necessary in order to satisfy mandatory requirements relating inter alia to consumer protection. It is also necessary for such rules to be proportionate to the aim in view. If a Member State has a choice between various measures to obtain the same objective it should choose the means which least restricts the free movement of goods".

Domstolen fann emellertid att den tyska regeln hade en hemmamarknadsgynnande effekt. Konsumenternas fördomar riskerade att konserveras[199]. Vad gällde beteckningen "Bier" ansågs den vara gene-

[197] Case 178/84 (12.3 1987), [1988] 1 C.M.L.R. s. 780, [1988] IIC s. 232 – E.C. Commission v. Federal Republic of Germany; fallet är utförligt refererat av Pehrson, TfR. 1989 s. 513 f.; se också det samtidigt avgjorda Case 176/84 E.C Commission v. Greece rörande samma sak.

[198] Se också exv. Case 261/81, [1982] E.C.R. s. 3961 – Walter Rau Lebensmittelwerke v. De Smedt, där det inte ansågs motiverbart att kräva att margarin skulle säljas i fyrkantiga förpackningar för att skilja det från smör.

[199] Se även nedan betr. ursprungsmärkning, spec. Case 207/83 – Trade Description.

risk med motsvarigheter på andra språk i medlemsländerna. Därför kunde beteckningen inte vara begränsad till endast öl som tillverkades på det tyska sättet.

Domstolen ansåg visserligen att information till konsumenterna om vad de köper var viktig, men fann med åberopande av det ovannämnda italienska "aceto"fallet[200] att sådan information kunde ges genom (neutral) etikettering, utan att handeln mellan medlemsländerna därför behövde påverkas. Mot denna bakgrund uttalade domstolen att de tyska bestämmelserna stred mot Art. 30 Romfördraget.

Det kan nämnas att domstolen uppehöll sig ganska ingående vid frågan om förbudet mot tillsatser i § 9 Biersteuergesetz utgjorde grund för ett undantag enligt Art. 36. I sammanhanget åberopade domstolen tre tidigare avgöranden, Case 174/82[201], Case 247/84[202] och Case 304/84[203]. Domstolen fann att den tyska regeln rörde endast just öl och var generellt utformad. Den tog inte sikte på särskilda mängder eller substanser. Därför svarade den inte mot avvägningsregeln i Art. 36, och ett undantag från tillämpningen av Art. 30 kunde på denna grund inte komma i fråga.

Avgörandena såväl om *Poudre et de lait concentré*[204] som om *Yaourt surgelé*[205] rörde i viss mån likartade problem som Bierfallet. I det första fallet fann domstolen att den franska lagstiftningen om mjölkprodukter, vilken förbjöd import till och försäljning i Frankrike av mjölkpulver och kondenserad mjölk – om produkterna inte var uteslutande baserade på just endast mjölk – utgjorde ett hinder för de fria varurörelserna mellan medlemsländerna. Undantag för hälsoargumentet enligt Art. 36 befanns inte motiverat, och nödvändiga upplysningar om innehållet i en vara kunde lämnas genom tydlig etikettering. Det franska förbudet ansågs alltså vara i strid med Art. 30.

Det andra fallet rörde om beteckningen "yaourt" (yoghurt) kunde få användas på frusen vara. Enligt den franska lagstiftningen var detta förbjudet[206]:

"The name 'yoghurt' shall be used to designate only French fermented milk obtained in accordance with proper and usual practice...After the coagulation of the milk, the

[200] Case 193/80 (9.12 1981), [1981] E.C.R. s. 3019 – E.C. Commission v. Italy.

[201] [1983] E.C.R. s. 2445 – Officier van Justitie v. Sandoz B.V.

[202] [1985] E.C.R. s. 3887 – State v. Motte.

[203] [1986] E.C.R. s. 1511 – Ministère de Public v. Muller and Others.

[204] Case 216/84, (23.2 1988) – E.C. Commission v. France.

[205] Case 298/87 (14.7 1988), [1990] IIC s. 344 In re Smanor S.A.

[206] Översättningen finns i den engelska versionen av domstolsprotokollet, se Dekret Nr. 63-695, publicerad i Journal Officiel de la Republic Française (J.O.R.F.) 23.2 1982 s. 676.

yoghurt must not be subject to any treatment other than refrigeration, and possibly stirring..."

Domstolen fann den franska regeln skjuta över målet, eftersom det endast föreföll att vara en hypotes att frusen yoghurt inte längre hade de egenskaper som konsumenterna förväntade sig att få när de köpte "yaourt". Det eventuella informationsbehov som kunde föreligga i syfte att utpeka om yoghurt varit frusen, kunde tillfredsställas medelst etikettering.

I *Edam*fallet[207] var fråga om det var tillåtet att till Frankrike importera en tysktillverkad ost med 34,3 procent fett, när enligt de franska bestämmelserna beteckningen "Edam" var förbehållen ostar med en minsta fetthalt om 40 procent. Den franska lagstiftningen i detta hänseende byggde på Stresakonventionen för användning av originalbeteckningar och benämningar på ost[208].

Det konstaterades, på ett liknande sätt som i Sekt/Weinbrandfallet ovan, att "Edam" inte är en geografisk ursprungsbeteckning eller ett ursprungskännetecken i den mening att osten kommer från en särskild region, utan namnet används för en osttyp. Det är också som namn på en ost av viss typ som "Edam" är upptaget i Stresakonventionen, och inte i egenskap av ursprungsbeteckning.

EGdomstolen uttalade som så många gånger tidigare principen från Cassis de Dijon. Det är i och för sig möjligt att ge effekt åt nationell lagstiftning i brist på EGregler, men endast om sådana nationella regler är nödvändiga för att upprätthålla bl.a. ett tillfredsställande konsumentskydd och regler mot illojal konkurrens. I detta fall fann domstolen att det var fråga om lovligen tillverkad ost i ett annat medlemsland, såld under en generisk beteckning och med en fetthalt som endast skilde sig obetydligt från vad som föreskrevs i importlandet. Därmed måste försäljningen av sådan ost vara tillåten, under förutsättning att konsumenterna blev försedda med korrekt information.

Vad gällde den åberopade Stresakonventionen konstaterade domstolen att denna visserligen föll under Art. 234 Romfördraget, med effekt att den skulle respekteras. Konventionen gällde dock endast mellan anslutna länder. Eftersom Tyskland inte hörde till dessa, innebar de franska bestämmelserna begränsningar i den fria varucirkulationen inom EG och stred mot reglerna om fria varurörelser i Romfördraget.

Effekten av utgången i rättsfallet blir trots allt egendomlig inom ramen för EG, där lika import- och exportregler skall gälla. En fransk importör som tar sina varor från EGlandet Tyskland, kan marknads-

[207] Case 286/86 (22.9 1988), IIC 1990 s. 209 – Ministère Public v. Gérard Deserbais.

[208] Se J.O.R.F. 1.6 1952 s. 5821; vidare ovan v. not 76; bland EGländerna är endast Danmark, Frankrike, Italien och Nederländerna anslutna till Stresakonventionen.

föra Edamerost, som inte svarar mot den i Frankrike föreskrivna fetthalten för sådan ost, eftersom Tyskland inte är bundet av Stresakonventionens regler och Frankrike inte kan hindra importen från ett annat EGland med åberopande av de franska föreskrifterna. Fördelarna för importören med den tyska osten torde ligga i att denna med samma namn kan säljas till lägre pris på grund av sin lägre fetthalt.

Samme importör – eller någon annan – kan däremot inte importera en Edamerost, som inte svarar mot de franska fettföreskrifterna, från något av EGländerna Danmark, Italien eller Nederländerna. I det senare fallet binder nämligen Stresakonventionen de tillhöriga länderna sins emellan. Sådana effekter av att medlemsländer tillhör respektive inte tillhör Stresakonventionen framstår dock som svårförenliga med Art. 234 st. 3 Romfördraget.

Sammanfattningsvis kan konstateras att samtliga ovan omnämnda fall i grunden inte har rört ursprungsbeteckningar eller ursprungskännetecken, utan generiska beteckningar, må vara med viss nationell och/eller kvalitetsanknytning. Sådana precisa egenskaper har också framhållits i försvaret för att motivera undantag från Art. 30 Romfördraget, dock utan framgång.

Som framgått förefaller det givna utrymmet för undantag att vara mycket snävt, och potentiella faror för vilseledande eller illojal konkurrens förutsätts kunna neutraliseras av etikettering. Ett mer långtgående skydd har uppenbart inte ansetts stå i rimlig proportion till de hinder för handel mellan medlemsländerna som de nationella (skydds)reglerna inneburit[209].

Det kan dock anmärkas att en tysk domstol uttryckligen inte funnit det vara i konflikt med Art. 30 Romfördraget att förbjuda försäljningen av franskbröd, typ baguette, under benämningen Les Baguettines de Paris. Brödet stammade nämligen visserligen från Frankrike, men inte från Paris. Domstolen framhöll att även om Baguette de Paris i och för sig hade ut vecklats till en generisk beteckning var det nämnda namnet i det aktuella fallet vilseledande, eftersom det saknades en neutraliserande upplysning av typ "nach Pariser Art". Ett förbud ansågs i denna situation inte strida mot EGrätten[210]. Mot ovanstående bakgrund förefaller det dock mer sannolikt att EGdomstolen skulle ha kommit till en motsatt slutsats, om den hörts.

[209] Jfr. även ovan v. not 160, 183-184.

[210] OLG Hamburg, GRUR Int. 1982 s. 255.

Ursprungsmärkning

Ett krav på att (importerade) produkter skall märkas med ursprungsland har ansetts vara en åtgärd "med motsvarande verkan" enligt Art. 30 Romfördraget. *Fallet Souvenirs from Ireland*[211] rörde irländska bestämmelser om att vissa typer av souvenirer inte fick importeras och säljas i Irland, om de inte var märkta så att det framgick att de var tillverkade utanför den Irländska Republiken. Något motsvarande märkningskrav på de inhemska produkterna fanns inte.

Kommissionen förde fallet till EGdomstolen med en mycket detaljerad argumentation. Av denna framgick bl.a. att det endast kunde vara motiverat med ett märkningskrav för att undvika att konsumenterna vilseleddes beträffande produkternas verkliga ursprung, om dessa bar en falsk eller oriktig ursprungsbeteckning. Därtill framhölls att det främst var av intresse för konsumenterna att veta det särskilda ursprunget hos en vara, såvitt detta ursprung representerade en viss kvalitet, råmaterial eller produktionsmetoder eller en särskild plats med folkloristisk eller annan tradition inom regionen i fråga.

Domstolen avkunnade sin dom i mer salomoniska ordalag. Eftersom det rörde sig om souvenirer, var syftet med dessa att köparna skulle ha ett minne av den ort de besökt, vilket inte i sig förutsatte att sådana souvenirer måste vara tillverkade i landet. Därför befanns de irländska bestämmelserna diskriminerande och i strid med Art. 30. Konsument- och producentintressena blev, enligt domstolen, fullt tillfredsställda genom att det var tillåtet för (samtliga) näringsidkare att märka sina varor med ursprungsland eller -ort, om de så önskade[212].

I fallet om *Trade Description*[213] behandlades ett brittiskt krav på att vissa varor – dock inhemska såväl som importerade – skulle vara försedda med en ursprungsbeteckning. De varor som det rörde sig om var kläder och textil, elektriska hushållsapparater, skodon och bestick. Syftet var, enligt den brittiska regeringen, att skydda konsumenterna och göra det möjligt för dem att välja den produktnationalitet som tilltalade dem bäst.

Argumentet om att märkningen gav en positiv information till konumenterna accepterades inte av EGdomstolen. I stället kunde kravet på märkning, enligt domstolen, i praktiken uppfattas som att de brittiska konsumenterna skulle ha möjlighet att skilja mellan just inhemska och importerade varor. Detta torde snarast påverka dem att föredra inhemska produkter framför importerade.

[211] Se Case 113/80, [1981] E.C.R. s. 1625 – E.C. Commission v. Ireland.

[212] Se Oliver, P. a. a. para. 7.48 f. s. 133 f.

[213] Case 207/83, [1985] E.C.R. s. 1201 – E.C. Commission v. United Kingdom.

Domstolens vidare resonemang gick sedan ut på att syftet med den Gemensamma Marknaden är att de nationella marknaderna på sikt skall fungera som en enda hemmamarknad. Inom en sådan marknad skapas svårigheter av att ett medlemsland uppställer märkningskrav på produkter som är tillverkade i ett annat medlemsland; bl.a. ökar produktionskostnaderna och importerade varor riskerar att bli mer svårsålda på den brittiska marknaden. Sådana krav riskerar också att hindra integrationen av Gemenskapen genom att det görs en uppdelning av arbetskraften i de skilda medlemsländerna(!).

Domstolen framhöll att i den mån tillverkare finner det vara fördelaktigt för marknadsföringen, kommer de på eget initiativ att ursprungsmärka sina varor. Därför fick det inte föreligga krav på ursprungsmärkning i medlemsländerna. Ett sådant krav behövdes nämligen inte för att tillfredsställa konsumentintresset. Detta var redan tillfredsställt genom existerande förbud mot falsk märkning, regler som inte heller ifrågasattes enligt Romfördraget.

Som en kuriositet kan nämnas att Storbritannien förklarat att man där skulle kunna ersätta det gällande märkningskravet vad gällde EG-medlemsländerna med en märkning "Made in the European Community", sannolikt i avsikt att upptagas av domstolen som en "förmildrande omständighet". Förslaget anfördes dock i stället som ett bevis för att Storbritannien i grunden knappast kunde ha haft ett så starkt intresse av att verkligen upplysa konsumenterna om det särskilda lokala ursprunget hos produkter som såldes i landet.

Sammanfattningsvis är alltså varje form av obligatorisk ursprungsmärkning, som kan uppfattas som hemmamarknadsgynnande, också därmed att uppfatta som ett hinder i den mellanstatliga handeln. Mot bakgrund av EGdomstolens praxis har det även föreslagits att det hittills gällande svenska kravet på ursprungsmärkning av textilprodukter skall utgå med tanke på det utvidgade europeiska samarbetet[214].

Det svenska märkningskravet tillkom i syfte att ge visst skydd åt hemmamarknadsindustrin, i första hand mot lågprisimport från länderna i Sydostasien. I just det fallet har märkning med "Made in Sweden" för övrigt tydligen haft en snarast avskräckande effekt och signalerat "extra dyra varor", vilket samtidigt tyder på att EGdomstolens slutsats om hemmamarknadsgynnande effekter av krav på ursprungsmärkning på intet sätt är generellt giltig.

Till skillnad mot vad som gällt regler om obligatorisk ursprungsmärkning har EGdomstolen inte haft något att invända mot sådan märkning som på enskilt initiativ görs av näringsidkare, antingen nu denna avser ursprungsland, EG plus ursprungsland eller någon annan

[214]Se kommerskollegiums skrivelse till regeringen, dnr. 113-90 enl. beslut 1990-08-30.

lokal symbol. I den mån märkningen verkligen är ett vapen i försäljningen (bl.a. på hemmamarknaden) kommer den naturligtvis då att tillgripas. Det är därför svårt att se logiken i domstolens resonemang, så länge ett märkningskrav inte tillämpas diskriminerande såsom i det irländska fallet.

Indirekta ursprungsangivelser

Ett intressant fall har avsett om en särskilt utformad flaska för vin, en s.k. *Bocksbeutelflasche* kunde betraktas som en indirekt geografisk ursprungsbeteckning[215]. En parallell kan dras med en förpackningsutstyrsel, vilken som bekant kan åtnjuta varumärkesskydd enligt åtskilliga länders lagstiftning[216]. Den särskilda flaskformen gick tillbaka på en flerhundraårig tradition i regionen och hade företrädesvis använts till vitt vin.

Sedan föll det sig så att rött vin från den italienska delen av Tyrolen marknadsfördes i en nästan identisk flaska, men också denna tradition gick tämligen långt tillbaka. När det italienska vinet importerades till Tyskland hävdades det att detta inte fick säljas vidare. Rött vin i en Bocksbeutelflaska stred mot den tyska vinlagstiftningen och konsumenterna riskerade att bli vilseledda.

Domstolen fann att sådana regler som de tyska inte kunde accepteras i hägnet av Art. 30 och 36 när det gällde import från ett annat medlemsland. Den särskilda flaskformen kunde inte uppfattas som en i Tyskland skyddsvärd indirekt geografisk ursprungsbeteckning, när så gott som samma flaskform i "fair and traditional practices"[217] också hade använts i vissa delar av Italien. Mot bakgrund av de omfattande regler som gällde etiketteringen av vin fanns det inte heller någon risk för att konsumenterna skulle riskera att vilseledas.

I det här fallet framgår med all tydlighet den avgörande skillnad som görs mellan å ena sidan "kommersiell och industriell äganderätt" och å den andra vad som enbart kan anses vara skyddat enligt regler mot illojal konkurrens[218]. Flaskformen beskrevs i målet som en "indirect indication of geographical origin", och den tyska regeringen ansåg för sin del att en ursprungsbeteckning just föll inom undantaget för "kommersiell och industriell äganderätt" i Art. 36, varför importen kunde förbjudas.

EGdomstolen uttalade emellertid, utan att ta ställning till problemet i sak att:

[215] Case 16/83, [1984] E.C.R. s. 1299 – In re Karl Prantl.

[216] Se vidare Levin, M. a. a. s. 159 ff.

[217] Betr. detta uttryck, se vidare Oliver, P. para. 8.89, s. 218 f.

[218] Se Oliver, P. a. a. para. 8.87 s. 217.

"producers who traditionally use a bottle of a specific shape may not in any event successfully rely upon an industrial or commercial property right in order to prevent imports of wines originating in another Member State which have been bottled in identical or similar bottles in accordance with fair and traditional practice in that state".

Pétillant de raisin[219] är en fransk dryck, som tillverkats på jäst vindruvjuice sedan 1956. Sedan begynnelsen hade den sålts i flaskor av samma utförande som champagnebuteljer. Försäljningen av drycken förbjöds i Tyskland med åberopande av att de tyska vinlagarna inte tillät annat än champagne och mousserande viner att säljas i denna flasktyp. EG-kommissionen, som drog fallet inför domstolen, hävdade att Tyskland genom försäljningsförbudet inte uppfyllde sina åtaganden enligt Art. 30.

EGdomstolen upprepade sitt uttalande från Cassis de Dijon. I brist på harmoniserade regler på den Gemensamma Marknaden måste handelshinder inom Gemenskapen som beror på olikheter i nationell lagstiftning accepteras, om dessa regler tillämpas lika på inhemska och importerade produkter – och reglerna kan motiveras med att de är nödvändiga för att tillfredsställa särskilt konsumentskydd och lojal konkurrens.

Vad vidare gällde sådana regler i relation till vinodlingsprodukter och liknande, fanns det en sådan mängd preciserade nationella bestämmelser om etikettering och märkning att såväl konsument- som konkurrensintresset därigenom måste kunna tillfredsställas. Tyskland ansågs därför ha brutit mot Art. 30 genom marknadsföringsförbudet för Petillant de raisin på flaskor av champagnetyp.

Sammanfattningsvis måste slutsatsen i ljuset av domstolens praxis bli att åtminstone indirekta eller medelbara geografiska ursprungshänvisningar inte anses falla inom undantaget i Art. 36[220]. Beträffande sådana tycks inte heller finnas något utrymme för undantag enligt nationella regler mot illojal konkurrens.

Det torde också vara tveksamt om ursprungsbeteckningar enligt EGdomstolen över huvud taget anses omfattade av undantaget för "kommersiell och industriell äganderätt" i Art. 36. Vad som talar i denna riktning är att sådana omnämnts separat i domstolens motiveringar och även skilda från ursprungskännetecknen, som torde åtnjuta skydd på grund av bl.a. vinodlingsdirektivet.

[219] Case 179/85, 1 C.M.L.R. s. 135, [1987] IIC s. 386 E.C. Commission v. Federal Republic of Germany.

[220] Jfr. även Oliver, P. a. a. para. 8.87 s. 217; samt Krieger A., GRUR Int 1984 s. 77. Därtill har domstolens sätt att resonera i Sekt/Weinbrandfallet, som redan ovan framkommit rönt mycken kritik; vidare därom nedan.

Praktiska konsekvenser av EGdomstolens praxis

Det har ansetts att av alla fall som rör ursprungsbeteckningar, ursprungskännetecken och generiska beteckningar i EGdomstolen, Trade Deskriptionfallet är det som materiellt är svårast att förlika sig med[221]. Domen indikerar en utslätning av produktkvaliteter inom den Gemensamma Marknaden med risk för att riktmärket blir den lägsta förekommande kvaliteten[222], medan i själva verket skilda varor, skilda kvaliteter och även skilda varubeteckningar torde vara något delvis eftersträvansvärt också inom EG. I kulturella sammanhang har det återkommande framhållits, inte minst av den franske kulturministern Jaques Lang, att Europas styrka är dess mångfald. Detta torde även gälla varuproduktionen[223].

Är det inte bl.a. just på grund av "exotiska" varubeteckningar eller ursprungsangivelser, vilka – må vara ibland fördomsfullt – kopplas till vissa egenskaper som det finns ett ökat intresse för att köpa just dessa varor och kanske inte de inhemska, medan vi som konsumenter i andra fall föredrar det "gamla vanliga"? Det torde i grunden vara uppenbart att den Gemensamma Marknadens egentliga integrationsmål faktiskt särskilt gynnas genom användningen av geografiska ursprungsbeteckningar, antingen dessa hänför sig till land, region eller ort[224], bl.a. för att de ökar kunskaperna om och förståelsen för skillnader i smak, tradition och färdigheter inom EG.

Som redan antytts kan två egentliga intressesfärer urskiljas. Å den ena sidan finns producenter som vill åberopa sig på en viss orts-, regions- eller landstillhörighet. Å den andra vill konsumenterna inte bli vilseledda vare sig beträffande kommersiellt eller geografiskt ursprung. Ytterligare en intressesfär skall kanske tilläggas, nämligen lojala konkurrenter till producenterna, vilka kan antas inte heller vilja segla under falskt flagg[225].

Vad gäller skyddet för konsumenter är det å ena sidan något som ständigt framhålls som viktigt i EGdomstolens avgöranden. Detta har också kommit till konkret uttryck i det att nationellt konsumentskydd har fått företräde i några av domstolens avgöranden[226]. Å andra sidan

[221] Se Dutoit, B. i a. a. s. 100.

[222] Se Dutoit, B. i a. a. s. 107.

[223] Jfr. även Beier, F.-K. a. a. s. 562 f.

[224] Se Beier, F.-K. a. a. ibid.

[225] Jfr. Beier, F.-K. a. a. s. 505 m. hänv. i not 5.

[226] Se Seidel, M., GRUR Int. 1984 s. 88 m. hänv. t. Case 58/80, [1981] E.C.R. s. 181 – Dansk Supermarked A/S v. Imerco o. Case 6/81, [1982] E.C.R. s. 707 – B.V. Industrie, Diensten Groep v. J.A. Beele Handelsmaatschappij B.V..

finner domstolen, som ovan framkommit, vanligen att konsumentintresset kan tillfredsställas genom etikettering.

Det måste emellertid allvarligt ifrågasättas om etikettering i praktiken verkligen fungerar som en effektiv konsumentupplysning, där sådan eventuellt behövs[227]. Det är inte många konsumenter som studerar etiketter när de handlar, särskilt inte om de tror att de vet vad de köper.

Det har för övrigt över huvud taget ansetts vara betänkligt att domstolen såsom i Sekt/Weinbrandfallet uttalat att ett skydd för geografiska ursprungsbeteckningar inte skall komma i fråga i syfte att skydda producenter enbart, utan, som ovan anförts[228], att ett ursprungsskydd endast kan upprätthållas när effekten också blir att konsumenter skyddas från att vilseledas:

"To the extent [registered designations of origin and indirect indications of origin] are protected by law they must satisfy the objectives of such protection, in particular the needs to ensure not only that the interests of the producers concerned are safeguarded, but also that consumers are protected against information which might mislead them".

Ett sådant kumulativt synsätt stämmer varken för ursprungsbeteckningar eller för ursprungskännetecken vad gäller nationell praxis.

Visserligen är konsument- och producentintressen ofta sammanfallande. Det gäller dock, som framkommit, inte alltid. Såväl konsumenter som producenter förtjänar därför ett särskilt skydd[229]. Bl.a. finns det ju en risk för urvattning av ursprungsbeteckningar, som inte direkt rör ett vilseledande, utan tillgodoser ett rent producentintresse[230]. Uttalandet i Cassis de Dijon stämmer alltså bättre, i det att konsumentskydd och producentskydd mot illojal konkurrens förefaller att behandlas som två skilda grunder för undantag från Art. 30 Romfördraget[231].

Som ovan måste därtill konstateras i anslutning till Sekt/Weinbrandfallet att domstolens utläggningar inneburit en väsentlig reducering av möjligheterna att över huvud taget åtnjuta skydd för ursprungsbeteckningar, andra än ursprungskännetecknen[232]. I ljuset av senare avgöranden, och inte minst sedan EGkommissionen utformat sitt ovannämnda förslag till reglering av ursprungsbeteckningar i GATT, kan inte heller domstolens utläggningar vid Sekt/Weinbrandavgörandet betraktas

[227] Se Tillman, W. a. a. s. 171 ff.

[228] Se v. not 189.

[229] Se Beier, F.-K. a. a. s. 545 ff.

[230] Se Beier, F.-K. a. a. s. 547 m. hänv. i not 26.

[231] Se ovan v. not 182 ff.

[232] Se Beier, F.-K. a. a s. 550.

som ett olycksfall i arbetet. De är snarare ett led i en målmedveten politik[233], vars syften knappast är helt konsistenta.

Det är dock uppenbart att vidareutveckling på den inslagna linjen innebär en fara för skyddet för ursprungsbeteckningar över huvud taget, och därtill en särskild diskriminering av EGländerna sins emellan med avseende på sådana[234]. Den kan inte heller anses överensstämma med de tidigare omtalade internationella strävandena att bättre ta till vara det marknadsmässiga värde som ligger i geografiska ursprungsbeteckningar av skilda slag[235].

Till skillnad från EGkommissionens och EGdomstolens uppfattning är sådana en del av det industriella rättsskyddet som inte kan söndras ut som någon särskild kategori för särbehandling utanför vad som kan utgöra undantag från Art 30, nämligen bl.a. "kommersiell och industriell äganderätt" enligt Art. 36, lika litet som regler mot illojal konkurrens såsom dessa är beskrivna i Pariskonventionens Art. 10bis kan ställas utanför detta. Så har ju också varit den ursprungliga inställningen i EG enligt direktiv 70/50.

Oavsett att konventionsskyddet beträffande de geografiska ursprungsbeteckningarna, som redan framhållits, är svagt, kan sådana inte plötsligt omdefinieras från en folkrättsligt etablerad karaktär av industriell rättighet till någonting annat. Visserligen är ursprungsbeteckningar inte privata immaterialrättigheter, utan de tillkommer respektive land, men de har i rättsliga sammanhang givits karaktären av privaträttigheter, exempelvis vad talerätt angår. EGdomstolen borde därför i detta hänseende i enlighet med Art. 234 Romfördraget i högre grad beakta medlemsländernas tidigare ingångna åtaganden.

Därtill kommer att målsättningen med det fria varuutbytet inom den Gemensamma Marknaden, så länge som skilda bestämmelser föreligger i medlemsländerna, i grunden inte kan avgöras av EGdomstolen. Vad gäller förenhetligandet av skyddet för geografiska ursprungsbeteckningar är det en fråga som faller på Ministerrådet enligt Art. 100 Romfördraget.

Hinder för det fria varuutbytet som grundar sig på ursprungsbeteckningars nationella skydd torde alltså inte på ett fördragsenligt sätt kunna lösas genom att åberopa att det är fråga om en åtgärd "med motsvarande verkan" enligt Art. 30. Den inställning hos domstolen som återspeglats av ovanstående måste därför anses vara en utvidgning av den överstatliga kompetensen över statssuveräniteten, vilken saknar grund i Romfördraget. Därtill kommer att tolkningen av obestämda

[233] Jfr. även Beier, F. K. a. a. s. 552 f.

[234] Se Beier, F.-K. a. a. s. 558 ff.

[235] Jfr. nedan betr. WIPO.

regler med betungande effekt, såsom vad gäller utsträckandet av "åtgärder med motsvarande verkan", i andra domstolssammanhang normalt görs med stor återhållsamhet[236]

Nu förefaller det emellertid också som EGdomstolens överdrivet ambitiösa strävan att eliminera varje tänkbart hinder för en enhetlig och gränslös EGmarknad vad gäller ursprungsbeteckningar haft en något oväntad – och motsatt – effekt. Flera medlemsländer upplever, som antytts, ett ökande hot mot åtminstone vissa typer av sådana beteckningar. De känner sig därmed själva hotade i sin strävan efter positiv handelsbalans med omvärlden, i vilken ursprungsbeteckningar kan utgöra ett viktigt element. Detta förefaller i sin tur ha lett till internationell, nationell och regional aktivitet inom medlemsländerna för att slå vakt kring nationell, regional och lokal traditionellt erkänd skicklighet och kvalitet, eftersom sådan uppenbart innebär säljfördelar[237].

"Mut zu landesspezifischen Auftreten im Europa von 1992 und der Welt von Morgen", manade i linje med detta nyligen en österrikisk professor inför ett tyskt auditorium[238]. Det är just i den krympande världen som nationella egenskaper och kompetenser särskilt kommer att kunna göra sig gällande, framhöll han[239].

[236] Se Tilmann, W. a. a. s. 429.

[237] Detta framkom bl.a. vid WIPOs expertmöte om geografiska ursprungsbeteckningar 28 maj – 1 juni 1990, se vidare DOC. GEO/CE/I/3, återgivet i Industrial Property 9/1990 s. 252 ff. Ett problem i sammanhanget är dock frågan om EGkommissionens ställning i förhållande till medlemsländerna vid internationella konferenser. En självständig representation (med rösträtt) i WIPO för EGkommissionen torde dock bli ett faktum fr. o. m. 1991.

[238] Professor, Dr. Günter Schweiger, ordförande för Institut für Werbewissenschaft und Marktforschung vid Wiens ekonomiska universitet

[239] Se Müller, R., Markenartikel 7/1990 s. 335.

Utvecklingsperspektivet

Problemområdena

Värdet i marknadsföringssammanhang av ett skydd för geografiska ursprungsbeteckningar kan inte nog överskattas mot bakgrund av att konsumenterna knyter bestämda föreställningar till flertalet sådana beteckningar[240]. Eftersom de geografiska ursprungsbeteckningarna därför, på samma sätt som varukännetecken, i praktiken representerar uppenbara ekonomiska värden, har det också allt oftare kommit att ifrågasättas om det internationella och nationella skydd som idag finns för sådana är tillfyllest[241].

Skyddet är ju, som ovan visats, tämligen begränsat och inte alls att jämföra med vad som gäller för varukännetecken. Parisunionens medlemsländer konstaterade visserligen på ett tidigt stadium att den internationella varuhandeln bäst gynnades av sanktioner mot falska ursprungsbeteckningar, men därefter har den vidare utvecklingen av skyddet för ursprungsbeteckningar gått trögt.

Det kan kanske först förefalla konstigt att det skulle vara svårare att finna samlande lösningar till skydd för ursprungsbeteckningar än vad gäller andra immaterialrättigheter. Vid närmare övervägande finns dock en hel rad förklaringar härtill, av vilka en del redan har blivit indirekt belysta. Vi rör oss dessutom inom ett gränsområde liksom vad gäller regler om illojal konkurrens, där de nationella variationerna i uppfattning om tillämpningen av internationella konventionsåtaganden starkt divergerar, och konventionsbestämmelserna är därtill – eller snarare just på grund därav – vaga.

Att respektera andras beteckningar, antingen dessa är varumärken eller ursprungsbeteckningar, borde vara ett "normalt beteende" i lojal varuhantering. Oavsett starka egna nationella ursprungsbeteckningar inom ett land, skulle det väl kunna förväntas av seriösa näringsidkare att de inte tillägnade sig andras ursprungsbeteckningar, lika litet som andras varumärken.

Därtill kunde det tyckas vara naturligt att de nationella registreringsmyndigheterna normalt inte accepterade som varumärken, åtminstone vad som är tämligen uppenbara geografiska beteckningar i såväl det

[240] Se Baumbach, A./Hefermehl, W. a. a. Rnr. 186 s. 1168.

[241] En av dem som ända sedan mitten på 1950talet har drivit frågan om ett förbättrat internationellt skydd för geografiska ursprungsbeteckningar är Beier – se dens. a. a. 423 ff.

egna landet som i andra länder. Detta är dock en regel som nu är på förslag i den nya Art. 10quater av Pariskonventionen.

Vore problemet så enkelt, skulle endast kvarstå att lösa konflikter som uppstod genom att mindre lojala näringsidkare försökte åka snålskjuts in på etablerade marknadsplatser. Inte ens för åtgärder mot sådana intrångssituationer är nämligen det nuvarande skyddet för ursprungsbeteckningar – ursprungskänneteckenen undantagna – tillräckligt. Det är begränsat till att ett beivrande endast med säkerhet kan ske i fall av falskeligen applicerade – samt eventuellt även vilseledande – sådana[242].

Nu är situationen emellertid mycket mer komplicerad. Till skillnad mot vad som gäller varumärkesskyddet i flertalet länder[243] gäller att utnyttjandet av ursprungsbeteckningar vanligen blir tillåtet tillsammans med neutraliserande angivelser, eftersom eventuellt falska beteckningar och risker för vilseledanden då har eliminerats. Detta medför att en stor risk kvarstår för snyltning på – och på sikt en urvattning av – de värdefullaste ursprungsbeteckningarna.

Däremot torde detta inte utgör något särskilt problem för okvalificerade beteckningar som Made in Sweden och liknande, eftersom bestämmelserna om vilseledande i det sammanhanget torde vara till fyllest. Det är svårt att tänka sig några neutraliserande tillägg till detta slags ursprungsangivelser.

Därtill finns ytterligare en komplicerande faktor. Beträffande ursprungsbeteckningarna gäller nämligen, som redan har visats, att skyddade sådana i ett land redan – eller alltid – kommit att uppfattas som endast generiska beteckningar i andra. Detta skapar alldeles uppenbara svårigheter, även om dessa inte borde vara oöverstigliga.

När det gäller ursprungskänneteckenen, och särskilt då beträffande vinodlingsprodukter, har det nämligen bl.a. visat sig att idogt bevakande och propåer från intresseorganisationernas sida i länder som står utanför Madrid- och Lissabonöverenskommelserna långsamt leder till resultat[244]. Genom att påpeka vikten av korrekta och lojala användningar av åtminstone de mest renommerade namnen har såväl "missbrukare" som domstolar påverkats. Till bilden hör då att degenererade beteckningar kan återinarbetas, om utrymme därtill lämnas. En bättre harmonisering av skyddets tillämpning från land till land vore dock eftersträvansvärd.

[242] Se ovan v. not 81. ff och 102 ff. betr. förutsättningarna för skydd av ursprungsbeteckningar enligt Pariskonventionen resp. Madridöverenskommelsen.

[243] Jfr. även Art. 8 (1)(d) förslaget till EGvarumärkesförordning, Consolidated text of a Council Regulation on the Community Trade Mark No. 5865/88 (May 11, 1988).

[244] Se vidare Bienaymé, M.-H., Revue Internationale de la Concurrence 3/1989 s. 45 ff.

För ett internationellt verksamt skydd för geografiska ursprungsbeteckningar krävs alltså en internationell konsensus av tämligen stor omfattning. Det handlar visserligen om en hel del inhemska benämningar, men minst lika viktigt är att utländska sådana respekteras, och dessa kan vara mångfalt fler. Därtill kommer att vid en sådan överenskommelse om att respektera och förstärka skyddet problemen är uppenbara redan för ursprungskännetecknen.

Vad skall de då inte vara för den större gruppen av geografiska ursprungsbeteckningar, oavsett om detta beror på ett allmänt ointresse på grund av att den ekonomiska betydelsen inte framstått som så klar, eller på ett intresse av att kunna dra nytta av sådana beteckningar. Annars hade ju ett starkare skydd flutit in i Pariskonventionen långt tidigare, och många fler länder hade anslutit sig till Madrid- och Lissabonöverenskommelserna.

En väg till lösning som återkommande har framhållits är kollektivmärkesregistrering eller någon liknande ordning[245], genom vilken skyddet för ursprungsbeteckningar delvis skulle komma att inlemmas under de varumärkesrättsliga konventionsbestämmelserna. Vissa behov skulle kanske också kunna tillfredsställas med en sådan reglering; ett registreringsförfarande som innefattade en presumtion om ensamrätt för dem som hade registrerat, samtidigt som registreringen skulle innebära en upplysning till tredje man om att utnyttjandet av beteckningen endast var tillåten för det kollektiv som denna stod öppen för.

Lösningen beträffande de kvalificerade[246] ursprungsbeteckningarna i ett internationellt perspektiv förefaller emellertid inte vara så nära liggande att det skulle räcka med en förstärkning bl.a. mot degeneration inom ramen för sådana nationella regler. Som ovan påpekats är nämligen regleringen av kollektivmärken mycket olika från land till land, och exempelvis Frankrike förbjuder uttryckligen kollektivmärkesregistrering för geografiska ursprungsbeteckningar som stridande mot "ordre public"[247]. Därmed torde även möjligheten till registrering *telle quelle* enligt Art. 6^{quinquies} Pariskonventionen vara utesluten.

Även om Frankrike antagligen kommer att acceptera den föreslagna EGvarumärkesförordningen på denna punkt, vilket som ovan påpekats skulle kunna i viss mån förbättra möjligheterna till kollektiva registreringar av ursprungskännetecken i Europa, framstår lika fullt chanserna att få till stånd en sådan ändring i nationell rätt på bred bas att ha sämre utsikter än en separat konventionslösning. En sådan lämnar

[245] Se exv. Rissanen, K., J.F.T. 1988 s. 247; Beier, F.-K. a. a. s. 493, 505 ff.

[246] Här används alltså detta begrepp inte med hänsyftning på de enligt Lissabonöverenskommelsen skyddade ursprungskännetecknen, vilka ibland omnämns just så.

[247] Se Cour de Paris, 22.4 1986 – BUD, BUDWEISER, cit. från Gevers, F. i a. a. s. 125, 134.

det fritt åt staterna att efter eget gottfinnande bestämma enligt vilken lagstiftning ett skydd för ursprungsbeteckningar med visst innehåll skall åstadkommas.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det framför allt är i förhållande till tre typer av användningar som geografiska ursprungsbeteckningar behöver åtnjuta skydd[248]. För det första behövs ett skydd mot att geografiska benämningar används om varan i fråga inte stammar från det angivna geografiska ursprunget. Detta torde visserligen som regel vara täckt genom regler mot vilseledande i åtskilliga länders nationella lagstiftning, och åtminstone i Madridländernas. Eftersom neutraliserande tillägg anses ta bort risken för vilseledande, kvarstår dock att lösa den urvattning av ursprungsbeteckningar som sådana tillägg medför.

För det andra bör geografiska ursprungsbeteckningar inte få monopoliseras av enskilda, åtminstone inte så länge det inte klart kan visas att beteckningen utvecklats till att endast utpeka en enskild näringsidkare. Med andra ord, det bör finnas hinder för varumärkesregistrering av vad som kan utgöra geografiska ursprungsbeteckningar. Även detta förhållande torde visserligen i stor utsträckning vara täckt av modern varumärkeslagstiftning, åtminstone i Europa. Det kan emellertid inte bortses ifrån att kunskaperna om vad som är geografiska ursprungsbeteckningar i andra länder än det egna ofta är begränsade och att domstols- och administrativ praxis varierar i stränghet från land till land.

För det tredje bör geografiska ursprungsbeteckningar inte få användas som generiska beteckningar för produkter och de bör över huvud taget skyddas mot degenererande användning. En sådan användning riskerar ju, som just nämnts, att bli följden av bl.a. neutraliserade tillägg. Ursprungsbeteckningen förlorar då lätt sin egenart och reduceras till en generisk beteckning. En förutsättning för en lösning av degenerationsproblemet torde emellertid vara att inte uteslutande det lands uppfattning där skydd söks skall vara avgörande för om en beteckning är att betrakta som generisk eller ej. Så är dock för närvarande huvudprincipen enligt Madridöverenskommelsen.

Missbruket av ursprungsbeteckningar som generiska sådana torde vara den allra mest springande punkten och sannolikt framför allt den som med en internationellt acceptabel lösning kan medföra den största förändringen vad gäller skyddet för ursprungsbeteckningar i framtiden. Idag finns det utanför området för Lissabonöverenskommelsen – och vinodlingsprodukter enligt Madridöverenskommelsen – inte något skydd gentemot degeneration eller degenererande användningar.

Därtill finns inte heller inom ramen för Lissabonöverenskommelsen

[248] Jfr. även Baeumer, L. i a. a. s. 24.

något skydd för indirekta eller medelbara ursprungsbeteckningar. Det problemet kan kanske dock i flertalet fall i Madridländerna generellt lösas via skyddet mot vilseledande. Ett visst kompletterande skydd finns även i Pariskonventionens Art. 6ter, enligt vilken kännetecken innehållande, eller bestående av, vissa skyddade beteckningar – såsom statsvapen, flaggor m.m. – skall vägras registrering, eller ogiltigförklaras som kännetecken.

Som strax skall framgå har under 1990 några viktiga steg tagits mot en eventuell ny konvention beträffande geografiska ursprungsbeteckningar[249]. Åtminstone förefaller det sedan 15 år pågående arbetet inom WIPO mot en ny, alternativt reviderad[250], konvention om ursprungsbeteckningar att äntligen möta ett konstruktivt gensvar på många håll. Många svårlösta frågor staplar sig dock. Vad man gör med sådant som redan uppfattas som generiska beteckningar och enligt vilket lands lag bedömningen skall ske om en använd beteckning är att betrakta generisk eller inte, utgör några exempel på sådana.

Strävandena inom WIPO

Inom ramen för de pågående strävandena i riktning mot ett förbättrat skydd för geografiska ursprungsbeteckningar har WIPO ställt ett antal frågor till organisationens medlemsländer och inkallat en expertkommitté för överläggningar om ett internationellt skydd för geografiska ursprungsbeteckningar. Till den första sessionen, som hölls i Genève 28 maj – 1 juni 1990, var 25 nationella delegationer samlade – från Norden dock endast en dansk. Vidare deltog ett antal internationella intresseorganisationer samt representanter för EGkommissionen, GATT och den Internationella vinodlings- och vinorganisationen (OIV).

Syftet med mötet var att utröna vilka möjligheter som finns att uppnå internationell enighet kring längre gående bestämmelser än dem som har kommit till uttryck i första hand i Pariskonventionen, men även i Madridöverenskommelsen. Vid expertmötet konstaterades en så pass stor samstämmighet att den internationella Byrån uppdrogs att utarbeta ett förslag till överenskommelse och framlägga detta under 1991[251].

[249] Vad som blir resultatet av den föreslagna Art. 10^{quater} Pariskonventionen, som omtalats ovan, kommer att visa sig vid den diplomatiska konferens för revision av Pariskonventionen som är planerad till november-december 1991.

[250] För konsekvensens skull skall påpekas att också en reviderad konvention formellt sett är ett nytt fördrag som endast gäller mellan dem som tillträder den nya texten.

[251] På vissa punkter, där oenighet rådde, föreslogs att alternativa lösningar skulle läggas fram.

Som resultat av mötet[252] kunde bl.a. konstateras en tämligen stor anslutning till förslaget om att övergå till det modernare begreppet "geographical indications/indications géographiques"[253]. Det förelåg vidare enighet om att en ny internationell konvention borde definiera vad som kunde utgöra en skyddsbar geografisk ursprungsbeteckning.

Beträffande hur en sådan definition skulle utformas gick dock meningarna isär. Medan EGkommissionen vidhöll kravet på koppling mellan ursprung och vissa kvaliteter eller karaktäristika som bas för skyddsbarhet[254], ansåg andra delegationer att en sådan definition riskerade att föra till en alltför restriktiv tolkning[255]. Inte minst utvecklingsländerna framhöll att en sådan koppling skulle göra det omöjligt för dem att åtnjuta det eftersträvade skyddet. De hade i de flesta fall ännu inte hunnit bygga upp de kvalitetsföreställningar som i så fall skulle utgöra en förutsättning för skydd[256].

Här torde å ena sidan alltså någon typ av undantagsbestämmelse i enlighet med vad som omnämnts ovan i samband med förslaget om en Art. 10^{quater} Pariskonventionen[257] eventuellt aktualiseras. Å andra sidan är det ju inte lika nödvändigt att alla stater omedelbart tillträder en ny konvention som det är nödvändigt att alla stater accepterar en ändring i Pariskonventionen, vilken enligt Art. 18 st. 1 endast kan ändras med enstämmiga beslut.

Vad gällde frågan om skydd i ursprungslandet som förutsättning för skydd av geografiska ursprungsbeteckningar i ett annat land hyste en stor majoritet av de närvarande uppfattningen att skydd i ursprungslandet måste vara en förutsättning för skydd också i andra länder. Detta behövde dock inte innebära att geografiska ursprungsbeteckningar inte skulle kunna åtnjuta ett skydd mot degenererande användning i andra länder, samt att kraven på nationellt skydd inte skulle kunna förenklas i förhållande till Lissabonöverenskommelsens stränga fordringar. Förbundsreprubliken Tyskland framhöll därtill att i fall av risk för vilseledande borde det dock inte spela någon roll om det förelåg ett skydd i ursprungslandet eller ej[258].

Det tycktes också finnas en majoritet för ett krav på konventionsländer in spe att skydda sådana ursprungsbeteckningar som skulle komma

[252] Se WIPO DOC. GEO/CE/I/3.

[253] Op.cit. s. 12

[254] Jfr. även ovan v. not 149.

[255] Se op. cit s. 13 f.

[256] Op. cit. s. 14.

[257] V. not 150-151.

[258] Se op. cit. s. 14. f.

att definieras i överenskommelsen[259]. En majoritet var för ett förbud mot användningen av geografiska ursprungsbeteckningar med en neutraliserande term[260], vilket såsom ovan beskrivits ofta förekommer och utgör en risk för degenerering. Det fanns dock ett visst stöd för att det även fortsättningsvis skulle vara tillåtet att utnyttja ursprungsbeteckningar med neutraliserande uttryck som "-sort", "-typ", "-kopia", etc.[261], vilket naturligtvis skulle innebära en bibehållen svag länk i skyddet.

Till detta måste än en gång betonas att utnyttjandet av en geografisk ursprungsbeteckning med ett sådant tillägg dels kan ses som ett orättmätigt goodwillutnyttjande, dels innebär en uppenbar risk för degenerering av den så använda beteckningen. Att det över huvud taget kan vara attraktivt att utnyttja beteckningen i fråga talar ju för att den är kvalificerad i köparnas medvetande. Ett utnyttjande skulle annars vara ointressant. Därför bör ett sådant snyltande på beteckningar med en väl upparbetad goodwill stävjas på liknande sätt som inom varumärkesrätten[262].

Det fanns vidare en majoritet för att skyddsomfånget inte endast skulle avse identiska varor, utan skulle sträcka sig även till likartade varor. I det sammanhanget påpekades dock att vad gällde de mycket kända ursprungsbeteckningarna borde dessa åtnjuta skydd oavsett varuslagslikhet[263]. Det senare torde dock redan vara praxis i många länder på grund av att utnyttjandet av sådana ursprungsbeteckningar riskerar att vilseleda.

Vad gällde den känsliga frågan om ursprungsbeteckningar som blivit generiska, fanns det en dominans för uppfattningen att skydd skulle kunna vägras inom ett område på grund av att en ursprungsbeteckning redan blivit generisk, åtminstone under viss tid. Däremot var meningarna delade om på vilket land det skulle ankomma att bestämma vad som blivit generiskt, ursprungslandet eller det land där skydd söks[264]. I grunden är, som redan påpekats[265], just denna reglering helt avgörande för verkan av ett internationellt skydd för ursprungsbeteckningar.

Ett sådant får föga effekt om det inte kan ges en harmoniserad till-

[259] Op. cit s. 15.

[260] Op. cit s. 16.

[261] Op. cit. s. 16.

[262] Jfr. även Tilmann, W. a. a. s. 230 f. Reglerna inom EG vad gäller goodwillutnyttjande kommer ju f.ö. att skärpas väsentligt, se vidare Levin, M. a.a. s. 97 ff.

[263] Op. cit. s. 17.

[264] Op. cit s. 18.

[265] Se ovan efter not 248.

lämpning. Därvid kan det, enligt mitt synsätt, endast bli fråga om att ursprungslandets uppfattning primärt måste få styra. Det gäller åtminstone om skyddet, såsom var majoritetens uppfattning, som grundläggande förutsättning skall bygga på att den geografiska ursprungsbeteckningen åtnjuter skydd *i någon form* i ursprungslandet. Därmed avsågs dock ett frångående från de stränga Lissabonbestämmelserna på denna punkt med krav på lagstiftning eller liknande officiell akt[266].

Det förelåg delade meningar huruvida ett skyddssystem skulle behöva knytas till ett registreringsförfarande. Ett sådant ligger naturligtvis i den Internationella Byråns intresse, och denna uppdrogs att ta fram en utvärdering av fördelar och nackdelar med ett registreringssystem. Att enbart arbeta med utbyte av listor, vilket är praxis i de bilaterala avtalen, torde dock vara svårhanterligt, om ett större antal stater skall vara anslutna till en konvention.

En majoritet av de närvarande var slutligen av uppfattningen att om ett registreringssystem valdes, detta inte skulle vara uteslutande, utan även oregistrerade ursprungsbeteckningar skulle kunna komma ifråga för skydd[267]. Det var vidare en dominerande uppfattning att det i händelse av ett registreringssystem var de kontraherande staterna som skulle stå för sina respektive registreringar, dock eventuellt med möjlighet att ge vidare tillstånd för direktregistrering av dem tillhöriga enskilda näringsidkare eller grupper av näringsidkare.

Slutsatser

Det är i och för sig märkvärdigt att ursprungsbeteckningar, som i så många avseenden har en med varukännetecken mycket likartad funktion på marknaden, inte också har erhållit ett motsvarande starkt skydd. Gränsen mellan dessa båda typer av ursprungsangivelser är ju också i praktiken flytande[268].

Skyddet för geografiska ursprungsbeteckningar förefaller dock att få uppleva något av en renässans under de kommande åren. En bättre ordning än dagens är också eftersträvansvärd, eftersom det handlar om inte oväsentliga investeringar och värden, som annars riskerar att gå förlorade. Detta har blivit allt kännbarare under senare år, i takt med att den internationella handeln har intensifierats. Kanske är det även tidstypiskt att samtidigt som avstånden minskar, blir det geografiska ursprunget ett värde i sig.

Det är därvid också särskilt intressant att konstatera utvecklingslän-

[266] Jfr. ovan v. not 110.

[267] Op cit. s. 20 f.

[268] Se Beier, F.-K. a. a. s. 508 f.

dernas medvetenhet om att de visserligen idag kanske inte har så mycket att värna om, därför att de ännu inte har uppnått en utvecklingsnivå där kopplingen mellan ursprung och kvalitet ter sig given mer än i ett mindre antal fall. De önskar dock få möjligheten att bygga upp goodwill kring beteckningar, och även de hoppas att på sikt kunna komma i åtnjutande av de tillskott i marknadsvärde som en sådan kan medföra.

Det är faktiskt inte enbart länder med en huvudsaklig eller mycket starkt agrart inriktad produktion som har anledning att överväga de värden som kan ligga i omedelbara eller medelbara ursprungsbeteckningar. Att man först måste tala om vem man är och varifrån man kommer, innan man kan börja sälja är en gammal god regel, som alltid har framhållits också i modern marknadsföring.

I det sammanhanget har ursprungsbeteckningar av olika slag sitt särskilda värde vid sidan av andra typer av kännetecken. En fördel är ju därvid också att det kollektiv, som är berättigat att utnyttja en sådan beteckning, kan med förenade krafter ge ömsesidig draghjälp. Detta kan vara värdefullt inte minst för medelstora företag i relativt små länder och för små företag generellt. Det är snarast förvånansvärt att ursprungsbeteckningar inte i mycket högre grad än vad som sker idag utnyttjas aktivt, just i exportsammanhang, på samma sätt som branschföretagen i ett land samarbetar på internationella mässor med gemensamma eller sammanhållna montrar.

Förhoppningsvis finner en sådan argumentation gehör i de nordiska länderna, vilka vid sidan av Common Law-länder som Storbritannien, U.S.A., Kanada, Nya Zealand och Sydafrika, har ansetts vara de största syndarna vad gäller respekten för geografiska ursprungsbeteckningar. Synen i dessa länder tycks hittills i stor utsträckning ha varit att upprätthållandet av ett sådant skydd endast är något som man riskerar att förlora marknadsandelar på[269]. Att detta gäller Common Law-länderna är kanske mindre märkligt än beträffande de nordiska länderna. I de förra har nämligen konsumentskyddet, och därmed skyddet mot vilseledande, spelat en tämligen underordnad roll[270]. Detta är ju dock alls inte fallet med de nordiska.

Det finns följaktligen – också för Sverige och de övriga nordiska länderna – goda skäl att stödja det i WIPO pågående arbetet med att söka få till stånd en ny konvention beträffande de geografiska ursprungsbeteckningarna. Det handlar i det sammanhanget också om en politisk solidarisering, och kanske i första hand om ett politiskt tryck, i dagens Europa. Norden kan inte längre undgå att visa den domine-

[269] Se Tilmann, W. a. a. s. 379.

[270] Se Tilmann, W. a. a. s. 380.

rande delen av EGländerna den respekt för ursprungsbeteckningar som dessa kräver.

En annan sak är att EGkommissionens förslag till insnävning av begreppet geografiska ursprungsbeteckningar till att i princip gälla endast ursprungskännetecken inte är önskvärd, men det är den inte enligt ett stort antal av EGstaterna heller. Den står dessutom i ett högst diskutabelt förhållande till det trots allt existerande skyddet för sådana enligt Pariskonventionen och Madridöverenskommelsen.

Vid utformningen av en ny konvention torde det däremot vara möjligt att överväga två nivåer på skydd, båda med utgångspunkt i det skydd som medges i ursprungslandet. De två nivåerna skulle avse beteckningar med lägre respektive högre kvalifikationer.

På den första nivån skulle man då kunna tänka sig ett allmänt skydd mot vilseledande användning av direkta eller indirekta geografiska ursprungsbeteckningar enligt skyddslandets lagstiftning samt mot missbruk av sådana, exempelvis degenererande utnyttjanden med neutraliserande tillägg för samma eller liknande varor. På den andra nivån kunde erbjudas ett på registrering baserat absolut skydd för kvalificerade geografiska ursprungsangivelsers användning på samma eller liknande varor enligt mönster från Lissabonöverenskommelsen.

Skyddet på nivå två skulle dock inte endast vara begränsat till några för kvaliteten geografiskt nödvändiga betingelser på ursprungsorten, utan också kunna avse den goodwill i form av kvalitetsuppfattningar som kommit att kopplas till en viss benämning. En sådan ordning skulle också kunna ge möjlighet att "upparbeta" ursprungsbeteckningar från att vara okvalificerade till att bli kvalificerade.

Det skall tilläggas att fördelen med ett registreringsförfarande ligger inte minst i den publicitet som åstadkoms och som därmed bidrar till att förstärka en beteckning[271].

En annan fråga är naturligtvis om de fördragsslutande staterna skall ha rätt att vägra skydd för anmälda ursprungsbeteckningar såsom enligt Art. 5 st. 6 av Lissabonöverenskommelsen. Detta förefaller dock inte att vara en nödvändig följd av ett registreringssystem, under förutsättning att skyddsobjektet är väl definierat i konventionen och det finns uttryckliga grunder angivna på vilka skydd kan vägras, exempelvis på samma sätt som vad gäller Art. 6^{quinquies} B punkterna 1-3 Pariskonventionen.

Därtill förefaller det rimligt att föreskriva om att en särskilt starkt inarbetad goodwill hos en ursprungsbeteckning bör vara skyddad utanför produktslagsområdet oavsett vilseledande användning av beteckningen, d.v.s. mot sådana användningar som riskerar att innebära en

[271] Se Tilmann, W. a. a. s. 446.

urlakning. Bedömningen får ske från fall till fall. En viss likhet med förväxlingsbedömningen enligt den s.k. KODAKregeln i 6 § 2 st. a) varumärkeslagen kan för övrigt redan skönjas i vissa länders praxis[272] och borde vara vidare utvecklingsbar.

Numera föreligger ju också Art. 8 st. 1(b) i förslaget till EGvarumärkesförordning, som väl – och bättre än KODAKregeln – ägnar sig som förebild för en sådan bestämmelse också beträffande ursprungsbeteckningar[273]. Till förmån för en sådan ordning uttalade sig även AIPPI nyligen i Resolution Q.100 vid exekutivkommittémötet i Barcelona 1990. Skapandet av ett uttrycklig goodwillskydd också för ursprungsbeteckningar förefaller att vara riktigt både från konsument- och producentsynpunkt.

Slutligen skall påpekas att i ett internationellt sammanhang en ny konvention torde ha större förutsättningar än en ny Art. 10^{quater} i Pariskonventionen att successivt få bred betydelse, även om den ena naturligtvis inte utesluter den andra. Eftersom den senare, som påpekats, måste tas med enstämmighet, såsom samtliga materiella bestämmelser i Pariskonventionen, finns en uppenbar risk för att en utformning som samtliga medlemsländer kan enas om bli tämligen utslätad. En ny konvention, som för övrigt kan konstrueras med majoritetsbeslut[274], borde däremot inom överskådlig tid kunna attrahera åtminstone de stater som idag tillträtt Madridöverenskommelsen – och då med en starkare reglering än dennas. Redan det torde vara ett väsentligt steg på väg mot en bättre ordning.

[272] Jfr. Ulmer, E./Beier, F.-K. a. a. ibid.

[273] Jfr. även Art. 5 (2) harmoniseringsdirektivet, vidare Levin, M. a.a. s. 94 ff.

[274] Jfr. Art. 9 st. 2 av den senare tillkomna Wienkonventionen om traktaträtt (prop. 1974:158, SÖ 1975:1) som föreskriver två tredjedelars majoritetsbeslut av de närvarande länderna.

Annex
med relevanta konventionsbestämmelser

Pariskonventionen
*den 20 mars 1883 för industriellt rättsskydd**
(SÖ 1970:60, prop. 1969:168 s. 298)

Artikel 2

1. De som tillhör ett unionsland skall i samtliga övriga unionsländer i fråga om skyddet av den industriella äganderätten åtnjuta de förmåner, som de särskilda lagstiftningarna för närvarande tillerkänner eller framdeles kommer att tillerkänna landets egna medborgare, och detta utan intrång i de rättigheter, som särskilt tillförsäkrats genom denna konvention. De skall följaktligen äga samma skydd som dessa och tillgång till samma rättsmedel mot varje förekommande rättskränkning, under förutsättning att de uppfyller de villkor och formaliteter som åvilar landets egna medborgare.

2. Av dem som tillhör ett unionsland kan dock icke fordras, att de skall vara bosatta eller driva rörelse inom ett land, där skydd begäres, för att få åtnjuta de rättigheter, som inbegripes under den industriella äganderätten.

3. Uttryckligt förbehåll göres för bestämmelserna i varje unionslands lagstiftning om det judiciella och det administrativa förfarandet samt myndigheternas kompetens ävensom om val av boningsort eller förordnande av ombud, då sådant fordras enligt lagarna om den industriella äganderätten.

Artikel 3

Likställda med dem som tillhör unionsländerna är de vilka tillhör i unionen ej ingående länder men är bosatta eller äger verkliga industri- eller handelsföretag inom något unionslands område.

Artikel 6ter

1.a) Unionsländerna överenskommer att, när vederbörligt tillstånd icke lämnats, vägra eller förklara ogiltig registrering samt medelst lämpliga åtgärder ingripa mot användande såsom fabriks- eller handelsmärken eller delar därav av unionsländernas vapen, flaggor och andra statsemblem, av dessa länder antagna officiella kontroll- och garantimärken och -stämplar ävensom allt, som ur heraldisk synpunkt utgör efterbildning därav.

b) Bestämmelserna under a) ovan skall också vara tillämpliga på vapen, flaggor och andra emblem tillhörande internationella mellanstatliga organisationer, av vilka en eller flera unionsstater är medlemmar, samt på förkortningar eller benämningar på sådana organisationer, dock med undantag för vapen, flaggor, andra emblem, förkort-

*) Senast reviderad i Stockholm den 14 juli 1967

ningar och benämningar som redan är föremål för gällande internationella överenskommelser syftande till att garantera deras skydd.

c) Unionsland skall icke vara skyldigt att tillämpa bestämmelserna under b) ovan till nackdel för innehavare av rättigheter som i ifrågavarande land förvärvats i god tro innan denna konvention trädde i kraft. Unionsländerna skall icke vara skyldiga att tillämpa nämnda bestämmelser när den under a) avsedda användningen eller registreringen icke är sådan att den hos allmänheten framkallar uppfattningen om ett samband mellan organisationen ifråga och vapnen, flaggorna, emblemen, förkortningarna eller benämningarna, eller om denna användning eller registrering sannolikt icke är sådan att den vilseleder allmänheten rörande förefintligheten av ett samband mellan brukaren och organisationen.

2. Förbudet i fråga om officiella kontroll- och garantimärken och -stämplar är endast tillämpligt, om de varumärken, som innehåller sådana, är avsedda att användas för varor av samma eller liknande slag.

3.a) För tillämpningen av dessa bestämmelser överenskommer unionsländerna att genom förmedling av internationella byrån i Bern ömsesidigt tillställa varandra förteckning över de statsemblem samt officiella kontroll- och garantimärken och -stämplar, som de för närvarande eller framdeles önskar att helt och hållet eller inom vissa gränser, ställa under skydd enligt denna artikel, ävensom alla senare ändringar i denna förteckning. Varje unionsland skall under lämplig tid hålla de meddelade förteckningarna tillgängliga för allmänheten.

Detta överlämnande av förteckningar är dock icke obligatoriskt i fråga om statsflaggor.

b) Bestämmelserna under punkt 1.b) av denna artikel är tillämpliga på internationella mellanstatliga organisationers vapen, flaggor, andra emblem, förkortningar och benämningar endast i den mån organistionerna genom förmedling av internationella byrån till unionsländerna avgett en förteckning över dem.

4. Varje unionsland kan under tolv månader från meddelandets mottagande genom förmedling av internationella byrån i Bern till vederbörande land eller internationella mellanstatliga organisation överlämna sina eventuella invändningar.

5. I fråga om statsflaggor äger de i första stycket ovan avsedda åtgärderna tillämpning endast på varumärken, som registrerats efter den 6 november 1925.

6. I fråga om andra statsemblem än flaggor samt unionsländernas officiella märken och stämplar ävensom internationella mellanstatliga organisationers vapen, flaggor, andra emblem, förkortningar och benämningar är dessa bestämmelser icke tillämpliga på andra varumärken än sådana som registrerats mer än två månader efter mottagandet av det i tredje stycket ovan avsedda meddelandet.

7. I händelse av ond tro äger länderna upphäva registrering även av sådana märken, som registrerats före den 6 november 1925 och innehåller statsemblem eller officiella märken och stämplar.

8. De medborgare i ett land, som är berättigade att använda sitt eget lands statsemblem, märken och stämplar, äger begagna dessa även om de företer likhet med ett annat lands.

9. Unionsländerna förbinder sig att förbjuda användande i handeln utan vederbörligt tillstånd av andra unionsländers statsvapen, om sådant användande är ägnat att vilseleda angående varors ursprung.

10. Förestående bestämmelser medför ej inskränkning i ländernas befogenhet att, med

tillämpning av artikel 6 quinquies avdelning B nr 3, vägra eller förklara ogiltig registrering av märken, som utan tillstånd innehåller vapen, flaggor och andra statsemblem, av något unionsland antagna officiella märken och stämplar eller sådana kännetecken för internationella mellanstatliga organisationer som avses i första stycket ovan.

Artikel 6quinquies

A 1. Varje i hemlandet vederbörligen registrerat fabriks- eller handelsmärke skall, med de förbehåll som anges i denna artikel, kunna registreras samt erhålla skydd i sin ursprungliga form (telle quelle) i övriga unionsländer. Dessa länder kan fordra företeendet av ett av behörig myndighet utfärdat bevis om registrering i hemlandet, innan den definitiva registreringen företages. Legalisering av detta bevis skall ej kunna krävas.

2. Som hemland skall anses det unionsland, där sökanden har ett verkligt industri- eller handelsföretag, och, om han icke har något sådant företag inom unionen, det unionsland, där han är bosatt, och, om han icke är bosatt i något unionsland, det land, där han är medborgare, såvida han tillhör ett unionsland.

B. Registrering av de i denna artikel avsedda fabriks- eller handelsmärkena kan icke vägras eller förklaras ogiltig utom i följande fall:

1) när de är av beskaffenhet att göra intrång i av tredje man förvärvad rätt i det land, där skydd begäres;

2) när de helt och hållet saknar egenartad karaktär eller är uteslutande sammansatta av tecken eller benämningar, vilka i handeln kan tjäna till att angiva varors art, beskaffenhet, mängd, bestämmelser, värde, ursprungsort eller tidpunkten för deras framställande eller som blivit vanliga i gängse språkbruk eller i lojalt och konstant handelsbruk i det land, där skydd är begärt;

3) när det är stridande mot god sed eller allmän ordning, särskilt sådana som är ägnade att vilseleda allmänheten. Ett märke skall dock icke kunna anses strida mot allmän ordning endast därför att det icke står i överensstämmelse med något visst stadgande i lagstiftningen om varumärken, såframt ej detta stadgande just har avseende på allmän ordning.

Dessa bestämmelser gäller dock med förbehåll för artikel 10bis.

C. 1. Vid bedömande av om ett märke skall åtnjuta skydd bör avseende fästas vid alla faktiska omständigheter, särskilt vid den tidslängd under vilken märket varit i bruk.

2. Registrering av fabriks- eller handelsmärken skall icke kunna vägras i övriga unionsländer endast därför, att de skiljer sig från de i hemlandet skyddade märkena i fråga om beståndsdelar, som icke ändrar den egenartade karaktären av och icke berör identiteten med märkena i den form, under vilken de registrerats i det nämnda hemlandet.

D. Ingen skall kunna begagna sig av bestämmelserna i denna artikel, om det märke för vilket skydd begäres icke är registrerat i hemlandet.

E. I intet fall skall dock förnyelse av ett märkes registrering i hemlandet medföra skyldighet att förnya registreringen i de andra unionsländer, där märket är registrerat.

F. Förmånen av prioritet bibehålles för varumärkesansökningar, som gjorts inom den i artikel 4 bestämda fristen, även om registreringen i hemlandet icke sker förrän efter utgången av denna frist.

Artikel 9

1. Varor, på vilka olovligen finnes anbragt fabriks- eller handelsmärke eller firma, skall tagas i beslag vid införseln till de unionsländer, i vilka ifrågavarande märke eller firma äger rätt till laga skydd.

2. Beslag skall likaledes verkställas inom det land, där den olovliga beteckningen anbragts, eller inom det land, till vilket varan blivit införd.

3. Beslag skall ske på begäran antingen av allmän åklagare eller av annan behörig myndighet eller av målsägande, fysisk eller juridisk person, i enlighet med varje lands inhemska lagstiftning.

4. Myndigheterna skall icke vara skyldiga att verkställa beslag på transitogods.

5. Om lagstiftningen i något land icke medger beslag vid införseln, skall sådant beslag ersättas med införselförbud eller beslag inom landet.

6. Om lagstiftningen i något land icke medger vare sig beslag vid införseln eller införselförbud eller beslag inom landet, skall sådana åtgärder, till dess denna lagstiftning ändrats i enlighet härmed, ersättas med de rättsmedel, som det ifrågavarande landets lagstiftning i jämförliga fall tillförsäkrar landets egna medborgare.

Artikel 10

1. Bestämmelserna i föregående artikel är tillämpliga i fall av direkt eller indirekt användning av en falsk angivelse rörande varans ursprung eller producentens, fabrikantens eller handlandens identitet.

2. Såsom målsägande skall alltid anses varje producent, fabrikant eller handlande, vare sig fysisk eller juridisk person, som sysselsätter sig med produktion eller tillverkning av eller handel med varor av ifrågavarande slag och som idkar rörelse antingen på den såsom ursprungsort falskeligen angivna orten eller i den trakt, där denna ort är belägen, eler i det falskeligen angivna landet eller i det land, där den oriktiga ursprungsbeteckningen användes.

Artikel 10bis

1. Unionsländerna är pliktiga att tillförsäkra dem, som tillhör något unionsland, verksamt skydd mot illojal konkurrens.
2. Varje konkurrenshandling, som strider mot god affärssed, utgör en handling av illojal konkurrens.
3. Särskilt skall förbjudas:

1) alla handlingar av beskaffenhet att, genom vilket medel det vara må, framkalla förväxling med en konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel;

2) oriktiga påståenden i utövning av affärsverksamhet, ägnade att misskreditera en konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel;

3) angivelser eller påståenden, vilkas användning i affärsverksamhet är ägnad att vilseleda allmänheten rörande varors beskaffenhet, framställningssätt, egenskaper, användbarhet eller myckenhet.

Artikel 10ter

1. Unionsländerna förbinder sig att tillförsäkra dem som tillhör andra unionsländer lämpliga rättsmedel för verksamt undertryckande av alla i artiklarna 9, 10 och 10bis avsedda handlingar.
2. De förbinder sig därjämte att vidtaga åtgärder, som tillåter korporationer och föreningar, vilka företräder de av saken berörda industriidkarna, producenterna och köpmännen och vilkas bestånd icke strider mot lagstiftningen i hemlandet, att föra talan vid domstol eller inför administrativ myndighet om undertryckande av sådana handlingar, som avses i artiklarna 9, 10 och 10bis, i den mån lagstiftningen i det land där skydd begäres medger sådant för detta lands korporationer och föreningar.

Madridöverenskommelsen
*angående undertryckande av oriktiga eller vilseledande beteckningar på handelsvaror av den 14 april 1891***
(SÖ 1969:77, prop 1969:34 s. 156)

Artikel 1

1. Varje vara, på vilken finnes anbragt en oriktig eller vilseledande beteckning, varigenom ett av de länder, på vilka denna överenskommelse är tillämplig, eller en plats, belägen inom något av dessa, direkt eller indirekt anges såsom ursprungsland eller ursprungsort, skall tagas i beslag vid införsel till något av nämnda länder.

2. Beslag skall likaledes verkställas inom det land, där den oriktiga eller vilseledande ursprungsbeteckningen anbragts, eller inom det land, till vilket den med den oriktiga eller vilseledande beteckningen försedda varan blivit införd.

3. Om lagstiftningen i något land icke medger beslag vid införseln, skall sådant beslag ersättas med införselförbud.

4. Därest lagstiftningen i något land i c k e medger vare sig beslag vid införseln eller införselförbud eller beslag inom landet, skall sådana åtgärder, till dess denna lagstiftning ändrats i enlighet härmed, ersättas med de rättsmedel, som det ifrågavarande landets lag i jämförliga fall tillförsäkrar landets egna medborgare.

5. I saknad av särskilda rättsmedel till undertryckande av oriktiga eller vilseledande ursprungsbeteckningar skall de rättsmedel, som finnes givna genom motsvarande bestämmelser i lagarna om varumärken eller om firma, vinna tillämpning.

Artikel 2

1. Beslag skall äga rum på föranstaltande av tullmyndighet, som har att omedelbart underrätta vederbörande, fysisk eller juridisk person, för att sätta honom i tillfälle att, om han så önskar, ordna det interimistiskt lagda beslaget. I varje fall skall allmän åklagare eller vilken som helst annan behörig myndighet kunna påyrka beslag, antingen på begäran av någon målsägande eller ex officio. Sakens behandling skall då fortgå i vanlig ordning.

2. Myndigheterna skall icke vara skyldiga att verkställa beslag på transitgods.

Artikel 3

Förevarande bestämmelser hindrar ej, att säljaren anger sitt namn eller sin adress på varor, som härstammar från ett annat land än det, inom vilket varorna försäljes; men skall i sådant fall adressen eller namnet åtföljas av en noggrann och med tydliga bokstäver anbragt uppgift om det land eller den plats, där varorna tillverkats eller frambragts, eller ock av annan uppgift, tillräcklig för att utesluta varje misstag i fråga om varornas verkliga ursprung.

**) Senast reviderad i Lissabon den 31 oktober 1958. Därtill finns även en tilläggsakt med administrativa bestämmelser gjord i Stockholm den 14 juli 1967 (SÖ 12969:75, prop. 1969:34 s. 159).

Artikel 3bis

De länder, på vilka denna överenskommelse är tillämplig, förbinder sig likaledes att förbjuda användande, med avseende på försäljning, skyltning eller utbjudande av varor, av alla beteckningar, som har karaktären av ett offentliggörande och är ägnade att vilseleda allmänheten angående varors ursprung, genom att låta dem förekomma på skyltar, annonser, räkningar, vinlistor, affärsbrev och -dokument eller andra affärsmeddelanden.

Artikel 4

Domstolarna i varje land skall ha att bedöma, vilka beteckningar som på grund av sin generiska karaktär icke är underkastade bestämmelserna i denna överenskommelse. Ursprungsbeteckningar för vinodlingsprodukter inbegrips dock ej i det uti denna artikel omförmälda undantaget.

Artikel 5

1. De länder, tillhörande unionen för skydd av den industriella äganderätten, vilka ej har deltagit i förevarande överenskommelse, skall på begäran äga att ansluta sig till densamma i den ordning, artikel 16 i den allmänna konventionen föreskriver.

2. Bestämmelserna i artiklarna 16 bis och 17 bis i den allmänna konventionen äger tillämpning på förevarande överenskommelse.

Artikel 6

1. Förevarande akt skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten skall deponeras i Bern senast den 1 maj 1963. Den skall träda i kraft mellan de länder, på vilkas vägnar den ratificerats, en månad efter nämnda dag. Om den emellertid förut blivit ratificerad för minst sex länder, skall den träda i kraft mellan dessa länder en månad efter det deponeringen av den sjätte ratifikationen meddelats dem genom Schweiziska edsförbundets regering och för de länder, på vilkas vägnar den sedermera ratificeras, en månad efter meddelandet om var och en av dessa ratifikationer.

2. De länder, på vilkas vägnar ratifikationsinstrument ej deponerats under den i föregående stycke angivna fristen, kan ansluta sig enligt bestämmelserna i artikel 16 av den allmänna konventionen.

3. Förevarande akt skall, vad gäller förhållandet mellan de länder, på vilka den är tillämplig, ersätta den i Madrid den 14 paril 1891 avslutade överenskommelsen och senare revisionsakter.

4. Vad gäller de länder, på vilka förevarande akt icke är tillämplig men för vilka överenskommelsen i Madrid, reviderad i London 1934, är gällande, skall den sistnämnda förbli i kraft.

5. Likaledes skall i fråga om de länder, på vilka varken förevarande akt eller den i London reviderade överenskommelsen i Madrid är tillämplig, överenskommelsen i Madrid, reviderad i Haag 1925, förbli i kraft.

6. Likaledes skall i fråga om de länder, på vilka den i Haag reviderade överenskommelsen i Madrid är tillämplig, överenskommelsen i Madrid, reviderad i Washington 1911, förbli i kraft.

Arrangement de Lisbonne
concernant la protection des appellations d'origine et leur enregistrement international du 31 octobre 1958, revisé à Stockholm le 14 juillet 1967

Article premier

(1) Les pays auxquels s'applique le présent Arrangement sont constitués à l'état d'Union particulière dans le cadre de l'Union pour la protection de la propriété industrielle.

(2) Ils s'engagent à protéger, sur leurs territoires, selon les termes du présent Arrangement, les appellations d'origine des produits des autres pays de l'Union particulière, reconnues et protégées à ce titre dans le pays d'origine et enregistrées au Bureau internationale de la propriété intellectuelle (ci-après dénommé "le Bureau internationale" ou "le Bureau") visé dans la Convention instituant l'Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle (ci-après dénommée "l'Organisation").

Article 2

(1) On entend par appellation d'origine, au sens du présent Arrangement, la dénomination géographique d'un pays, d'une région ou d'une localité servant à désigner un produit qui en est originaire et dont la qualité ou les caractères sont dus exclusivement ou essentiellement au milieu géographiqie, comprenant les facteurs naturels et les facteurs humains.

(2) Le pays d'origine est celui dont le nom, ou dans lequel est situé la région ou la localité dont le nom, constitue l'appellation d'origine qui a donné au produit sa notoriété.

Article 3

La protection sera assurée contre toute usurpation ou imitation, même si l'origine véritable du produit est indiquée ou si l'appellation est employée en traduction ou accompagnée d'expression telles que "genre", "type", "façon", "imitation" ou similaires.

Article 4

Les dispositions du présent Arrangement n'excluent en rien la protection existant déjà en faveur des appellations d'origine dans chacun des pays de l'Union particulière, en vertu d'autres instruments internationaux, tels que la Convention de Paris du 20 mars 1883 pour la protection de la propriété industrielle et ses revisions subséquentes, et l'Arrangement de Madrid du 14 avril 1891 concernant la répression des indications de provenance fausses ou fallacieuses sur les produits et ses revisions subséquentes, ou en vertu de la législation nationale ou de la jurisprudence.

Article 5

(1) L'enregistrement des appellations d'origine sera effectué auprès du Bureau internationale, à la requête des Administrations des pays de l'Union particulière, au nom des personnes physiques ou morales, publiques ou privées, titulaires du droit d'user

de ces appellations selon leur législation nationale.

(2) Le Bureau internationale notifiera sans retard les enregistrements aux Administrations des divers pays de l'Union particulière et les publiera dans un recueil périodique.

(3) Les Administrations des pays pourront déclarer qu'elles ne peuvent assurer la protection d'une appellation d'origine, dont l'enregistrement leur aura été notifié, mais pour autant seulement que leur déclaration soit notifiée au Bureau international, avec l'indication des motifs, dans un délai d'une année à compter de la réception de la notification de l'enregistrement, et sans que cette déclaration puisse porter préjudice, dans le pays en cause, aux autres formes de protection de l'appellation auxquelles le titulaire de celle-ci pourrait prétendre, conformément à l'article 4 ci-dessus.

(4) Cette déclaration ne pourra pas être opposée par les Administrations des pays unionistes après l'expiration du délai d'une année prévu à l'alinéa précédent.

(5) Le Bureau international donnera connaissance, dans le plus bref délai, à l'Administration du pays d'origine de toute déclaration faite aux termes de l'alinéa (3) par l'Administration d'un autre pays. L'intéressé, avisé par son Administration nationale de la déclaration faite par un autre pays, pourra exercer dans cet autre pays tous recours judiciaires ou administratifs appartenant aux nationaux de ce pays.

(6) Si une appellation, admise à la protection dans un pays sur notification de son enregistrement internationale, se trouvait déjà utilisée par des tiers dans ce pays, depuis une date antérieure à cette notification, l'Administration compétente de ce pays aurait la faculté d'accorder à ces tiers un délai, ne pouvant dépasser deux ans, pour mettre fin à cette utilisation, à condition d'en aviser le Bureau international dans les trois mois suivant l'expiration du délai d'une année stipulé à l'alinéa (3) ci-dessus.

Article 6

Une appellation admise à la protection dans un des pays de l'Union particulière, suivant la procédure prévue à l'article 5, n'y pourra être considérée comme devenue générique, aussi longtemps qu'elle se trouve protégée comme appellation d'origine dans le pays d'origine.

Article 7

(1) L'enregistrement effectué auprès du Bureau international conformément à l'article 5 assure, sans renouvellement, la protection pour toute la durée mentionnée à l'article précédent.

(2) Il sera payé pour l'enregistrement de chaque appellation d'origine une taxe unique.

Article 8

Les poursuites nécessaires pour assurer la protection des appellations d'origine pourront être exercées, dans chacun des pays de l'Union particulière, suivant la législation nationale:

1. à la diligence de l'Administration compétente ou à la requête du Ministère public;
2. par toute partie intéressée, personne physique ou morale, publique ou privée.

Article 9

(1) (a) L'Union particulière a une Assemblée composée des pays qui ont ratifié le présent Acte ou y ont adhéré.

(b) Le Gouvernement de chaque pays est représenté par un délégué, qui peut être assisté de suppléants, de conseillers et d'experts.

(c) Les dépenses de chaque délégation sont supportées par le Gouvernement qui l'a désignée.

(2) (a) L'Assemblée:

(i) traite de toutes les questions concernant le maintien et le développement de l'Union particulière et l'application du présent Arrangement;
(ii) donne au Bureau internationale des directives concernant la prépration des conférences de revision, compte étant dûment tenu des observations des pays de l'Union particulière qui n'ont pas ratifié le présent Acte ou n'y ont pas adhéré;
(iii) modifie le Règlement, ainsi que le montant de la taxe prévue à l'article 7(2) et des autres taxes relatives à l'enregistrement international;
(iv) examine et approuve les rapports et les activités du Directeur général de l'Organisation (ci-après dénommé "le Directeur général" relatifs à l'Union particulière et lui donne toutes directives utiles concernant les questions de la compétence de l'Union particuliere;
(v) arrête le programme, adopte le budget triennel de l'Union particulière et approve ses comptes de clôture;
(vi) adopte le règlement financier de l'Union particulière;
(vii) crée les comités d'experts et groupes de travail qu'elle juge utiles à la réalisation des objectifs de l'Union particulière;
(viii) décide quels sont les pays non membres de l'Union particulière et quelles sont les organisations intergouvernementales et internationales non gouvernementales qui peuvent être admis à ses réunions en qualité d'observateurs;
(ix) adopte les modifications des articles 9 à 12;
(x) entreprend toute autre action appropriée en vue d'atteindre les objectifs de l'Union particulière;
(xi) s'acquitte de toutes autres tâches qu'implique le présent Arrangement.

(b) Sur les questions qui intéressent également d'autres Unions administrées par l'Organistion, l'Assemblée statue connaissance prise de l'avis du Comité de coordination de l'Organisation.

(3) (a) Chaque pays membre de l'Assemblée dispose d'une voix.

(b) La moitié des pays membres de l'Assemblée constitue le quorum.

(c) Nonobstant les dispositions du sous-alinéa (b), si, lors d'une session, le nombre des pays représentés est inférieur à la moité mais égal ou supérieur au tiers des pays membres de l'Assemblée, celle-ci peut prendre des décisions; toutefois, les décisions de l'Assemblée, à l'exception de celles qui concernent sa procédure, ne deviennent exécutoires que lorsque les conditions énoncées ci-après sont remplies. Le Bureau international communique lesdites décisions aux pays membres de l'Assemblée qui n'étaient pas représentés, en les invitant a exprimer par écrit, dans un délai de trois mois à compter de la date de ladite communication, leur vote ou leur abstention. Si, à l'expiration de ce délai, le nombre des pays ayant ainsi exprimé leur vote ou leur abstention est au moins égal au nombre de pays qui faisait défaut pour que le quorum fût atteint

lors de la session, lesdites décisions deviennent exécutoires, pourvu qu'en même temps la majorité nécessaire reste acquise.

(d) Sous réserve des dispositions de l'article 12(2), les décisions de l'Assemblée sont prises à la majorité des deux tiers des votes exprimés.

(e) L'abstention n'est pas considerée comme un vote.

(f) Un délégué ne peut représenter qu'un seul pays et ne peut voter qu'au nom de celui-ci.

(g) Les pays de l'Union particulière qui ne sont pas membres de l'Assemblée sont admis à ses réunions en qualité d'observateurs.

(4) (a) L'Assemblée se réunit une fois tous les trois ans en session ordinaire sur convocation du Directeur général et, sauf cas exceptionnels, pendant la même période et au même lieu que l'Assemblée générale de l'Organisation.

(b) L'Assemblée se réunit en session extraordinaire sur convocation adressée par le Directeur général, à la demande d'un quart des pays membres de l'Assemblée.

(c) L'ordre du jour de chaque session est préparé par le Directeur général.

(5) L'Assemblée adopte son règlement intérieur.

Article 10

(1) (a) L'enregistrement international et les tâches y relatives, ainsi que toutes les autres tâches administratives incombant à l'Union particulière, sont assurés par le Bureau international.

(b) En particulier, le Bureau international prépare les réunions et assure le secrétariat de l'Assemblée et des comités d'experts et groupes de travail qu'elle peut créer.

(c) Le Directeur général est le plus haut fonctionnaire de l'Union particulière et la représente.

(2) Le Directeur général et tout membre du personnel désigné par lui prennent part, sans droit de vote, à toutes les réunions de l'Assemblée et de tout comité d'experts ou groupe de travail qu'elle peut créer. Le Directeur général ou un membre du personnel désigné par lui est d'office secrétairer de ces organes.

(3) (a) Le Bureau international, selon les directives de l'Assemblée, prépare les conférences de revision des dispositions de l'Arrangement autres que les articles 9 à 12.

(b) Le Bureau international peut consulter des organisations intergouvernementales et internationales non gouvernementales sur la préparation des conférences de revision.

(c) Le Directeur général et les personnes désignées par lui prennent part, sans droit de vote, aux délibérations dans ces conférences.

(4) Le Bureau international exécute toutes autres tâches qui lui sont attribuées.

Article 11

(1) (a) L'Union particulière a un budget.

(b) Le budget de l'Union particulière comprend les recettes et les dépenses propres à l'Union particulière, sa contribution au budget des dépenses communes aux Unions, ainsi que, le cas échéant, la somme mise à la disposition du budget de la Conférence de l'Organisation.

(c) Sont considerées comme dépenses communes aux Unions les dépenses qui ne sont pas attribuées exclusivement à l'Union particulière mais également à une ou plusieurs autres Unions administrées par l'Organisation. La part de l'Union particulière

dans ces dépenses communes est proportionnelle à l'intérêt que ces dépenses présentent pour elle.

(2) Le budget de l'Union particulière est arrêté compte tenu des exigences de coordination avec les budgets des autres Unions administrées par l'Organisation.

(3) Le budget de l'Union particulière est financé par les ressources suivantes:

(i) les taxes d'enregistrement international perçues conformément à l'article 7(2) et les taxes et sommes dues pour les autres services rendus par le Bureau international au titre de l'Union particulière;
(ii) le produit de la vente des publications du Bureau international concernant l'Union particulière et les droits afférents à ces publications;
(iii) les dons, legs et subventions;
(iv) les loyers, intérêts et autres revenus divers;
(v) les contributions des pays de l'Union particulière, dans la mesure où les recettes provenant des sources mentionnées aux points (i) à (iv) ne suffisent pas à couvrir les dépenses de l'Union paticulière.

(4) (a) Le montant de la taxe mentionnée à l'article 7(2) est fixé par l'Assemblée, sur proposition du Directeur général.

(b) Le montant de cette taxe est fixé de manière à ce que les recettes de l'Union particulière soient, normalement, suffisantes pour couvrir les dépenses occasionnées au Bureau international par le fonctionnement du service de l'enregistrement international sans qu'il soit recouru au versement des contributions mentionnées à l'alinéa (3)(v) ci-dessus.

(5) (a) Pour déterminer sa part contributive au sens de l'alinéa (3)(v), chaque pays de l'Union particulière appartient à la classe dans laquelle il est rangé pour ce qui concerne l'Union de Paris pour la protection de la propriété industrielle, et paie ses contributions annuelles sur la base du nombre d'unités déterminé pour cette classe dans cette Union.

(b) La contribution annuelle de chaque pays de l'Union particulière consiste en un montant dont le rapport à la somme totale des contributions annuelles au budget de l'Union particulière de tous les pays est le même que le rapport entre le nombre des unités de la classe dans laquelle il est rangé et le nombre total des unités de l'ensemble des pays.

(c) La date à laquelle les contributions sont dues sera fixée par l'Assemblée.

(d) Un pays en retard dans le paiement de ses contributions ne peut exercer son droit de vote dans aucun des organes de l'Union particulière si le montant de son arriéré est égal ou supérieur à celui des contributions dont il est redevable pour les deux années complètes écoulées. Cependant, un tel pays peut être autorisé à conserver l'exercice de son droit de vote au sein dudit organe aussi longtemps que ce dernier estime que le retard résulte de circonstances exceptionnelles et inévitables.

(e) Dans le cas où le budget n'est pas adopté avant le début d'un nouvel exercice, le budget de l'année précédente est reconduit selon les modalités prévues pa le règlement financier.

(6) Sous réserve des dispositions de l'alinéa (4)(a), le montant des taxes et sommes dues pour les autres services rendus par le Bureau international au titre de l'Union particulière est fixé par le Directeur général, qui en fait rapport à l'Assemblée.

(7) (a) L'Union particulière possède un fonds de roulement constitué par un versement unique effectué par chaque pays de l'Union particulière. Si le fonds devient insuffisant, l'Assemblée décide de son augmentation.

(b) Le montant du versement initial de chaque pays au fonds précité ou de sa participation à l'augmentation de celui-ci est proportionnel à la contribution de ce pays, en tant que membre de l'Union de Paris pour la protection de la propriété industrielle, au budget de ladite Union pour l'année au cours de laquelle le fonds est constitué ou l'augmentation décidée.

(c) La proportion et les modalités de versement sont arrêtées par l'Assemblée, sur proposition du Directeur général et après avis du Comité de coordination de l'Organisation.

(8) (a) L'Accord de siège conclu avec le pays sur le territoire duquel l'Organisation a son siège prévoit que, si le fonds de roulement est insuffisant, ce pays accorde des avances. Le montant de ces avances et les conditions dans lesquelles elles sont accordées font l'objet, dans chaque cas, d'accords séparés entre le pays en cause et l'Organisation.

(b) Le pays visé au sous-alinéa (a) et l'Organisation ont chacun le droit de dénoncer l'engagement d'accorder des avances moyennant notification par écrit. La dénonciation prend effet trois ans après la fin de l'année au cours de laquelle elle a été notifiée.

(9) La vérsification des comptes est assurée, selon les modalités prévues par le règlement financier, par un ou plusieurs pays de l'Union particulière ou par des contrôleurs extérieurs, qui sont, avec leur consentement, désignés par l'Assemblée.

Article 12

(1) Des proportions de modification des articles 9, 10, 11 et du présent article peuvent être présentées par tout pays membre de l'Assemblée ou par le Directeur général. Ces propositions sont communiquées par ce dernier aux pays membres de l'Assemblée six mois au moins avant d'être soumises à l'examen de l'Assemblée.

(2) Toute modification des articles visés à l'alinéa (1) est adoptée par l'Assemblée. L'adoption requiert les trois quarts des votes exprimés; toutefois, toute modification de l'article 9 et du présent alinéa requiert les quatre cinquièmes des votes exprimés.

(3) Toute modification des articles visés à l'alinéa (1) entre en vigueur un mois après la réception par le Directeur général des notifications écrites d'acceptation, effectuée en conformité avec leurs règles constitutionnelles respectives, de la part des trois quarts des pays qui étaient membres de l'Assemblée au moment où la modification a été adoptée. Toute modification desdits articles ainsi acceptée lie tous les pays qui sont membres de l'Assemblée au moment où la modification entre en vigueur ou qui en deviennent membres à une date ultérieure; toutefois, toute modification qui augmente les obligations financières des pays de l'Union particulière ne lie que ceux d'entre eux qui ont notifié leur acceptation de ladite modification.

Article 13

(1) Les détails d'exécution du présent Arrangement sont déterminés par un Règlement.

(2) Le présent Arrangement pourra être revisé par des conférences tenues entre les délégués des pays de l'Union particulière.

Article 14

(1) Chacun des pays de l'Union particulière qui a signé le présent Acte peut le ratifier et, s'il ne l'a pas signé, peut y adhérer.

(2) (a) Tout pays étranger à l'Union particulière, partie à la Convention de Paris pour

la protection de la propriété industrielle, peut adhérer au présent Acte et devenir, de ce fait, membre de l'Union particulière.

(b) La notification d'adhésion assure, par elle-même, sur le territoire du pays adhérent, le bénéfice des dispositions ci-dessus aux appellations d'origine qui, au moment de l'adhésion, bénéficient de l'enregistrement international.

(c) Toutefois, chaque pays, en adhérant au présent Arrangement, peut, dans un délai d'une année, déclarer quelles sont les appellations d'origine, déjà enregistrées au Bureau international, pour lesquelles il exerce la faculté prévue à l'article 5(3).

(3) Les instruments de ratification et d'adhésion sont déposés auprès du Directeur général.

(4) Les dispositions de l'article 24 de la Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle s'appliquent au présent Arrangement.

(5) (a) A l'égard des cinq pays qui ont, les premiers, déposé leurs instruments de ratification ou d'adhésion, le présent Acte entre en vigueur trois mois après le dépôt du cinquième de ces instruments.

(b) A l'égard de tout autre pays, le présent Acte entre en vigueur trois mois après la date à laquelle sa ratification ou son adhésion a été notifiée par le Directeur général, à moins qu'une date postérieur n'ait été indiquée dans l'instrument de ratification ou d'adhésion. Dans ce dernier cas, le présent Acte entre en vigueur, à l'égard de ce pays, à la date ainsi indiquée.

(6) La ratification ou l'adhésion emporte de plein droit accession à toutes les clauses et admission à tous les avantages stipulés par le présent Acte.

(7) Après l'entrée en vigueur du présent Acte, un pays ne peut adhérer à l'Acte du 31 octobre 1958 du présent Arrangement que conjointement avec la ratification du présent Acte ou l'adhésion à celui-ci.

Article 15

(1) Le présent Arrangement demeure en vigueur aussi longtemps qui cinq pays au moins en font partie.

(2) Tout pays peut dénoncer le présent Acte par notification adressée au Directeur général. Cette dénonciation de l'Acte du 31 octobre 1958 du présent Arrangement et ne produit son effet qu'à l'égard du pays qui l'a faite, l'Arrangement restant en vigueur et exécutoire à l'égard des autres pays de l'Union particulière.

(3) La dénonciation prend effet un an après le jour où le Directeur général a reçu la notification.

(4) La faculté de dénonciation prévue par le présent article ne peut être exercée par un pays avant l'expiration d'un délai de cinq ans à compter de la date à laquelle il est devenu membre de l'Union particulière.

Article 16

(1) (a) Le présent Acte remplace, dans les rapports entre les pays de l'Union particulière qui l'ont ratifiér ou qui y ont adhéré, l'Acte du 31 octobre 1958.

(b) Toutefois, tout pays de l'Union particulière qui a ratifié le présent Acte ou qui y a adhéré est lié par l'Acte du 31 octobre 1958 dans ses rapports avec les pays de l'Union particulière qui n'ont pas ratifié le présent Acte ou qui n'y ont pas adhéré.

(2) Les pays étrangers à l'Union particulière qui deviennent parties au présent Acte l'appliquent aux enregistrement internationaux d'appellations d'origine effectués au Bureau international à la requête de l'Administration de tout pays de l'Union particulière qui n'est pas partie au présent Acte pourvu que ces enregistrements satisfassent, quant auxdites pays, aux conditions prescrites par le présent Acte. Quant aux enregistrements internationaux effectués au Bureau international à la requête d'une Administration desdits pays étrangers à l'Union particulière qui deviennent partie au présent Acte, ceux-ci admettent que le pays visé ci-dessus exige l'accomplissement des conditions prescrites par l'Acte du 31 octobre 1958.

Article 17

(1) (a) Le présent Acte est signé en un seul exemplaire en langue française et déposé auprès du Gouvernement de la Suède.

(b) Des textes officiels sont établis par le Directeur général, après consultation des Gouvernements intéressés, dans les autres langues que l'Assemblée pourra indiquer.

(2) Le présent Acte reste ouvert à la signature, à Stockholm, jusqu'au 13 janvier 1968.

(3) Le Directeur général transmet deux copies, certifiées conformes par le Gouvernement de la Suède, du texte signé du présent Acte aux Gouvernements de tous les pays de l'Union particulière et, sur demande, au Gouvernement de tout autre pays.

(4) Le Directeur général fait enregistrer le présent Acte auprès du Secrétariat de l'Organisation des Nations Unies.

(5) Le Directeur général notifie aux Gouvernements de tous les pays de l'Union particulière les signatures, des dépôts d'instruments de ratification ou d'adhésion, l'entrée en vigueur de toutes dispositions du présent Acte, les dénonciations et les déclarations faites en application de l'article 14(2) (c) et (4).

Article 18

(1) Jusqu'à l'entrée en fonctions du premier Directeur général, les références, dans le présent Acte, au Bureau international de l'Organisation ou au Directeur général sont considérées comme se rapportant respectivement au Bureau de l'Union établie par la Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle ou à son Directeur.

(2) Les pays de l'Union particulière qui n'ont pas ratifié le présent Act, ou n'y ont pas adhéré, peuvent, pendant cinq ans après l'entrée en vigueur de la Convention instituant l'Organisation, exercer, s'ils le désirent, les droits prévus par les articles 9 à 12 du présent Acte, comme s'ils étaient liés par ces articles. Tout pays qui désire exercer lesdits droits dépose à cette fin auprès du Directeur général une notification écrite qui prend effet à la date de sa réception. De tels pays sont réputés être membres de l'Assemblée jusqu'à l'expiration de ladite période.

Fördrag angående upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen

Rom den 25 mars 1957

(SOU 1963:12 s. 7)

Artikel 30

Kvantitativa restriktioner ävensom åtgärder med motsvarande verkan äro förbjudna mellan medlemsstaterna såvida icke annat stadgas.

Artikel 36

Bestämmelserna i artiklarna 30-34 skola icke utgöra hinder för sådana förbud eller restriktioner avseende import, export eller transitering, som motiveras av hänsyn till allmän moral, allmän ordning, allmän säkerhet, människors och djurs hälsa och liv eller växters bevarande, skydd av nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde eller skydd av industriell och kommersiell äganderätt. Sådana förbud eller restriktioner få dock icke utgöra vare sig ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning i handeln mellan medlemsstaterna.

Artikel 100

Rådet skall enhälligt på förslag av kommissionen utfärda direktiv för harmonisering av bestämmelser i medlemsstaternas lagar, förordningar och administrativa föreskrifter som direkt inverka på den gemensamma marknadens uppträdande eller funktion.

Församlingen samt den ekonomiska och sociala kommittén skola höras beträffande direktiv vilkas genomförande skulle medföra en ändring av lagbestämmelser i en eller flera medlemsstater.

Artikel 177

Domstolen skall vara behörig att i form av förhandsbeslut med bindande verkan avgöra frågor rörande:

a) tolkningen av detta fördrag,
b) giltigheten och tolkningen av åtgärder av gemenskapens institutioner,
c) tolkningen av stadgar för organ upprättade av rådet, då stadgarna förutsätta detta.

Då en sådan fråga väckes vid domstol i en av medlemsstaterna, må denna domstol, om den anser ett beslut i frågan är erforderligt för att döma i saken, underställa domstolen frågan för avgörande.

Då en sådan fråga väckes i ett mål anhängigt vid en nationell domstol, mot vars beslut talan icke må föras enligt den interna rätten, skall den nationella domstolen vara skyldig att framlägga saken för domstolen.

Artikel 234

De rättigheter och förpliktelser som följa av överenskommelser ingångna före detta fördrags ikraftträdande mellan å ena sidan en eller flera medlemsstater och å andra sidan ett eller flera tredje land skola icke beröras av bestämmelser i detta fördrag.

I den mån dessa överenskommelser icke äro förenliga med detta fördrag skola den

eller de berörda medlemsstaterna göra bruk av alla lämpliga medel för att undanröja vad som befunnits vara oförenligt. Medlemsstaterna skola i mån av behov ömsesidigt bistå varandra för att uppnå detta och i förekommande fall inta en gemensam hållning.

Vid tillämpningen av överenskommelser, som avses i första stycket, skola medlemsstaterna beakta, att i detta fördrag av varje medlemsstat medgivna fördelar utgöra en integrerande del av upprättandet av gemenskapen och härigenom äro oskiljaktigt förbundna med tillskapandet av gemensamma institutioner, med överlämnandet av befogenheter till dessa och med beviljandet av samma fördelar av alla övriga medlemsstater.

STOCKHOLMS
UNIVERSITET
1991 -03- 2 7
BIBLIOTEKET

"Made in Sweden" ifrågasätter om ursprungsbeteckningar inte på ett litet olyckligt sätt har blivit negligerade i de nordiska länderna. Det handlar ju om goodwill, ett annars högt skattat värde i marknadsföring.

Internationellt förefaller också ursprungsbeteckningar att uppleva något av en renässans.

Skriften behandlar ursprungsbeteckningar utifrån:

- skyddsbehovet,
- skyddet,
- situationen i EG och
- utvecklingsperspektivet.

Ett annex innehåller relevanta traktattexter.

Marianne Levin är t f professor i civilrätt vid Stockholms universitet.

ISBN 91-7598-080-0